

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

kaçakyayın

Boşuna mı Çiğnedik?

Sevim Belli

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Boşuna mı Çığnedik?

Anılar Sevim Belli

Boşuna mı Çıgnedik? Sevim Belli'nin anıları

KAKAK

Sayı | 35
Mart 2006

Aylık yerel
süreli yayındır

Sahibi
LM Basın Yayın
Ltd. Şti. adına
Tuncay Akgün

Yayın Yönetmeni
Tuncay Akgün

Yayın Danışmanı
Adnan Özer

Editor
Aslan Özdemir
aslanozdemir@leman.com.tr

Sorumlu
Yazışları Müdürü
Ayhan Erdoğan

Grafik Tasarım
Tanzer Ercanpolat

Kapak Fotoğrafi
Sinan Güksel

Dizgi
Nurgül Sedef Kırın

Düzeltili
Nafer Ermiş

Müessesesi Müdürü
Ali Yavuz

Baskı Sorumlusu
Ali Polat

Abone-Reklam
Sevinç Selvi
0212 - 292 94 50/51
0212 - 292 94 51 (4 Hat)

E-Mail
kakak@leman.com.tr

Telefon
0212 - 292 94 50
0212 - 292 94 51 (4 Hat)

Fax
0212 - 292 44 91

Adres
Fıruzpaşa Mahallesi
Defterdar Yokuşu No:47
Beyoğlu / İstanbul

Baskı
LeMan Matbaası

Telefon
0212 - 858 00 93 (Pbx)

Dağıtım
BBD Merkez

Savaş Karşıtı Şiirler

Yüz Lira

Yüz Lira

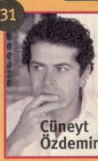

04

22

Dudak Uçuklatan Karika-türler

31

Buyrun Cenaze Namazına

20

32

32

Ünülerin Kısa
Ask Hikayeleri - IV

18 Hiç değilse kendimizle
barışmak için

Ömer Türkeş

19 Kaçak Şiir
Levent Sevi

26 Yazı Terapisi Nafer Ermiş

28 Thomas Bernhard'ın eseri
üzerine şiir deneme

Andreas Agreiter

30 Kaçak Şiir Leonard Cohen

34 Katil Çocuklar Metin Aksoy

35 Fotoğraftaki renksiz zamanlar

Yavuz Ekinçi

36 Simo Mraović'in öncülleri

Hazine Şen

38 Kaçak Şiir İrfan Yıldız

39 Türk yazarı yalnızdır

Necati Sümer

44 Eğitim ve Üniversite

Salih Bolat

45 Kaçak Şiir Refik Teksoy

46 Almanya Haber

Gültekin Emre

48 İzmir İmbatı Savaş Ünlü

50 Arsız Kız Toprak Işık

51 Kaçak Şiir Ergin Yıldızoğlu

52 Kum Ender Özkahraman

53 Kenat Alıstıranlar

62 Balkanlar'ı Yavuz Hırvatistan

Simo Mraović

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rarfey.org>

BEYLERBEYİ'NDEKİ BİR KÖŞKTEN
ENTERNASYONALİZME

Boşuna mı Çıgnedik?

Sevim Belli'nin anıları

Rizeli Kalkavanzadelerin torunu Sevim 2000 yılına erişmeyi diliyor hep. Bu büyük dönemde dünya yaşamının; kültürün, uygarlığın nasıl bir başkalaşım içine gireceğini merak ediyor. Hele Türkiye, ülkesi nasıl bir gelişmişlik ve yenilenme içinde olacaktır kim bilir?..

1930'lu yılların ortasında gençliğe doğru adım adım ilerlemekte olan bir kız çocuğu bu merakla uzak bir hayale, bir hedefe diker gözlerini.

Sevim Belli (gençlik kızlık soyadıyla Tarı), "Boşuna mı Çiğnedik?" adıyla kaleme aldığı anıların biryerinde böyle bir dileği, özlemi hep içinde taşıdığını bir cümleyle belirtirmiş. 785 sayfalık koscoca kitapta bir kere geçiyor, ama biz önemli bulduk, daha doğrusu anlamlı. Şimdi 2006, o merak edilen milenyum dönemeci döndü. Sevim Belli gibi milenyumda doğru yürüyüşe geçen tutkulu 'tarih insanları' neler umdular, neler buldular? Bir merak konusu da bu... 'Tarih insanları', yaşamlarıyla tarih yaptıklarını bilen insanlar, tarihsellik içinde yaşadıklarının bilincinde olan insanlar; idealistler, devrimciler, yani ahlaki ve felsefi dönüşürücülük iradesine sahip insanlar... Bugünkü kuşaklar böyle bir bilinci ve iradeyi, hatta tarihin böyle bir iradesini olduğunu anlamakta zorluk çekiyorlar. 1980'lerden sonra an içinde yaşamak, böyle bir kültür dayatılı insanlara. Büyük dönüşümleri bekleyerek, umut ederek, bu uğurda, ne kadar zorluklarla dolu olsa da, mücadele ederek yaşamak fikri ve iradesi pek kalmadı. Kahramanlık kalmadı. Günümüz romancıları kahraman kişilikler bulmakta, hatta kurgulamakta bile zorlanıyor.

Sevim Belli'nin anılarını nostalji hevesiyle okuyacaklara öncelikle bu tarihsellik ve kahramanlık meselelerini anımsatmakta yarar var. Zaten o da bilinçle soruyor; "Boşuna mı Çiğnedik?" diye. Vedat Türkalı, şarkı olan "İstanbul" şiirinde ne güzel söylemiş: "Boşuna mı çekildi bunca acılar?"

"Anılar arasında geriye doğru gezintilerim, hep, aydınlık bir bahçede son bulur. Birkaç basamakla inilen, ulu ağaçlarla çevrili bu avlu bir köşkün kapı önüdür. İstanbul'un Anadolu yakasında Küçüksu Çayırı'nın arka sırtlarına oturtulmuş oldukça büyük ahşap bir yapıdır köşk. Kıvrıkcık kara saçlarıyla bir küçük kız dolanır oralarda."

Kıvrıkcık kara saçlarıyla tarif edilen bu yerde dolanan küçük kızın öyküsüne davet ediyoruz sizleri. Bu öykü yakın tarihimizin büyük olaylarından, ayrıntıda kalmış gibi görünen ancak çok önemli dersler çıkartacağımız, bize tarihin, yaşamışlığın içinden gözlemler sunan nice başka olaylarla doludur.

1930'ların İstanbul'unu kim merak etmez? O yıllar Kadıköy'den Beylerbeyi'ne hangi araçla, nasıl gidildiğini kimler biliyor? Şehrin içinde otobüs bile işlemediği yıllar nerde, şimdiki trafik keşmekeşi nerde?

Sevim Belli kendi ailesini anlattığı gibi, dostluklar, tanışıklıklar yoluyla İstanbul'un başkaca köklü ailelerini de anlatıyor. İstanbul'un köklerinde böyle bir gezinti de var.

1933-1934 yılları, soyadına geçiş, İzmir İktisat Kongresi'nin (1924) ardından ticaret erbanının burjuvalaşmaya başlaması, yeni zenginler, yeni sosyal tabakalar, onların yaşam biçimleri, kıscacı ağır da olsa Türkiye'nin, İstanbul'un gelişmeleri. Bu sosyal fonun önünde siyasal gelişmeler, politik mücadeleler.

Sevim Belli'nin söz konusu bu yapıtını "Türkiye solunun tarihinden yapıtlar" esprisiyle de okuyabilirsiniz. Yazar-kahraman kitabı bu niyetle kaleme almadığını açıkça söylese de, ister istemez böyle bir imkan sunulmuş oluyor. Sevim Belli'nin çevresinde tip öğrenimi için üniversiteye girmesinden sonra daha çok sosyalistler oluyor. İlginç anekdotlar okuyacaksınız; Ruhi Su nasıl evlendi?, Sabahattin Ali ile ne şartlarda karşılaştı?, Nazım Hikmet'in 1951 Berlin'deki günleri, ve tabii ki hayat arkadaşı Mihri Belli, onunla yolları nerede keşti..?

Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümünden ta milenyum Türkiye demokrasisinin hazin öyküsünü de okuyacaksınız.

Hepsi bir yana, önemli olan modern bir kadının öyküsüdür; bir anne, bir doktor, ülkesinin ekonomik ve siyasal bağımsızlığı uğrunda, inandığı barış, demokrasi ve sosyalizm programı uğrunda mücadele eden bir kadının öyküsüdür.

Ve Kapının Altından Sürülen Pusula

Ben 1 No'lu odada kalıyordum. Daha önce anlatılmış eski sorgu odası. Yukarı havuz çevresindeki hücreler bölümünden tuvalete çıkanlar benim kapımın önünden geçmek durumundaydılar. Günler anlatıldığı gibi, belli bir tekdüzellik içinde de olsa kimi zaman genel politik anlamda sorunlarla dolu, kimi zaman öfkeli, kimi zaman hüzünlü, bazen da görelî olarak yaşama sevinciyle hoşnut geçip gitmekteyken bir sabah çok kısa, net ve kuvvetli bir kapı tıklatılması ile irkildim. Tek vuruş. Bir uyarıydı bu. Kapının altından bir pusula atılmıştı içeri. Buna dikkat çekiliyordu. Ufacık bir kâğıt parçasının daha katı açılmadan, okunmadan neden olabileceği heyecanı anlayabilir misiniz bilmem. Bu üç beş satırlık mektupçuk yaşamının gidişini tümünden değiştirecekti.

Pusulanın (16 - 2) imzalı yazarı beni "yiğidin kalesi-ne sığınma"ya çağırıyordu. İtiraf ederim ki yiğidin kalesi-ne sığınmanın ne demek olduğunu bilmiyordum. Ne de (16 - 2) nin kim olduğunu. Herhalde bilmem gereken bir sisteme kodlanmıştı diyordum. Bilmediğim için de çok utanıyordum. Anahtarının ne olabileceğini bulmak için kafamı patlatıyordum. Neredeyse paniğe kapılmışım. Anahtar manahtarı yoktu oysa. Düpedüz alfabenin 16'ncı ve 2'nci harflerinden oluşuyordu, yani M.B. İmza sahibinin kim olduğunu ek bilgiler sunan ikinci pusula-dan anladığımda böyleçocuk oyuncacı bir yöntemle -daha önce bilinen bir şeydi- pusula imzalamak koskoca Mihri Belli'ye yakışır mı diye düşünmüştüm, Çok bozulmuşum. Belki de kızgınlıktan, beni şaşırttı diye.

(16 - 2), bundan böyle pusulalarımızı yerleştireceğimiz özel bir yer düşünmüştü lavaboya yakın bir yerde. Onu tanıtırdu bana bu ilk pusulada. Günlerin bizim için olaysız geçtiği durgun bir dönemdi. İlk önce dava ile ilgiliydi yazdıklarımız. "Yiğidin kalesi inkâr" sözünü öğrenmiştik. O bildiğiçünkü ufak kâğıtlara sıkıştırı yazı-yorduk. Zamanla o küçük kâğıtlar yetmez oldu. Çünkü artık her şeyden söz ediyorduk. Günde iki hatta üç kez pusula değiş-tokuş ettiğimiz olurdu. Sık yazıştığımız için ve daha önce kullandığımız sözlere değinmeler,

göndemeler yaptığımız için özel bir dil gelişmişti aramızda, yabancıların dediklerimizi anlaması hemen hemen olanaksızdı. Benzetmelerle, anırtımlarla anlatım olanaklarımızı zorluyorduk. Hoş bir cambazlıktı bu. Belli bir süre sonra Mihri eleştirdi beni, yoldaşlar arasında "söz"li konuşulmayacağıni söyledi. Hiç karşılaşmadığım koca bir patrona "sen" demeye elim varmıyordu. İnatçılık da var, senli-benliliği reddediş var. Uzun süre çoğul ya da tekil ikinci şahısları kullanmadan yazdım. Hiç açık da vermedim. Açıkça karşı çıkmadım kendi bildiğini okuma tutumunu!

Arada çok güzel mektuplar çıktığı oluyordu, her iki taraftan da. O mektupları şimdî, neredeyse kırk yıl sonra, yeniden okuyabilmek ne kadar ilginç olurdu kim bilir! Ben bana gelen pusulalardan ufak bir tomarı dışarı çıkarabilmişim. Ama dışarıda da yazılı bir şeyi korumak daha kolay değildir. Hele insan oradan oraya sürüklenip durursa boynuna.

Mihri Belli tam o sırada Stendhal'ın *Parma Manastırı* adındaki romanını okuyordu. Ben daha önce okumuştum. Mihri, o romanın kahramanı Fabrice ile hapsedilmiş olduğu kalenin komutanının kızı arasındaki mektuplaşma yönteminin bizimkiñe tıpatıp benzemesine, bu rastlantıya şaşıp duruyordu okudukça. Demek kendisinden önce de Amerika'yı keşfedene varmışım!

Genellikle benim yazdıklarım daha uzun olurdu. Üslup meselesi. Bir de pürüz bırakmamak endişesi. Mihri Belli özel yazışmalarında hâlâ uyguladığı, "muhtasar-müfit" ilkesiyle her zaman övünür durur. Muhtasar yani kısa ve özet yazdığı kesindir de her zaman "müfit", yani yeteri kadar işe yarar, diyelim, yazdığından emin değilim. Bazen o kadar özet yazar ki ne dediğini tam anlayamazsınız.

Bir süre sonra içerikleri ile de heyecan verici olmaya başladı mektuplar. M. Belli siyasal patronluğu elden bırakmamakla birlikte duygusal yanı ağır basan mektuplar yazıyordu artık. Eh biz de liderin gösterdiği yoldan yürümek zorundaydık elbette! Gene de bir oyundu başlangıçta. Şu da var ki ondan sonraki aylar ötekilerle kıyaslanamayacak kadar kısaydı artık.

Sevim Belli, Boşuna mı Çığnedik?, Cadde yayınları, Şubat 2006

Sonra Nâzım'la ikimiz özel olarak buluştuk. Parti'nin gelecekteki temaslarıyla ve çalışmalarıyla ilgili birtakım teknik sorunlar söz konusuydu. Kim gelecek, kim gidecek, nereye, ne zamanvb. Şimdiy-nanlılarını kalem kalem açıklamanın ne gereği var ne de olanağı. Ben bu yükü düşünmemek için, daha doğrusu bu yükün varlığından kimse kuşkulana-mın diye epeyi sıkıntı çekmişimdir. Sonra da, dediğim gibi, tümünden kafamdan atmışımırdı hep-sini. Ama attım demekle olmuyor, görüyorsunuz gene de kalıyor bir şeyler, en azından duygusal anılar.

Son görüşmemizde Nâzım bir arı;

-Ne yapıp yapsınlar Münevver'i yollasınlar! demişti. Bunu söylerkenki mahçup hali gözüm-den kaçmamıştı. Böyle ciddi politik-örgütsel bir görüş-me kendi özel sorununu da dile getirmekten utanıyordu koca Nâzım. Sesindeki, ifadesindeki öz-lem duyulandırmıştı beni. O zaman büyük bir yakınlık duymuştum ona. Bunu belli bir acıyla anı-mışımırdı hep. Nâzım'la Münevver Hanım'ın bulu-şamalarının bir kısmı, özellikle Nâzım'ın, Nâzım'ın

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranfey.org>

ŞAŞ KARSITI ŞİİRLER

Bazı kentler vardır, dünya coğrafyasında bulunduğu konumdan mı yoksa onlara hükmeden bireylerden midir bilinmez; tarihlerinde baştan çok savaşlar hüküm sürüyor. Bağdat şehri bunlardan birisidir. Bağdat, tarih boyunca gördüğü yaşadığı savaşlardan dolayı çok bahtsız bir kenttir. Kendi bedeninde çıkan diktatör bireyler veya emperyalist güçlerin müdahalesi yüzünden, hani deyim yerindeyse annesi olsaydı rahmine geri dönerdi. Savaşların çıkma nedenlerinden biri ve en önemli ekonomiktir, yani rant, çıkar çıkmazları-ilişkileridir. Bu talih-siz kentin barındığı ülkenin toprakları yaşadığı en son savaşta olduğu gibi: Amerika'nın başında olan (W. Puşt) Irak halkına sözüm ona demokrasiyi getirmek için 2003 yılında bu ülkeye yaptığı müdahale (demokrasi adına benim bile gözlerimi yaşarttı.) insanlık adına bağışlanabilir tarafı olamaz.

Uzaktan, televizyonlardan izlediğimiz ve duyduğumuz o masum çocukların-kadınların feryatlarını, acısını unutmak mümkün mü? Gönlüm herkes adına koca bir HAYIR demekten yana ama gerçekler ne yazık ki öyle değil. Artık insanlıktan söz ederken bile, sermaye, çıkar ve bunların getirmiş olduğu getireceği vahşeti anmamak olmazsa olmazlardan bir kural oldu. Evet, duyarsızlık nasıl olduysa oldu, aldı başını gitti. Kapitalist düşünce ne yazık ki, bunu içimize bütün aırsızlığıyla bir güzell sindirdi.

Aşağıda çeşitli ülkelerin şairlerinin yazdığı –savaş karşıtı şiirlerini- okuyacaksınız. Savaşa karşı yazılan belki yaşanan savaşları durduramaz. Belki öldürülen masum çocukların hayatını kurtaramaz. Belki tecavüzlere uğramış kadınların o nereye barınacağını bilmeyen feryatlarını durduramaz. Belki barışı sağlayamaz. Ama şiirin insandan insanlıktan yana yükselen sesi tarihte imzalı, mühürlü bir belge olarak kalır, başkalarının işlediği bu vahşetin gayiresmi belgesi olarak. Çünkü söz kalıcıdır. “Babil’in Ahşap Yangını” şiirimde:

“Bir daha,

bu kanlı günleri sorma aşktan olmayan

bu yok olan kültürü sorma karanlıktan olmayan

bu bombalanan avluyu sorma suretten olmayan

bu incir ve zakkumun köklerini sorma sudan olmayan

sorma mermi ekilen bu coğrafyayı

kuzeyden güneye tavaf eden bu ölümü sorma

derin yarama gizlenen tarihi

ağitlarla nidalarla ulaşan

notu düşülen ne varsa yarından, sorma” demişim.

Aşağıda birkaç ülkenin şairi tarafından yazılan bu şiirleri Arapça’dan çevirip derledim.

Barışa katkıml olsun diye.

Metin Fındıklı

Macid Nefsi / İran

Barış Şarkısı

Barış şarkısı, evet her daim

Bu isteğin levhası yüksekte asılıdır.

Ah! Ey bu illet savaşlar

Memleketimin kapılarını kırmızı mumlarla
mühürlemedi mi?

Yükselen çılgınlıkla uyanıyorum

Beni tutan iki ağrılığın sağır yankısında!

Bağırarak istiyorum

Uçakların yağdırdığı ölüm yıkıntısında,

Savaş altındaki şehirde

Derinlere dalmak istiyorum

İnleyen ölümden

Bu toprağın aırsız bıçağına

Yapışan adımlar değil

Komutanların koka etidir...

Ben bütün adımların

Barış şairi

Gitann mutlu daveti

Halkımdan çalındı

Şimdi şarkılarım kanayan bir yara.

Davetimin barış şarkıları yazmak içindir

tere yapışan altındır coşkusu için.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranfey.org>

Barış için dua eden savaş aptalıktır.

Mausya Faktoli / İtalya

Armağan

Anne
Bu armağanı
Doğurduğun gün mü
Verdin?
İlk adımlarımın sevinci ufalı
Kanımın rengindeki kötülükten
Çayırın mesafesinde şakacı
Yalınayak iki kişi önümde.
Kurbağaların viyaklamasını iş edinmeden
Yosun tutmuş bir havuzda
İzlediğim yolu ve aşkı kesmeden
Nisan ayının örgüsünde.
Anne
Bu armağanın mı?
Boğan çuvaları yaratan
Organlarının içinde yırtılarak
Hayat onda çalkalanır
Sonunda açgözlülere ulaşır mı kokusu?

Mo Natzorol Juk / Japonya

Tufan

Uzak olmayan bir mekânda
Huja Kufha fırtınası toplanır
Vahşeti her şeyi savurmadan önce
Üstümüze kapanır
Kimsenin tanımadığı bir günahla söver.
Denizin suyuna sahip çıkar
Rüzgârın korkutucu uğultusunu taşır
Ama bitkiler ve ağaçlar
Fırtınanın gelmesini bekler
Gömülü bir iniltinin suskunluğuna
benzeyerek
Akan suyun sesine kapılmadan
İnsanların cevherini yakan.
O bilir
Hayatın yeniden filiz vereceğini
Nuh'un tufanı kurtarıyor.

Jan Oskar / Portekiz

Bütün Karanlıklar Apaydınlık

Kitaplardaki bütün şiirler alev aldı şimdi
İrak'taki savaşa inat
Veya herhangi bir bölgede başlayacak olan
Hiçbir nişan düşmedi olduğu yerde
Bu dostların kanıyla yıkarım ellerimi genişliğimdeki karanlıkta
Ben gömülü uzanırım
İstikle şiirler yazarım
Genişliğimdeki karanlık ve bombardımanda
Sonra gerilen sinirlerimi yatıştırırım
Oğlum beni sorarsa daha doğmadı densin:
Ey baba, o yarım adada neden duruyorsun?
Yanıtım: "ben mi? Savaş karşıtı şiirler yazmak için!"

İna Marisyou / Romanya

İlahi Diktatör

Diktatör dindik gezer savaş bahanesiyle katlettiği
İnsanların arasında yolunu şaşırmış kaynak suyu gibi
Kutsal asayı kılıcı yaptı mı?
Ulu diktatör konuk olduğu hayata yavaşır
Ölümden oluşmuş bir tabakada.
Kutsal asayı yaşamı yaptı mı?
Çobanların sakladığı otlarda bahar gibi gelir diktatör
Altıncı günden sonra yedinci günü yaratmış gibi döner
İlahi asayı mı tutuyordu?

İbira Lima / Etiyopya

Tuhaflik

Şimdi senin gibi
Beni de kesmek isteyecek
Boynuma musallat bu kılıcıyla,
Doğacak özgürlük karanlığın nesneleri kesmesine
benzeyecek
İyisi mi ufalmadan bu özgürlük...
Ben seninle olacağım
Senin hayatınmışım gibi
Müjde ve nimetle
Ellerimde kayıp çiçekler
Beyaz bir güvercin güzel ellerinde
Sana çağırıyor beni barış içinde yaşamak için
Kırmızı boyunu

Skat Watson / İskoçya
Savaş Karşıtı Bir Şiir

Tavla oynamak hakkımızdır
Gasp edilen
Ortak bir denizi bizleri dökerken
Tekme tokat
Bizleri ve geri kalanları
Hayata karşı ezilmiş aciz.
Bu şiir savaşa karşı yazılmış
Korkusuz
Kaçmadan
İşte bir şiir hacmi olmadan
Yaratılmış.

Eleni Coubr / Kanada
Ansızın Toplanan Toz Bulutu

Televizyonun önünde
çocuklarımızla
oturuyorduk
yüksek bir tabakadan indirilmiş oyunla oynuyorlardı
Hera'nın sesi
kutulann arasında tef ve zurnaya karşıyor..
ansızın beyaz bir
odada uyandık
penceresinden büyük bir bahçeyi gören
topraklarımızın içinde...

Şabir Banubi / Güney Afrika
Hüzünlü Şarkılardan Bir Parça

Annelerinin koynunda mı
Öldü onca çocuk?
Kim unuttur onca mumun ışığını
Defalarca bu toprakların üstünde yürümüş olan?
Bu boşluğa nasıl dolacağız
Silinen düşlerimizi nasıl içimize sindireceğiz
Onlar doğacak
Bu toprağın karanlığında yaktığımız her ateşte?
Hangi gölgenin altında gönül rahatlığıyla çömeleceğiz
Bizleri hafif bir uyku alan
Öğrendikten sonra
Barışın adıyla bu savaşı?

İgor Mihailuşenko / Rusya
Çocuklar Doğduklarında

Vurulan toprakların içinde okşanım
Artıkça bombardıman
Azıcık üstlerine kapanırım
Sonradan doğacak bebek gibi.
Vurulan toprakların içinde okşanım
Yaptıklarıyla yere serilir küçük bedenler
Hiç kimse geçmez alıştığı yoldan
Bu yığılan bedenlerin üstünden.
Oysa çocuklarınız uzaktır
Göğünüzde yıldızlar ışıldar
Onlarla bildiğimizi de vurun
Renkleri geçmeden önce çocukları bombardımanla.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Rebeka Braunart / Almanya

Şiir Karşısı Savaş

...Bilmediğim bir dille
şiiir sonunu anlattı
iktidar şehvetinin savunmasında
sizlerle paylaşmak için bizleri de götürün
kanatlarımızı yarına uzattıktan sonra.
Muhafif kararınızı anlatın
Yücelik gibi olan
Değişen feryadınızla övüneceksiniz
İnatla istenilen özgürlükte
zorunluluktan başka kurtuluş zafer ve barışı
anlatın bize korkunuzu dünya bilsin
korkunuzla çoğalsın söz
anlatın
korkunuzdaki şiiri.

Carnun Muis / İngiltere

Korku

Savaşın perdeleri çekildi
Ereal Fel'n yoluna
Olgun hurmayla yüzleşen
Dostların ve komşuların kavminde.
Onları kıran ne?
Hangi durumda onları bombalayacaklar
Onları korkutan sözcükler ne
Savaşın anlamını veren?
Savaş alanında onlara ne şan verilecek
Şehitlikten başka?
Petrolün kuyuları susuzluğu gösterir
Onlar hangi hurma ağacının marketini taşıyacak?
Savaşta birlikte taşıdıkları önem
Her şeyin şarkısı söylenir gecede
Şehirlerinde iki tarafın gücü yığılır
Hakkı yaratan... kahramanca.

İraklı Çocuk

Üstünden alır hafifletiriz yükünü
Bizler burada çoğuluz
Menzilimizin tarafında
Giysilerimiz içinde sıcakık
Orada bulunduğun şartları düşünüyoruz
Karanlık ve soğuk hastaneden
Ürperir bulunduğumuz yatağa gömülürüz
Keyfi odanın sıcaklığını çoğaltınız
Keyfi daha bir giysilere sarınınız:
Üşüyen ellerin
Rahatımıza sataşır
Hayatımıza karışır.
Ama geçmişini katlediyorlar
Gaz maskeleri tutuşmadan
Şimdi ölümün soğukluğu siner ruhlarına.
Üstünden alır hafifletiriz yükünü
Ellerimizde silah olmadan
Savunuruz seni
Ellerimizde sözcükler
Ancak sözcüklerin iradesi
Kayıp
Dehlizdeki suyun yatağında
Yalnızlığımızın girdiği.

Josi Luis Mendez / Arjantin

Petrol Bölgesi

Petrol kuyuları
İnsanlığın kötülüğü oldu şimdi
Açgözlü iktidarların hayatını da yakarak
Petrol bölgesi ruhun içinde genişler
Onun için akan kan denizi bile örter
Çocukların belini bükür
İnsanların bedenlerini yanarken kızartır.
Bu siyah nesnenin önemi bugün
Gayet açık.

Hisous Aguado / İspanya

Sen de Böyle misin?

...Başın soylu atı
çocukları katleden o gururun üstünde
derisinden çıktıktan sonra
büyüklüğüyle öğüten
mevsimleri atı
köpeklerin etini yediren

sonra övgüyle davet eden
yakınlarını ve komşularını
yeni yılda
ve onlara geçen dakikaları gösteren
bu vahşetin yaptıklarını ölçüp biçen
toplanan konuklardan son bir şey isteyen
sakat kalan çocukları yeniden düzeltmek...
kapıyı gösterirken soran:
Sen de böyle misin?

Uğit Burtan / Kanada

Çıglık

...Barışın soylu atı
uyurken insanlar
bana benzeyen kinle dolar
sevgi şiirleri yanıyorken
yanım kalan işlerinde
önümde asılana kin tutarım
kanunun bentleri
heybemde
insanları yanıtlarım
onlara aynı kini dilerim
siyahtan kaçtıklarında
tarihin sarı sayfalarında
onlar iki yankının arasında titrer
günlerin beyazında
kin tutarım küstahça uzanan diktatörlerin ellerine
her şeye karıştığında
olacak gibi olan şeyde
kin olmadan, kin tutarım
şehirin organlarında renkleri değişince
gece iki piçi kovduğu zaman
hangi anlamı alacak umut edilen
iğnelerle kötülükleri kazırsınız kin tutmadan
delikli kolları kesilince mevsimlerin

karşılıksız dökülen göz nuru
küçüklerin sözünü keser.
Onca öfke
kin tutmadan kinlenirim
çanlar çaldığında
içlerdeki kilisenin bedeninden
sonra kin olmadan, kin tutarım, gıyabınızda
uğraşım kin tutmak olur
yağmur suları beni sürüklediğinde
bedenimin kimliğiyle
asılı kalırım bedeninize
suskunluğunuzla kin tutarım
sözcüklerinizin arasında mevsimler uzar
o suskunluğunuz bağlı çırpınır
ruhumun kemerinde
ruhum azapla ateşin yediği bir elma
yaratılana yoldaş olan
şiddete uğradığında her şey
idam edilir.
Sizlerle kin tutarım
beni okuyan kalplerinizi
yükselen bir çıglık gibi
şimdi kin tutuyorum
diyen.

Mikel Cili / İrlanda

Beyazın Büyüklüğü Siyah Topraklarda

Kalanlarla savrulurum savaş topraklarında
Siyahlar içinde
Havaya bırakılan çelik bombalar
Siyahları yayar
Yükselmeden insanların feryadı
Simsiyah ama
Gökyüzü siyah
Yeryüzü siyah
Bir dahaki savaşta zafere ulaşmak için
Ölüm bize mi kalır?
Sonaçta savaşın adamları kördür
Gitgide siyahlaşan kimliğin üstüne çökmüş
Aşkın olduğu yerde devasa bir heykel
Üstünde siyahlar

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranteey.org>

Kansa Frandafan / Yugoslavya

Kör Ruhun Adımları

Yıllık için oturduğu gölgeyi değiştirir mi?
Bulunduğu yerden gider mi?
Kalplerin yuvasına
Sığmaz bu elem.
Kör ruhun adımlarını anar.
Savaş yerinde!
Çocukların gözyaşlarıyla
Elem damlar ve yer edinir
Hayatın cevheri şimdi
Gözlerinde sallanır.

Aficiyat Şatırcı / Hindistan

İsyanın Pençesi

Sizleri nereden sorsam?
Şehrin bütün iskan yerlerini yırttılar
İsyanın pençesiyle!
Bütün sözcükler patlamış olmalı
Şiddetten yanlır evler
Gökyüzünün telleri suskun,
Sarp kayalıklar tutmuş bu suskunluğu!
Sizleri nereden sorsam?
Davet eden sözcükler bombalandı
Suskunluk da böyle
Çocukları sakıyarak...

Sam Hamil / Amerika sınırları içinden

2003 Başkanın Konuşması

Kudüs'e kadar gideceğim
Ancak konuşmam bombalarla ulaşacak
İlahım yok
Ancak çocukların ulaştığını görürüm bombardıman
durduğunda
İlahlar sayılı ulaşır
Ama haberleri içlerinde taşır bu süregiden
Avcının alıştığı gibi tekrarlanır
Pişen istekler gibidir
Toplumların istekleri.
Çocukların ölümleri görmeden çözülen
Onların isteklerine yardım eder kalan ölümler
Sıra sıra ekmeği beklerler
Beklerler suyu
O gözleri binlerce kez gördüm
Boşlukta tökezler siyah ay.
Sonra başkanın konuşmasına yakın
Bombaların yanında konuşunca
Özgürlüğün yaşadığımız tarzında
Televizyonun düğmesine dokunup kapattığımda.
Böylece sürekli yaptığım, yaptım
Yüklenmeden
Tezkerenin rivayetini
Gözlerimde.

Daniel Lodok / Fransa

Savaş

...Muhammed Ali'nin düşü
sözcüklerden sonra ölmek gibiydi
konuşmadan
akan nehre benziyordu
tıkalı cesaretini sürüklüyordu
öldüren suskunluğa benziyordu
sağanak yağmur toprağa batarken
sökülmeden
savrulmadan
talan edilmeden her şey gibi
geceyle böyle gelir savaş
kararan bulutlarla birlikte toprağı örten
gecikmeden yağdığı zamanı
dünün karanlığına gömer her şeyi
mürekkep gibi
silerek
utançtan zamanın.

YÜZ LİRA

1

Soğuk birkaç akşamı başımda bere, boynumda atkı, eldivenli ellerimden birinde iki şişe biranın olduğu poşeti sallayarak üşümüş, burnum kızarmış, gözlerim yaşarmış bir şekilde Kaçak Yayın'a gitmek üzere Sıraselvilere Caddesi'nden aşağı doğru iniyordum. Firuzağa Meydanı'nı geçmiş Deftardar yokuşunun alaca karanlığına dalmışken on sekiz-on dokuz yaşlarında eli yüzü temiz bir delikanlı dikkatimi çekti. Elinde görüldü bir şekilde tuttuğu bir cep telefonu vardı. Kar ayazında bir insan kullanmadığı telefonu cebinde değil de elinde neden taşırdı ki? Şaşkınlığımlı fark ettiğinden mi, yoksa zaten beni gözüne kestirdiğinden mi bilmiyorum, yanıma yanaşarak,

"Almak ister misin?" diye sordu.

Anlamazlığa gelerek,

"Neyi alacaktım ki?" diye kayıtsız davrandım. Bir taraftan da elindeki telefonu neye benzediğini keşfetmeye çalışıyordum.

"Telefonu?" dedi. "İki yüz milyon!"

Bana uzatılan telefon Nokia'nın son modellerinden biriydi. Telefon elini yakıyormuş da bir an önce kurtulması gerekiyormuş gibi telaşla konuşuyordu. Konuşmasından çıkarabildiğim kadıyla delikanlı büyük bir ihtimalle Diyarbakırlıydı. Benim duraksadığımı görünce devam etti:

"Beş yüzden fazla eder!"

Besbellibirisinden yeni çarpmış ve hemen elden çıkarmak istiyordu. Dördü İstiklal Caddesi'nde olmak üzere beş keş telefon çaldırması biri olarak biraz öfkeyle biraz da merak duygusuyla sordu:

"Madem pahalı, neden bu kadar ucuza satmak istiyorsun?"

"Çalışırken almıştım. Şimdilerde işsizim abi. Bir an önce meleketime döneyim istiyorum."

Nereli olduğunu soracaktım ya vazgeçtim. Üstü başı oldukça düzgün, yakışıklı, temiz yüzlü bir gençti. Yine de akşamın bir vakti, nispeten ısızolan caddede telefon satmak isteyen biriyle samimi olmak doğru değilmiş gibi geldi.

"İyi de," dedim, "faturasız telefonlar iptal edilmiyor mu?"

Telefonun çalıntı olduğunu ima ederek aklım sıra çocuğu sıktırmağa istemişim.

"Ben de ikinci el almıştım abi. Makine numarasını girdim. Şu an görmüşmeye açık."

Telefonu bana uzatıp duruyordu. Bir arkadaşım da görmüş-tüm; aynı modeli birkaç ay önce sekiz yüz liraya aldığını söylemişti. Telefon çocuğun elinden benim elime atlayıverecekmiş gibi duruyordu. Bir başkasının kucagında sıkılıp da anasının kucagına uzanan bir çocuk gibi istekliydi telefon!

"Ver bakalım şunu."

Evet güzeldi. Pek çok marifeti vardı. Oğlan telefonu bana verince telaşlı hali gitmiş, kendinden emin, malına güvenen karını tok bir satıcı haline gelmişti. Ben de alıcı gibi davranmaya başlamıştım. Kül yutmaz bir eda takınarak:

"Nereden bileyim çalıntı olmadığını?"

Bozulmuştum. "Ayp ediyorsun abi!" diyerek elimde çevirip durmakta olduğum telefonu uzanıp aldı. Ben de o ara refleks olarak karşı kesiyordum. Öyle ya kapkaççılar yalnız dolaşmazlar. Karşı kaldırımda yürüyen yaşılabir kadından başka kimse-ler yoktu. Biraz da gönlünü almak için,

"Telefonun da güzelmış ama çok pahalı," dedim.

"Neresi pahalı? Ben de bu kadar pahalıya almıştım."

para olduğunu gözleriyle gördü"

"Tamam kardeşim dükkanlara göre ucuz da... Böyle elden satınca..."

"Sen bilirsin abi." diyerek telefonu cebine koydu. Ben de aşağı doğru yürümeye başladım. Birkaç adım atmıştım ki, "Sen ne kadar veriyorsun? diye seslendi arkamdan.

"Yüz veririm!"

Başkaları ne yapar bilmiyorum, ben sokak satıcılarından, sözgeli mi Çingenelerden çiçek alırken, söylenen fiyatı hemen yanına çekirim. Genellikle de o fiyata alırım. Aslında alıcıyla satıcı arasında söze, yazıya dökülmeyen sessiz bir anlaşmadır bu. Yok devenin nalı der gibi baktı bana çocuk. Hem ben alıcı değildim ki niye ağzımdan böyle bir rakam çıkmıştı? Geç kalmış-tım. Dergide Aslan beni bekliyordu.

"En son yüz elli olur?"

"Yüzden bir kuruş fazla vermem." diyerek durdum. Derginin bulunduğu binanın kapısına gelmişim zaten. Çocukla aramızda on metre kadar bir mesafe vardı. Kasabanın tek ve her nedenseaniden ısızlaşancaddesinde, kimin iyi kimin kötü adam olduğu bilinmeyen iki kovboy gibi birbirimizi çapraz süzüyorduk. Ben bu oyundan sıkılıp kapıya yönelince, "Bari yüz otuz olsun." diyerek bana doğru yürümeye başladı. Yanıma gelince, "Burada mı oturuyorsun abi?" diyerek binayı şöyle bir süzdü. Soru anlamsızdı. Gıcık olsun diye evet dedim. "Buralar çok güzel." dedi kendi kendine konuşur gibi.

"Yüz, dedim hadi uzatma!"

O an telefonu alacağımı hissettim. Elim pantolon cebimdiki telefona gitti kendiliğinden. Pili tükenmek üzere olan ve pil fiyatına satamayacağım Nokia'nın eski bir modeliydi. Pahalı ve marifetli olanlana özel bir düşkünlüğü yoktu ama bir biçim-de yeni bir telefon edinecektim.

"Evet?"

"Yüz yirmi?"

"Yüz dedim arkadaşım. Zaten böyle bir alışveriş hoşuma gitmiyor!"

"Benim de hoşuma gitmiyor ama ihtiyaç işte." diyerek telefonu yakası kürlük kabanının cebinden çıkardı.

"Yüz on?" diye ekledi arkasından

"Uzattın ama!"

"On milyon be abi. Amma cimri çıktın!"

"Cimrilikten değil arkadaşım. O kadar param var."

Durum belli olmuştu. Ben bu telefonu satın alacaktım. Yanlış ve kötü bir şey yaptığımı hissetmenin ötesinde, biliyordum. Kesin olan bir şey daha vardı ki, çocuğun elindeki telefon temiz değildi! İhtiyaç, uygun bir fiyatla karşına çıkınca insanınak-lını kaşıtıp zayıf düşürüyordu. Ama o bunu biliyordu! Ya da ben öyle sanıyordum!

"Hem o telefon çalışıyor mu bakalım? Kartı var mı üzerinde?"

"Çalışmaz olurmu, canavar gibi telefon. Satacağım diye kar-tı çıkarmıştım."

"Al tak benimkini." diyerek cebime hamle yaptım.

"Gerek yok abi. Ben kendimkini takanım."

Öteki cebinden ucuz bir telefon çıkardı. Sim kartını artık be-yazıya yazmıştı. "Bu telefonun sim kartını benimkiyi değiştir." dedi. "Beni de bu telefonla kullanacağım." dedi. "Beni de bu telefonla kullanacağım." dedi.

Çaldı. Evet telefon çalışıyordu. Daha sonra o makineden sim kartını alırken ben de boşta elimin eldivenini çıkarıp paltomu, atkımı aralayarak ceketimin iç cebindeki cüzdana uzandım. Telefonu alıp cüzdanımdaki tek parayı, bütün yüz lirayı çıkarıp verdim.

"Abi on kağıt daha ver." dedi, malını ucuz kapıtrın bir satıcının yarı pişmanlığını takınarak.

Boş cüzdanımı gösterdim:

"Ne on kağıdı? Sadece yol param kaldı. Al istiyorsun telefonunu. Zaten pişman olmak edereyim."

"Peki öyle olsun." dedi yenik bir sesle. Bir taraftan da elindeki yüz lirayı kapı önünü aydınlatan ışığa tutuyordu.

"Abi sahte filan olmasın?"

Gülümsedim.

"Ne diyorsun sen ya? Ver bakayım şu parayı."

Belli belirsiz elini geri çekti.

"Yanlış anlama abi, ortalıkta o kadar sahte para dolaşüyor ki. Ama sen delikanlı bir abiye benziyorsun. Sende yamuk olmaz!"

Çocuk beni cıladıyordu. Yanıt vermedim.

Parayı pantolonunun sol cebinin derinliklerine iyice iteledikten sonra,

"Hadi bana eyvallah." dedi ve nasıl aniden karşıma çıkmışsa aynı hızla karışmasına kaçarak kayboldu.

Bir süre böylece kaldım. Sonra beşinci kattaki dergiye cebime giren yeni ağırlıkla tırmanmaya başladım.

2

Editörarkadaşım ile derginin yeni sayısında konseptte uygun ne yazabileceğime ilişkin kısa bir konuşma yaptık. Benim aklımda, cebimde her an patlamaya hazır saatli bir bomba gibi duran eni cep telefonu vardı. Yanlış bir şey yapmış, çalıntı olduğunu bile bile satın almıştım telefonu. Kıvrıp cebime koyduğum utançla daha ne kadar yaşayabilirdim ki? İtiraf sözcüğünden nefret ederim. Hayatımda itiraf etmek zorunda olduğum çok az şey olmuştu; bu da onlardan biriydi. Yüzüm kızarak,

"Ya ben az önce yanlış bir şey yaptım ve çalıntı olduğu çok açık olan bir telefon satın aldım." Dedim ve cebimdeki telefonu çıkarıp masanın üzerine koydum. Boynum kıldan incedi. Arkadaşımdan ne dese kabul edecektim. Neza-ketinden olsa gerek, "

Güzel telefonmuş. Kaça aldın?" dedi. "Yüz lira!"

Malı ucuz düşürmüş bir fırsatçının hain gururu karışmış mıydı sesime, bilmiyorum. Arkadaşımdan bir şey

bir süre inceledikten sonra,

"Valla ne yalan söyleyeyim çok güzel telefon, baştan çıkarıcı ve çok da ucuz almışsın."

Çalıntı olup olmadığına ilişkin bir şey demedi. Ben de,

"Bakalım ne gibi marifetleri varmış?" diyerek pişkinliğe vurdum ve telefonun kapağını açmaya çalıştım. Telefonla oynayıp dururken elimde yapışkan bir şeylerin bulaştığını hissettim. Dikkatli bir şekilde baktığımda telefonun yan yüzleri boydan boya siyah elektrik bantla çevrelenmişti.

"Hassiktir ya, telefon kırılmış" dedim can sıkıntısıyla. "Evet bantla tutturmuşlar." diye onayladı o da.

"Neyse ki çalışıyor!" diyerek kendimi teselli etmeye çalıştım. İçimdeki pişmanlık duygusu aldatılmayla birleşince çekilmez bir hal almıştı. Arkadaşıma belli etmemeye çalışsam da fena bozulmuştum. Pişmanlık duygusuyla kıvrırırken, çocuğun telefon numarası aklıma geldi. Bu da bir şeydi! Arananlar bölümündeki ilk numarayı bastım. 535'li bir numaraydı. Üçüncü çalışında açıldı.

Alişverişi hatırlatarak, makinenin kınk olduğunu ve geri vermek istediğimi söyledim çocuğa. Ne kadar etmek o kadar köfte demeye getirerek, "Çalışmıyor mu abi?" diye sordu. Çalışsa da çalışmasa da geri vermek istediğimi kararlı bir ses tonuyla belirttim. Hemen aynı yere gelmesini yoksa numarasını polise bildireceğimi de söylemeyi ihmal etmedim. Sesine bir telaş değeri gibi oldu. "Tamam geliyorum abi, numaramı polise vermel" dedi. "Hadi çabuk ol!" diyerek gelişini hızlandırmak istedim. Benim polis ne işim olabilirdi? Faturalı hatta ait bir numara değildi ve üstelik makine çalıntıydı! Utanmadan, polise gidip, "Ben çalıntı telefon satın aldım ama makine kırık çıktı mı diyecektim?"

"Parayı getirecek, ben aşağı iniyorum." dedim arkadaşına.

"Dikkatli ol!"

"Olurum!"

Sinirinden gülmüyordum.

Dışarı çıkar çıkmaz kar tanecikleriyle yüzümü ısırmaya başladı. İlk sigaramı bitirdiğimde çocuğu yeniden aradım.

"Sen bekle abi, ben on dakikaya geliyorum." dedi güven veren bir sesle. O güven duygusuyla ikinci sigaramı da yaktım. Seyrek de olsa, bir an önce sıcak yuvalarına kavuşmak isteyen insanlar hızlı ama dikkatli adımlarla sağım-dan solumdan geçiyorlardı. Ben cadde-nin bir o bir bu tarafına geçerek Taksim Meydanı'na uzanan caddeye bakıyordum. Sokak lambalarının ve arabaların ışığında savrulan karın zevkini çıkaracak halde değildim. Benim dolandırıcı daha sonraki aramalarını ya telefonu meşgule düşürerek ya da açmayarak karşılamıştı. Beşinci sigaramı yakarken umudumu iyice yitirmiştik. Ben nasıl bir salaklık halindeydim ki, tutmuş bir de o soğuk adamı beklemiştim. Kendime en galiz küfürleri ederek dergiye döndüm.

"Gelmedi." dedim merakla bana bakan arkadaşına. Kurtulmak ister gibi telefonu sert bir şekilde masaya koymuştum.

"Boş ver." dedi, "kırık kırık, yine de güzel alet."

"Açsana şunu. Merak ettim." Sağına soluna baktıktan sonra,

"Kapak düğmesi galiba bantın altında kalmış." dedi. Benden onay alarak üst üste birkaç kez dolandırdı belli olan bantı özenle sökmeye başladı. Son kattan bir öncekini sökerken bantın kenarlarında cam macunu kırıntıları gözüktüğünde bile aklımıza kötü bir şey gelmiyordu. Son kat kalın bir macunu tabakasıyla birlikte söküldüğünde sesimiz so-luğumuz kesilmişti. Gözlerimiz inanamıyorduk. İnanılacak gibi de değildi zaten! ortalık yere yapılmış bok gibi birbirimize bakalmıştık. Orijinal arka ve ön kapağın arasından cam macunu çık-

mişti. Etrafı siyah bantla çevrilecek birbirine eklenmişti. Değil akşam alacasında, normal ışıkta bile orijinalinden ayrırt etmek imkansız gibiydi. İlk şoku atlattıktan sonra aynı anda, "Çok iyi be!" diyerek birbirimize gülümsedik. Malın hazırlanışı ve satışı hayranlık uyandıracak kadar usta işiydi!

Benim gülümsemem yüzümde erken dondu. Ne de olsa tecavüze uğrayan bendim! Ne yani, Beyoğlu'nda akşamın bir vakti kısa etek giydim, biraz göz süzdüm diye tecavüze uğramam ve üstelik bundan da zevk almam gerekmiyordu! "Ben böyle bir tezgaha nasıl düşerim?" diye kendi kendimi yerken, hikayeyi bütün ayrıntısıyla arkadaşşıma anlattım. Bütün iyi hazırlanmış tezgahlar gibi basit bir tezgahı aslında. Gerçek makineyi gösterip son anda sahtesini vermek. Alıcının kötü bir şey yaptığını bilmesi psikolojik olarak zayıf düşmesine, dolayısıyla numarayı kolay yutmasına neden oluyordu. Arkadaşım içimden geçenleri anlamış gibi, "Çok iyi bir tezgah abi, kim olsa yer!"

"Bu kararı al parayı" tezgahının önüne gidersen, karının bulunup paranın alındığı görülmemiştir bugüne kadar.

"Ben bu hikayeyi yazayım barı!"

"İyi bir fikir."

"Ben yazana kadar kimseye anlatma!"

"Tamam."

Bu arada birkaç tehdit mesajı çektim. Tabii ki yanıt gelmedi. Ve hatta arkadaş(lar)ıyla tehdit mesajlarıma kışkırlanıp güldüklerini tahmin etmek hiç de zor değildi. İhtimal bu Kürt delikanlısının dudaklarına Şafak Türkül'nün sözleri egzisiyle birlikte bulaşmıştı. Neyse ki o kimi dolandırdığını bilmiyordu! Bu bile sınırlarımı yatıştırıyordu. Saman içinde iğne aramak gibi olsa da bir an önce sokaklara fırlayıp dolandırıcımı arama fikriyle yanıp tutuşuyordum. Biramı bitirmiştım. İzin isteyerek çıktım.

3

Hikayemin finalini dergideki arkadaş da bilmiyor.

Ağzımdan burnumdan buharlar saçarak İstiklal Caddesi'nde birkaç tur attıktan sonra yenik, yorgun, üşümüş bir halde eve dönmeye karar verdim. Meydanda, döner büfelerinin orada umutsuzlukla etrafıma son kez bakındım. Ve gözlerime bir kez daha inanmadım! Oydu işte, oradaydı! Benim Güzel Dolandırıcım, büfelerden birinin içinde tabureli tezgaha oturmuş, dürüm yırıyordu. Gözlerimi ovuşturup tekrar baktım; evet oydu. Kıralk katilini gören biri gibi heyecanımdan nefes alamaz hale gelmiştım. Tam da tahmin ettiğim gibi, bu arada arkadaş

yaşlarda bir arkadaşı vardı. Keyifleri yerindeydi. İyice emin olmak için telefonunu iki kez çaldırıp kapattım. Açık tutsam etraftaki seslerden ona yakın bir yerde olduğum anlaşılabilirdi. Numaram hala güzilydi. Telefonuna baktı, arkadaşşına dönüp, yine o salak der gibi bir hareket yaptı. Telefonu cebine koyarken güllüyorlardı. Can beynime sıçramıştı. Elimde sıkıca tuttuğum sahte telefon, derin bir nefes alarak oldukça kalabalık büfeye daldım.

Telefonu bir silah gibi dolandırıcının sırtına dayarken, sol elimle arkadaşşının omzuna sıkıca tuttum. Dolandırıcının kulağına eğilerek fısıldadım:

"İşte buradasın. Sonunda seni bulduk! Çıkar bakalım şu parayı!"

Her ikisinin de ürpertisini hissediyordum. Hamburgeriyle ünlü büfe tıklım tıklımdı. Geriye dönmek istediklerinde onun sırtına, arkadaşşının omzuna bastrarak dönmelerini engelliyordum. Yalnız olduğumu anlamamaları gerekiyordu. Dolandırıcım kekeleyordu:

"Tam geliyordum ki arkadaşşıma rastladım. Karnımız da acıkmıştı. Hem evini biliyordum abi...Nasıl olsa..."

"Bırak hikaye anlatmayı lan!" diye tısladım. "Parayı yavaşça çıkar ve tezgahın üzerine koy."

"Kızma abi, tamam şimdi vereceğim?"

Dolandırıcı olduğu anlaşılması diye o da alçak sesle konuşuyordu. Eli sol cebine gitti ve yüz lirayı çıkardı. Hiçbir banknot bu kadar güzel olamazdı! Tezgahın üzerine koymadan kaptım parayı. Hemen hemen yemeklerini bitirmişlerdi.

"Hadi şimdi kalkıp gidin buradan!" dedim. Sesimi biraz yükseltmişim.

Onlar kalkarken ayakta siparişlerini bekleyenlere dönüp birkaç anlamsız laf söyledim. Ne dediğimi anlamak için bana yöndeldiklerinde bizim delikanlılar kalabalığı yararak dışarı çıkıyordu. O arada iri yarı olan ve benim ne söylediğimi anlamaya çalışan kişiye, "Sizi birisine benzettim ama yanlışım" dedim ve özur diledim.

Eşğimi kaybetmiş ve kısa sürede bulmuşum. O bir saatlik zamanda bin bir duyguyu iç içe çok yoğun bir şekilde yaşayan ben hayata yeniden dönmüştüm. Hemen çıkmak olmazdı. Hamburgerler mis gibi kokuyordu. Karnım zil çalıyordu. Dışarıyı göz ucuyla süzdüm. Ortalıkta görünmüyorlardı. Dolandırıcının kalktığı tabureye oturduğum iki hamburger bir ayran söyledim. Çalışanlar yüzüne aşına oldukları arın peşin ödeme yapmam gerekmiyordu. Yaşadıklarımı arkadaşşıma anlattığımı düşünerek kendi kendime gülümseyip duruyordum.

Yemeğimi yedikten sonra ödeme yapmak üzere kasa-yaya yöneldim. Kasadaki orta yaşlı adama aslanın midesinden çekip aldığı yüz lirayı uzattım. Yüzümdeki gülümseme geçmemiş olacak ki, adam da bana gülümsedi ve afiyet olsun dedi. Teşekkür ettim. Keyifle sigaram yakmışım ki, kasiyerin canım kadar sevdiği yüz lirayı, tıpkı dolandırıcım gibi, önce ışığa, sonra da kasanın önündeki alete tuttuğunu gördüm. Ne oluyordu da önüne gelen benim parayı ışığa tutuyordu. Üstelik adamın yüzündeki ifade hiç hoş değildi. Bakışlarını bana baktığında nefesimi tutmuşum. Adamın benim tuttuğum belki de hiç bırakamayacağım nefesime ilgilendiği yoktu. Parayı bana uzattı ve net bir ifadeyle:

"Beyefendi bu para sahte!" dedi.

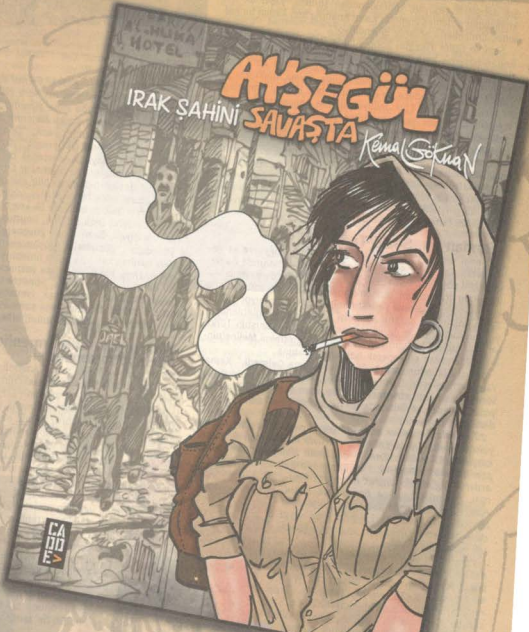
Gerisini anlatmaya gerek var mı? Aynı kişi tarafından ikinci kez dolandırılmışım!

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantev.org>

16 Ocak 2006-02-20

AYŞEGÜL IRAK ŞAHİNİ SAVAŞTA Kemal Gökman

Anlaşılr ve asla anlaşılamaz, çok yönlü ve hiçbir açıklaması olmayan, gerçeği kadar karmaşık ve karanlık, ama bir o kadar da açık ve geri dönüşü olmayan bir insanlık aybına sizlerle birlikte tanıklık yapıyorum. Ayşegül tüm yeni hikâyelerinde bir tek inancın temsilcisi olacak: Savaş muhabirliği mesleğinin ortadan kalkmasını isteyen bir yüreğin, bir düşüncenin sesi ve bir vicdanın tarif edilemez "O anda orada olma" isteğiyle öyle sanıyorum ki, ya da ne yazık ki, dünyanın dört bir yanında dolaşıp duracak...

CADD
E>

1998 Abdi İpekçi Dostluk ve Barış Özel Ödülü'nü kazanan *Emanet Çeyiz* romanında, ailesine emanet edilen bir çeyiz sahibini arayan bir adamın hikâyesini anlatmıştı Kemal Yalçın. Yaşanmış olaylardan yola çıkan ve roman kahramanının kendisi olduğunu saklamayan Yalçın, 1924 mübadelesiyle göç eden, 6-7 Eylül Olayları sırasında doğduğu toprakları terk etmek zorunda bırakılan, ama bir gün dönecekleri umuduna hala sıkıca bağlı insanların acılarını paylaşmamızı sağlamıştı. 2000 yılında yazdığı ama Türkiye'de ancak geçtiğimiz günlerde yayımlanan anı-romanı *Seninle Güler Yüreğim* de de benzer bir temayı başka bir halk özelinde incelemiş. Kemal Yalçın, savaşın dehşetini yaşayan, topraklarından sürülen, yaşamak için kimliklerini gizlemek zorunda kalan Anadolu'nun kadim bir halkının, Ermenilerin acılarını dillendiriyor...

Seninle Güler Yüreğim 2000 yılında Doğan Kitapçılık tarafından basılmış ama "nedense" dağıtım verilmemiş. Bu karda da kalınmamış, 2002 yılında yazarına haber dahi verilmeden, İstanbul 13. Noteri huzurunda kıyma makinesi ile "İMHA" edilmiş. Sadece bu imha olayı bile Ermeni meselesini resmi tarihin ve Türk milliyetçiliğinin penceresinden görmeyenlerin başına neler gelebileceğinin simgesel bir kanıtı değil mi? Oysa "uygar ve ciddi tutum, olan bitene gerekçe aramak, önce olmuş olayların nedenini sonra olanlara bağlamak, olan biteni tahfif etmek ya da her iki tarafın da yaptığı gibi sorumlu kolektif özneler icat etmek yerine, eğer varsa, bir devlette sorumluluk mevkiine gelmiş kişilerin ceza ve savas hukukunun temel ilkelerini hiçe sayarak kendi vatandaşlarına karşı işlediği suçları ve bunların nedenlerini ortaya çıkarmak ve tartışmak" olmalıdır.

Roman mı, Sözlü Tarih mi?

Ermeni meselesine 2004 yılı Ekim ayında Almanya'da yayımlanan *Sarı Gelin-Sarı Gyalın* adlı üçüncü romanında da değindiğini söylüyor Kemal Yalçın. Ancak Türkiye'de yayımlanan iki kitabı için roman nitelemesi yapmak biraz zor. Aslında kurgusal bir çerçeveye yerleştirilmiş söyleşiler yapıyor Yalçın. Zaten anlatıcı ile yazarın aynı kişi olduğunu ve anlatılanların yaşanmışlığı inkâr da etmemiş. Almanya'da tanıştığı Türkiye'li bir Ermeni kadının -dil okulundaki öğretmeni Meline'nin- anlatıklarından etkilenecek başlamış kitabına.

Birinci Bölüm'ün başlığı "Sormak Akılma Gelmedi"di. Kemal Yalçın'ın özeleştirisi gibi okunabilir. Meline'ye kim olduğunu sormayı akıl dahi etmemek aslında onun suçu değildir. Hikâyenin ilerleyen sayfalarında bu tutum bir Türk kadının ağzından şöyle özetlenir;

"Türklerle Ermeniler arasında gerçek, içten, samimi bir diyalog, bir ilişki yok. Ermeni bir kişiyle ilişkisi olan bir Türk, karşısındaki insanın Ermeni olmaktan dolayı çektiği acıları pek anlamak istemiyor. Her Ermeninin geçmişinde büyük acılar olduğunu düşünmek istemiyor. Kıscacı, Ermeni'yi kendine benzeterek kabul ediyor. Oysa gerçek dostluklar karşındaki insanın farklılığına, başkılığına içten saygı duyarak ve bu farklılıkları anlamaya çalışarak gelişebilir..."

Yazar, Meline'nin geçmişini sormayı akıl dahi edememenin kefareti ödemedik için -İkinci Bölüm'de- yollara düşecektir. Ne var ki Amasya'da, Taşova'da, Erbaa'da, Erzurum'da, Merzifon'da, Şebinkarahisar'da, Kayseri ve Karaman'da, kıscacı 2000'li yılları Anadolu'sunda Ermenilerin yaşadığı zorlukları kolay değildir;

ARMENİ - HAYDURPAZARI YERİNDEN ÇEKİLEN BİR FOTOĞRAF

"Kime sorsak? Nereye gitsək? Efendi bu iş Rum işine benzemez! Herkese soramazsın! Her yere gidemezsin! Haydi bulduk birini diyelim. Acaba sana güvenip konuşur mu? Bu insanlar ölüm atıklarıdır! Korku iliklerine işlenmiştir. Bir zamanlar bir iki Ermeni müşterim vardı. "Dönme" falan değillerdi. Konuşmaya çekinirlerdi. "Dönmelik" daha zor. Kimin kimsen kalmamış. Koca dünyada tutunacak bir dalı olmamak nedir, bilir misin? Şu Amasya'da birakalım Ermeni olmayı, bir Alevi olmanın ne demek olduğunu bilir misin?"

Ama yine de önce birkaç kişiye, onların yardımıyla başkalarına ulaşıyor Yalçın; belki de ilk kez bir Türk, onların özgeçmişlerini soruyor; üstü örtülen, unutturulan "hatıralarını canlandırmak istiyor. Bazıları ona güvenerek hem kapılarını, hem de yüreklerini, gönüllerini, düşüncelerini, belleklerini açmış, bazıları yazılmamak koşuluyla anlatmış. Kimi adının yazılmasını istememiş, kimi, "adımı da yaz, resmini de çek, anlatıklarımı da aynen yaz!" demiş. Sonuçta bu kitapta konuşanlar, konuşmayanların, konuşmak istemeyenlerin sıradan birer temsilcisi olmuş. Anlatılanlara sadece duygu ve düşünce değil; ya kendisinin ya da soyunun, ailesinin yaşam öyküsü...

Türk romanında Ermeniler ya da edebiyatın amnezisi

Ne bu acılı hikâyeler ne de Anadolu'nun kıyamet çağı üzerinde duracağım. İttihat Terakki'nin muhteris paşalarının, özellikle Enver ve Talat Paşa'ların sahneye koyduğu dramları da Türk, Kürt, Arap, Rum ve Ermeni, yüz binlerce insanın hayatının karardığını biliyoruz. Kitabı okurken beni asıl öfkelerendiren ve üzen Cumhuriyet döneminde bu acıların sanılmamasıdır. Hatta tam tersine, yazarların kabuk bağlaması -bilerek ve isteyerek- izin verilmemiş; 1915'teki tehcirinin acısı 1942'deki Varlık Vergisi sürecinde, 1959 yılındaki 6-7 Eylül Olayları'nda ve 1960 sonrasındaki "Vatandaş Türkçe konuş!" kampanyalarında yeniden hissettirilmiştir. Ermeni olmanın bir başka kimlikten tehlikesiz sayıldığı yegâne mekân 12 Eylül işkencehaneleri olması içimizi rahatlatmıyor elbette!.

Asıl sorgulanması gereken, bütün bu süreçlere edebiyatın gösterdiği duyarsızlık. Edebiyatın bellek tutulmasını nedenini hiç kuşkusuz Cumhuriyet dönemindeki siyasal baskıların yazarların elinden tarih yazma imkânını almasıyla, tutulmasını değil, bu kalemlerden çıkarmasıyla...

BARIŞMAK İÇİN

Levent Sevi

KACAK
ŞİİR

yı hedeflemiş olmasına bağlayabiliriz. Pek çok toplum-
sal/tarihsel mesele gibi, Ermeni meselesi de Türk edebi-
yatında "yokluğuyla," adının anılmamasıyla vardır. Erol
Koroğlu'nun ifadesiyle, "bu yokluk, milliyetçilikle, Türk
milli kimliğinin inşasıyla bağlantılıdır. "Kurtuluş Savaşı
romanları" olarak adlandırılıp 1908'den 1920'lere uzanan
dönemi ele alan romanlar, yakın tarihi kurmaca boyutun-
da yorumlamak ya da temsil etmekle yetinen metinler
değildir. Bu metinler, dönemin iktidarıyla uyum içerisin-
de, milliyetçi söylemin kültürel hegemonyasını inşa et-
menin araçları olarak işlev görürler. Kaygıları ortaktır:
Yakın tarihi iktidarın anlayışı doğrultusunda yorumla-
mak, bu tarihin şimdiye yararlı olan kısımlarını alıp za-
rarlı kısımlarını ayıklamak...."

Gerçekten de Cumhuriyet döneminde yayımlanan beş
bini aşkın roman arasında Ermeni tehcirinden söz eden
roman sayısının azlığı dikkat çekicidir. Acaba geçmişin
anımsanmasının, tehlikeli olabilecek bazı şeylerin iç yüzü-
nün anlaşılmasına yol açacağından mı korkulmuştur. Yok-

sa kurulu düzen, belleğin yıkıcı işlevinden mi endişe duy-
maktadır. Çünkü H. Marcus'un de belirttiği gibi, "anımsa-
ma, verilmiş gerçeklerden bir kopuş biçimi; kısa süreler-
le de olsa, verilmiş gerçeklerin her an duyulan gücünü
kesen bir 'döleyimleşme' biçimidir. Bellek, geçmiş dehşet-
ti ve umudu yeniler. Her ikisi de yeniden canlanır. Ancak
gerçekleştikleri zaman, dehşet daima yeni kalıplar içinde
yeniden oluşur, ama umut, umut olarak kalır. Belleğin
sakladığı tarihtir"

Oysa ortak bir "sivil hafıza"ya sahip olmak, tarihin ço-
ğul bir okumasını yapabilmeyi, başka pencerelerden bakan,
başka sokaklara açılan tarih anlatıları olarak anılan-
mızdan ve edebi metinlerden beslenmeyi gerektirir. "Hatı-
rılama ve "hatıraların dile getirilmesi hem kişilerin, hem
de toplumun ruh sağlığı açısından önemlidir" derken
haklıdır Kemal Yalçın; "davarlarımızı, tepkilerimizi, dü-
şünme tarzımızı, kimliğimizi etkileyen bilincimizin çok de-
rinlerindeki "hatıra"ları, önyargıları, şartlanmaları, korku-
ları, tabuları samimi olarak konuşmak insanı ve toplumu
rahatlatır. İnsanın kendi kendisiyle barışmasına yardımcı
olur. Toplumsal barış ya da barış kültürü, toplumun bilinç
altının güven, hoşgörü, sevgi, farklılıklara saygı temelinde
temizlenmesi değil midir?

Seninle Güler Yıldırım - Kemal Yalçın Bir Zamanlar
yay., 2006

Ester

Annem'e...

Hasretin sıcakzehrikmış koynuna.
Çınlayan kulaklar, nahoş uğultular
Ve hiç söylenmemiş ağıtlar eşliğinde,
Beni istemeden uğurladığın uzaklıklar,
Nicedir geri dönüyorsana.
Yüzünden düşen parçaları topluyor yağmacılar.
Hepsi birer yara, hepsi birer yara...

Okuduğun bu yazıt,
Seni seven bir yakından.
Daha çok acı verir bazen insana
Yaraları sarmak,
Yaraya tuz basmaktan.
Ve neye yarar bin yaşamak,
Dokunamadıktan sonra?
Koynunda beslediğin bu yılan,
Şimdi istemeden zehrini akıttıysa sana.
Ne yapsam boşuna, ne yapsam boşuna...

Yıkıntıların, acıların üstüne
Tekrar kurulan şehirler, hayatlar
Hep daha önceki yaraların izlerini taşıyor.
Bat-Yam hala sıcaktır şimdi, bir zamanlar;
Sahil şeridinde demirleyen korsan gemileri
Veya koynunda yara izleri olan bir kadının
Tuz buz olmuş heykeli...
Bizanslılar esir aldı beni burada,
Peki sen hala anımsıyorsun musun izleri?
Ester! Sakın bakma Arkada.
Sodom ve Gomorra, Sodom ve Gomorra...

Yaşamın Başına Yolculuk

"İnsanın kendi dünyası dışında
yaşayacağı bir dünya yoktur."

Tezer Özlü

Beşiktaş-Kadıköy vapuru,
Hiçbir yer yok, gitmeye çalıştığım
Veya geç kaldığım, istem dışı uzanmış
Beyaz boyanmış demire ayaklarını,
Denizi izliyorum, o kadar güzel ki, düşüyor yere kitap
Elimdeki, bense ancak adam sayesinde
Fark ediyorum yerdekini, öğrenmeye gelen
Çayımı tazelemek isteyip istemediğimi.

Sonra, hayat sana güzel diyor biri;
Sanki sevgilim varmış gibi, sanki hiç derdim yokmuş gibi
Yolculuk ederken, benim bile bilmediğim bir yaşamın ucuna;
Duyuyorum yine onun sesini, her vapura binişimde
1986'dan beri, o öldüğünden;
Ben doğduğumdan beri, evet diyorum adama,
Lütfen demli olsun benimki.

İnmiyorum varpurdan, yaşadığımızda limana.
Geri dönmem lazım, yaşamın başına.
Olmayan sevgilim ve dertlerim için,
Üzülmem lazım, ben atmadan önce kendimi
Veya kitabı denize, vedalaşmıyorum onunla;
Bir dahaki 'sefer'buluşmak üzere.
Giderken kendi rengiyle yazıyorum, denizin üstüne:
Bir gün herkes için hayat güzel olacak
ama şimdi değil.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi <https://rantev.org>

BUZUN ALTINDA BALIK TUTMAK

Bjöm
Kern

KAKAÇ
ANLATI

Suskia için..

Kara batıp çıkan arka ayakları, hayvanın üzerine atılan siyah böğrü, sonuna kadar açılmış ağzından çıkan bembeyaz nefesi. Sendeledim, şimşekler çakan devasa gözlerine baktım, hayvan beni tutturamadı, gözleri giderek küçüldü, ben bir adım geri çekildim ve kollarımla yüzümü kapadım, hayvan neredeyse tümüyle kara gömüldü, sonra kendini topladı ve yeniden üzerine atıldı.

Havayı yırtan bir patlama sesi duyuldu, ardından da dolgun bir ağız şapırtısı, hayvanın kafası yana düştü, ben yanağımdaki kanları sildim, Luk, Husky'yi iki metreden vurmuştu. Hayvan yerde titriyordu, kar kıpkırmızı olmuştu, rüzgâr gidecek şiddetleniyor ve yeni karlar geliyordu.

Aptal, dedi Luk ve ben acaba beni mi yoksa hayvanı mı kastediyor diye düşündüm, cesedi sağ ayağıyla bir çam ağacının altına doğru itti ve şöyle dedi: Günlerdir saçmalıyordun. Kazmayı barakaya koydu, kapıyı kapattı, sürgüyü çekmedi, az önce Husky'yi vuran eliyle Rover marka arabanın üstünü gösterdi.

Ormanın üzerine karanlık iniyordu yukardan, aşağıdansa karın pırlıltısı yükseliyordu. Yanağımda kan arıyordum elimle, şırıngayı çekip çıkardım, yirmi yıl kadar önce okul doktorunun söylediklerini hatırladım. Kanayan yanağıma dokundum ve sonra da kolumun üst kısmına iğneyi batırdım. Luk oltaları ve alabalık kovanını toparladı, karın üzerine biraz su döktü, engelbeli or-

man yolunda çalkalanıp arabanın içine dökülmesin diye.

Hiç konuşmadan ormanın içinde ilerliyorduk, arabanın kenarlarına dallar sürtünüp duruyordu, geri kalan bütün sesleri ise kar yutuyordu. Orman zifiri karanlıktı, farların yuvarlak ışık huzmesi pürüzsüz bir kar yüzeyine düşüyordu, gelirken bıraktığımız izler çoktan kapanmıştı. İlk yardım çantasından aldığım sargı bezlerini kolumdaki yaraya bastırıyordum, pek kanamıyordum.

Soğuktan titriyordum. Husky kiş başından bu yana köyde çıldıran üçüncü köpekti. Luk'un o sırada bunu düşündüğünü biliyordum. Luk, o sırada benim bunu düşündüğümü biliyordu. Bu konuda hiç konuşmadık.

Luk beni bizimkilerin oturduğu evin önünde bıraktı, annemin evinin önünde, diye düşündüm, ahırdan Bernardiner'in havlaması duyuluyordu, öfkeyle kapıya atılıyor ve uluyordu köpek. Annemin evi alçak çatılı, avlusu olan bir evdi ve bir emlak dergisinin Noel kapağı gibi görünüyor: küçük pencerelerden gelen sıcak ışıklar, ön cepheye sarılmış kara kaplı sarmaşıklar. Avluda bir kardan adam.

Bu kardan adam on yıl önce evden ayrıldığım zamandan bu yana avluda duran ilk kardan adamdı. Sadece iki büyük kartopundan ibaretti ve üstteki bölüm alttakinden daha büyük olmuştu, üzerindeki birkaç küçük çukur onun baş olduğunu ima ediyordu, rasgele sıplanmış çalı çırpı da sakalları. Sen mi yaptın? diye sordu Luk, Rover'i çalısır vaziyette avlu kapısının önünde bırakmış. Hayır anılamdım. Kafamı salladım. Luk devamını sormadı.

Köpeklerle ilgili mesele daha başlamadan, ki kış da henüz başlamamıştı, Luk telefonla beni aramış ve annemin gübreleri sokağa döküğünü, postacının elinden mektupları hurmadanarak çekip aldığını, alışverişe terliklerle gittiğini, kirkirdeyerek yoldan geçenlere kartopu fırlattığını anlatmıştı. Luk biliyordu.

Bütün köy biliyordu..

Sadece oğul önemsemiyordu bunu, o şehirde kalmış, sadece kendini düşünmüştü ve üstelik kendi öz annesiydi o, baba çoktan ölmüştü. Tam bir yıl sonra Noel için köye geldiğimde beni kalkık palto yakalarıyla karşılamışlardı, yüzlerini onlara gömüyor, bakışlarını başka yöne çeviriyorlardı, bir tek Luk konuşuyordu benimle.

Berberer geçirin otuz yılı yıkıp atamazsın, diyordu Schwarzwald şivesiyle, bu otuz yılın son on yılı sadece Noel günlerinde, tıpkı çocukken kolera hastası babamla yaptığımız gibi ormanın kenarındaki göle gidip buzun altında balık tutmaya gitmekten ibaret olsa da.

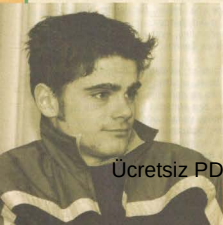
Luk elini uzattı, daha gençken bile onun ısrarla yaptığı ve beni o zaman da rahatsız eden bir ritüeldi bu. İçinde iki alabalık bulunan bir poşeti elimde tutuşturdu ve gözden kayboldu. Kardan adama baktım. Babamı düşündüm. Annem burnunu cama dayamıştı. Bernardiner ulumayı kesti ve sakinleşti.

Annem oldukça heyecanlanmıştı ve bana alabalıkları nereden bulduğunu soruyordu, dedi ki: Balıklar çok üşümüştür, o kahve yaparken ben de balıkları hazırladım, sonra oturup yedik, uzun uzun sustuk, herhangi bir hediye paketi açmadık. Şimdi de Luk'un köpeği çıldırdı, dedim, annem kafasını kaldırıp bana baktı, gözlerinde soğuk bir korku vardı, yüzü kıpkırmızı olmuştu. Dışarısı köpekler için çok soğuk, dedi hafifçe titrek bir sesle, evlat, kendine dikkat et.

Annem kambur vaziyette yürüyerek mutfağa gitti, onun babama dair banal bir hatırayla geri döneceğini bekliyordum, onun bira bardaklarından biriyle, gazlı çakmağıyla, ama o bunun yerine elinde iki şişe şarapla geldi.

Bu ilk Noel akşamımız annemin sıız şarap kadehindeki son damlanın üstüne kapaklanmasıyla sona erdi. Kadeh onun ağırlığına dayanmaya parçalandı, sonra annemi yatağına götürdüm.

Daha güneş doğmadan Luk'un korna sesleri duyuldu, gün ışığında

alabalıklar daha derinlere saklanıyorlardı. Bernardiner korna seslerine uzun bir ulumayla karşılık verdi. Soğuktan titreyerek arabanın ön koltuğuna oturdum, Luk kaloriferi sonuna kadar açtı, her zamanki gibi mi? diye sordu, evet anlamında başımı salladım, çünkü gerçekten de her şey her zamanki gibiydi, babam olmadan da, annem sızıp şarabının üzerine kapaklanmıştı, onun basitliği bende baş ağrısı yapıyordu, yemeği o yapmamıştı, ben yapmıştım. Luk bana bir ağız tasması gösterdi, kız kardeşi, Husky için ona hediye etmişti bunu, Husky ölü vaziyette gölün kenarında yatıyordu.

arkamdan böğürüp taş atıyordu, taşlar gölün yüzeyini kaplamış olan buzun üzerine düşüyordu, buz adeta şarkı söylüyordu, kıyıdan yaklaşık bir metre mesafede, donmuş gölün yüzeyinde kazmayla bir delik açtım, Luk el fenerinin ışıklarını suya tuttu, buz parçalarının arasında kabarcıklar çıkıyordu, alabalıklar hiç zaman kaybetmeden geldi.

Dönüş yolunda Luk hakkında bu yıl da hiçbir şey öğrenemediğimi hatırladım, bir kız arkadaşı var mıydı ya da bir karısı, hâlâ postanede mi çalışıyordu, yoksa uzun zamandır işsiz miydi, neden o da diğerleri gibi kendini içkiye vermiyordu ve köpeğinin arkasından yas

buzdolabına koydum ve yatağa yattım. Rüyamda annemin alabalıkları yaktığını gördüm, babam Schaffer'in kızıyla yatıyordu ve böğürüyordu, ben gölde ölü Husky'yi avlıyordum, Luk kendini vuruyordu.

Bernadiner'in uluma sesiyle uyandım. Saldırgan, acımasız ve kendinden geçmiş bir halde uluyordu köpek. Gözlerimi kapattım ve Husky'nin üzerine atıldığını gördüm. Kara batıp çıkan arka ayakları, hayvanın, üzerime atılan siyah böğrü, sonuna kadar açılmış ağızından çıkan bembeyaz nefesi.

Salona gittim. Pencereler açık olduğundan perdeler savrulup duruyordu. Hava buz gibi soğuktu, ama yanmış plastik kokusu hala gitmemişti. Pencereleri kapattım. O sırada Bernardiner tekrar ulumaya başladı. Oradan oraya atılıyor, vücudunu ahırın ahşap kapısına çarpıp duruyordu, tahtaların kırıldığını duydum, derken köpek sustu.

Soğuktan titriyordum, anneme seslendim, sonra da Luk'a telefon ettim. Bizim köpek çıldırıyor, diye fısıldadım, silahını al gel. Annem yatak odasında değildi, yatak hâlâ sıcaktı. Bana sonsuz gibi gelen beş dakikanın ardından Rover'in esini duydum.

Evden çıktım, Luk elini uzattı, birlikte ahıra doğru yürüdük. Hava aydınlanmıştı. Ahır kapısının iki tahtası parçalanmıştı, kenarlarda kıymıklar duruyordu. Ahırın içi karanlıktı. Luk silahın emniyetini boşa aldı ve kapıyı açtı. Kapıdan giren ışık altında annemin samanların içine diz çökmüş olduğunu gördüm. Ağlıyordu. Köpek gitmişti. Annemin hezeyandan büyümüş gözlerinin içine baktım. Hadi vur, diye fısıldadı, Luk silahı hâlâ transa geçmiş gibi tutuyordu. Annem ayağa kalktı. Beni vurup öldürürsen kaskatı kesileceğim, dedi kikirdyerek Luk'un karnına bir tekme attı. Luk birden ürküdü, bir patlama oldu, kurşun merhametli davrandı, annem anında öldü.

Kalbimi tekrar kontrol altına almayı başardım, Luk'a ahırdan çıkmasını işaret ettim. Ardından annemin yanına, samanların içine oturdum ve başımı kucağıma yatırdım. Vücudu sıcaktı. Saçlarını okşadım ve gözlerini kapattım.

Hava kararana kadar o şekilde kaldık.

Bu dördüncü köpekti, dedi Luk. Ben korkuyla gözlerimi ölü Husky'nin fotoğrafından çektim, Luk dedi ki: üçüncü değil, Schaffer'inki de çıldırdı. Hatırlıyordum. Bol bol punch içtiğimiz bodrum partilerini. Ahşapla çevrelenmiş sıkıntıları. En ufak bir eğlence hissetmeden sürekli içmeleri. Schaffer'in kızı sarışındı. Yoldaki bir çukur beni birden içinde bulduğumuz ana geri getirdi.

Hava aydınlanmak üzereydi. Husky tümüyle karlar altında kalmıştı, sadece çam ağacının altındaki hafif kabarıklık onun cansız bedenini anımsatıyordu. Arabadan inip karda yürümeye başladım.

tutmuyordu, neden hep benim yanımda yer alıyordu, ona herhangi bir soru sormama rağmen?

Başka ne var ne yok? diye sordum.

Hiç, dedi.

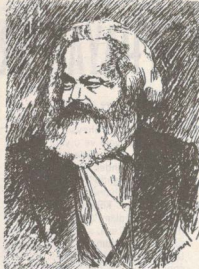
Beni yine evin önünde bıraktı, annemin avlusunun önünde, diye düşündüm, annem kalkmış, Rover'in gürültüsünü duyunca burnunu cama dayamıştı, kapıya yaklaşım sırasında plastik poşetleri yakmaya başladı.

Anında başıma bir ağrı girdi, onun basitliğinden ve pis kokudan, bütün pencereleri açıp anneme romlu bir kahve hazırladım ve onu

kar-
sında İnönü
Celal Bayar

Frederick Engels

Karl Marks

desine çıkan, Eşekçiler sokağı saptım. Ama yola çıktım Koşu yolu durağında Üsküdar'a yahut Kadıköy'e giden tramvaylardan hangisi gelirse, ona binecektim.

Çünkü iki yerden de köprüye vapur vardı. Tam zamanında durağa gelmiştim. Üsküdar tramvayı geliyordu. Bıyık altından gülüyordum "Enayi şimdi beni Altunizade durağında bekliyor! Diye düşündüm. İçim rahatlamıştı. Tramvaya bindim sahanlığa bir adım attım atmadım o iri sivil polisle burun buruna geldik. Herhalde beni elinden kaçırdığına karar vermisi olacak ki o durakta beni beklemekten vazgeçip ilk gelen tramvaya atlamış. Sahanlıktan tramvayın içine doğu ite kaka ilerlemeye başladım. Bağlarbaşı'nda tramvaydan atlayıp, Kadıköy tarafından yoluma devam etmeyi düşündüm. Fakat tramvay öyle kalabalıktı ki aradan sıyrılıp geçmek, hiçbir babayiğidin harcı değildi. Bunalmıştım aklım fikrim "Kapital" in tercümelelerindeydi. Zaten iki haftadır arka arkaya, "Yeni Baştan" da çıkan (Karl Marx)'ın (Frederick Engels) in portrelerini Türkiye' de ilk kez (H. Kaynar) imzasıyla çizmiştim. Kelle koltuk da dolaşıyordum

Bir çok arkadaş, beni görünce yolunu değiştirmeye başlamıştı. Şimdi ağdan bir yolunu bulup kaçan ama sonra da oltaya yakalanmış bir balık gibiydim. Polis bana iyice sokulmuştu. Nefesini ensemde hissediyordum. On iki yaşından, on beş yaşına kadar mahallelerimizde oturan Boksör Yaşar Ağabey'den boks dersleri almıştım vurduğumu deviriyordum, polise bir yumruk atsam, bu kalabalık ortamda deviremezdim tabi. Üstümde taşıdığım, benim için kutsal bir emanetti. Onu ver-

ne teslim etmem gerekiyordu. Ama engelleniyordum. Bu engeli aşmam gerekiyordu ama, içinde bastırılması güç bir öfke sınırlarını zorluyordu. Tramvay Üsküdar'a doğru hızla bayır aşağı inmekteydi. Selbaşı durağının karşısında Selanik mezarlığı vardı. Mezarlık koyu yeşil selvi ağaçlarının aralarında sıkışmış, parlak beyaz mermerden antik bir şehir gibiydi. Hava sıcağı terlemiştim, nefes almakta zorluk çekiyordum. İri yarı sivil polis, sağ elini sol omzuma koydu. Bende birden bire şarteller atata, avazım çıktığı kadar:

- Çek ulan elini! Niye beni rahatsız ediyorsun? Neden peşimi bırakmıyorsun? Diye bağırđm. Herkes dönüp bana baktı! O anda tramvayın içi karıştı, biri üç kez zilin ipini çekti. Tramvay kum döküp kazık freni yaptı. Önüne gelen polise tekme, tokat, yumruk girişdiler, yaka paça tramvaydan dışarıya atıldılar. Polise dayak, dışarıda daha da şiddetini arttırmışdı. Tramvayın içi bir anda boşalmıştı. Yolum yamacını sarmış böğürtlenlerin, pesnalların, çallaların örttüğü, sel sularının oyduğu dere

yatağına, yediğı darbelerle devrildi. Ağzı, burnu, kan içindeydi, mosmor olmuş, yarı kapanmış gözüyleyattığı yerden avucuna tükürdüğü dişlerine bakıyordu. Polise dayak atanların hepsi tramvaya bindiler. Tramvay hareket etti.

Üsküdar'a geldik, tramvaydan iner inmez biri koluma yapıptı, yüreğim ağzıma geldi. Dönüp baktım, mahalle arkadaşımın çok değer verdiğim kardeşi Seyfi Dursunoğlu (Huysuz Virjin) değil mi?

- N'oldu hayrola Eflatun? Ayol niye öyle bağırđn? dedi.

- Sonra anlatırım, sen nereye böyle?

- Üsküdar Musiki Cemiyeti'ne uğrayacağımı söyledi, ayrıldık. Vapur iskelesine doğru yürüdüm.

Matbaaya geldim, odada Aziz Nesin'le Orhan Kemal vardı selamlaştık. Arkamı döndüm, kemeri çözüp yazıları çıkardım. Aziz Ağabeyin yazıları görünce yüzü güldü, yazıları verdim. Orhan Ağabey elimdeki karikatürü aldı, uzun uzun baktı Aziz Ağabey'e uzatırken:

Valla Aziz, Eflatun'un karikatürleri var ya çok etkileyici, insanı sarısrör bu karikatürler, görenin dudaklarını uçuklattı, dedi. Aziz Ağabey,

- Aman bana gösterme, geçen haftaki uçuk daha yeni geçti, dedi. Gülistüler.

Aziz Ağabey, yüzüme bir süre baktı.

- Eflatun sen de bir hal var! Canını sıkan bir durum mu var?

"Nasıl da insanın içi okuyor" diye düşündüm.

Başımdan geçenleri bir bir anlattım. Beni en fazla tedirgin eden olay polislin dövülmeydi, bu bana nasıl yansıyacaktı?

Aziz Ağabey gülerek:

- Millet artık polise fena taktı, sivil de olsa kokusunu alıyor! dedi. Ben de:

- Ağabey valla, polislerin kavun olduğunu biliyordum, dedim.

- Senden korkulur oğlum! Yarın da kavun bulur onu da doğrarsın valla! dedi.

GURBETTE GEÇEN HAYATLAR

*Maraşlı şeyh oğlu Satılmışım ben
Doğudan batıya atılmışım ben*

Anonim

Insanın doğduğu yer, içinde büyüdüğü aile, dil, kültür ve medeniyet, ister istemez onda bir aidiyet duygusunun gelişmesine yol açar. Elbette her insan gibi, ait olduğumuz şeylerden hoşnut olduğumuz veya olmadığımız zamanlar da vardır. Ama bu ait olduğumuz şeyler, sıradışı herhangi bir nedenle, bizde onarılmaz ruhsal tahribatlara yol açmamışsa; genellikle ülkemizden, ailemizden, dilimizden, dinimizden, kısacası kültür ve medeniyetimizden hoşnutluk duyarız. İnsanın, toprağını, ailesini, hemşerisini, dilini, vd. sevmesinden, onlara bağlılık duymasından daha doğal ne olabilir! Üstelik bu sevgi, soyut, sanki olması gereken, idealize edilmiş bir sevgi de değildir. Dilimizi, yuvamızı, ilimizi ve obamızı günü gününe yaşar, çoğun adını tam koyamamak bile, bir yere, bir şeye ait olmanın hazzını hissederiz. **Aidiyet, bize güven verir ve güven mutluluk kaynağıdır.**

Taraftarı olduğumuz futbol takımı, çocukluğumuzun ve gençliğimizin geçtiği şehir, sokaklar, mahalleden veya okuldan arkadaşlarımız, konuşduğumuz dil, ailemiz, hatta Nazım Hikmet'in gurbette yazdığı gibi, memleketimin hışhışaneleri bile, bizim için bir başkardır.

Fakat yanılğı şuradadır ki, yer değiştirebilen bir varlık olarak insan, gittiği her yere kendi aidiyetini de götürülebileceğini sanır. Oysa insan ülkesini, sevdiklerini, kültür ve medeniyetini çantasına koyup taşıyamaz. Dilinin, törenin, düşünce ve hatıralarını sizinle birlikte bir yerden, bir başka yere göç etseler bile, onlar

göç ettiğiniz yere ait değildir. Bir başka mekânda ve bir başka zamanla biriktirdiğiniz bireysel tarihini, göç ettiğiniz yere ve o yeni zamana ait değildir artık. Oysa insan, kendi bireysel tarihinden başka nedir ki?

Dilimizde, "garip", "gurebâ", "gariban" gibi merhamet doğuran sözcüklerin, "gurbet" kökünden gelmesi, yüksek bir anlam içeriyor. Yine kültürümüzde, yolcuya, göç eden insana, özel bir dokunulmazlık, bir ayrıcalık tanınmış olması, elbette rastlantının sonucu değildir. Binlerce yıllık göç yollarının, ipek, tuz ve baharat ve savaş yollarının ortasında yer alan mabedimiz Anadolu, bize, yolcuya aziz saymanın kadim bilgisini sunmuştur.

İÇİMİZDEKİ GURBET

"Gurebâ" sözcüğü aynı zamanda "kimsesiz" anlamına geliyor. Anadolu'da kimsesiz, yersiz yurtsuz ve malsız mülksüz bir biçimde gezen dervişlere, âşıklara, gurebâ deniriz. Buradaki mülksüzlüğün, dilimizde "demir çanak, demir asa" deyimiyle ifade edilmesi, gezginliği, gurbetçiliği en anlamlı biçimde betimlemiyor mu? Anadolu'nun tarihinde özel bir anlam ifade eden gurbetçilik, sonu gelmez bir göç, ömür boyu süren uzun bir yolculuktur. Bu yolculuğa ancak "demir çanak" dayanabilir. Yine aynı yolculuğun zorluklarını, herhangi bir degenekveya bastona yaslanarak değil, ancak ve ancak demir bir 'asa'dan kuvvet alarak yenmek mümkündür.

Aslında mal mülk sahibi olanlar için gurbet pek bir zorunluluk değildir. İlinde, obasında ekmeği ve güvenciliği olan insanın gurbete çıkmaya, belki merak, belki macera arzusu, belki bilgi ve görgü artırma dileğidir. Ama bu ve benzeri eğilimler yine de keyfe keder bir anlam içeriyor. Ayrıca mal ve mülkle birlikte göç etmek zor, hatta imkânsızdır. Öyleyse, insan mülksüz olduğu sürece göçebilir ve göçebilmek için mülksüz olmak gerekir.

Buradan baktığımızda gurbette yoksulluk arasında derin bir bağlantı gözlemliyoruz. Şurası bir gerçek ki, tarihte kısa dönemler hariç, Anadolu insanı, bugüne dek çoğu yoksulluk ve savaşlardan kaynaklanan göçlere maruz kalmıştır. Anadolu, Harç sefer-

lerinden, Moğol istilalarına, Rus işgalinden, Balkan savaşlarına, oradan Kurtuluş Savaşı'na ve iç savaşlara dek, sayısız kez bu kaderi yaşadı / yaşıyor. Öyleki, Anadolu'da göç yaşamamış, "muhaçir" bir üyesi, akra-bası veya tanıdığı olmayan, tek aile dahi bulmak neredeyse imkânsızdır. **Ne çare, bu topraklarda savaş ve yoksulluk, içimizdeki gurbettir.**

YABANCI DİYARLAR

Nedeni ne olursa olsun, yabancı diyarlara göç, insanın bireysel tarihinin kırılmasıdır. Ve göçmen, yani gurbetçi, tarihi kırık bir insandır aslında. Göç edilen yöre, son derece kalabalık, zengin ve görkemli olsa dahi, başka bir dil, başka bir kültür ve medeniyet çevresinde, yalnızlık, hatta daha da ötesi, kimsesizlik kaçınılmazdır. O nedenle tarih boyu, şarklıların ve şiirin dilinde "gurbet trenleri", "gurbet aşkımları", "gurbet kuşları" kadar yakıcı başka bir imge bulmak hayli zordur. O nedenle "içi beni, dışı seni yakar" deyişi, gurbetçinin dilinde hakiki anlamına kavuşur. O nedenle "bülbüllü altın kafese koymuşlar, yine de vatanım demistir."

Göç dolayısıyla bireysel tarihinin işlevsiz kaldığı, sıfırlandığı bir noktada, insanın yeniden var olmak, kısa ömründe yeni bir tarih biriktirerek hayatına devam etmek zorunda olması, çoğunlukla hüznün dolu bir maceradır. O nedenle insanın hatıralarına rağmen, sevdiklerine, toprağından uzakta olmasına rağmen, yeniden var olma çabası, efsanevi bir anlam taşır. Sanat yüzyıllar ötesinden, insanın bu macerasını anlatmaya çalışıyor.

İnsanoğlu tabiattaki birçok canlı gibi, tarih boyunca güvenciliğin ve ekmeğinin peşinde, durup dinlenmeksizini koşturmuştur. Yurtdışına beş milyona yakın göç vermiş bir ülkenin bize sergilediği tabloya bakarsak, yaklaşık son elli yılda insanlarımızın ezici çoğunluğunun, ekmeği, güvenciliği yeglediğini varsayabiliriz. Çünkü insanın, yaşantı biçimini, dilini, töresini bilmediği diyarlarda, ekmeği uğruna atıldığı macera, her türlü manevi güvenceden yoksundur. Gidilen ülkede, on yıllar boyu "öteki" olarak algılanmak ve dışlanmak katlanılır bir eziyet olmasa gerek. Ama Anadolu insanının

yaşama iradesi, bu noktada her türlü metafizizmin sınırlarını zorlayarak, gurbete ayak diremektedir. Buradaki direnç, belki de tarihte eşine az rastlanır bir örneği yansıtır.

Göç etmenin içerdği zorluk ve sıkıntılar, bu eylemin, aynı zamanda insan için bir ceza olarak uygulanması sonucuna yol açmıştır. Adına sürgün denilen zorunlu göçlerin, gerek geçmişte, gerekse yakın tarihimizde, firar ve ilticaya dönüşen şekli, en hüznü hikâyelerin konusudur. Firar eylemi, "ekmek" ve "güvence" ikileminde, özellikle "güvence" arayışının ağır bastığı bir durumu ifade ediyor. Ama buradaki güvence, ne yazık ki, sadece maddi hayatın sınırlı biçimde korunmasına iliskindir. Çünkü gurbet, sıradan bir göçmen için içermeyen manevi güvenceyi, bir mülteci için asla içermez. Koskoca bir imparatorluğun varisi olan Cem Sultan'ın acıklı öyküsü, bir mültecinin, sultan dahi olsa gurbette manevi güvenceden nasıl da yoksun kaldığını çarpıcı bir örneğidir.

Vatikan'da esaret ile iltica arası bir hayat sürerken, ağabeyi Bayezid'e, keder içinde şöyle yazar: *"sen pister-ü güldü yatasun şevk üle handân / ben küll döşenem külnan-ı mihnete sebep ne"* (sen gül yataklarda mutlu yatarken / ben hepten külnanı döşek tuttum eziyete sebep ne) Bayezid'in cevabı son derece soğuk ve acımasızdır: *"cün rûzî ezel kismet olunmuş bize devlet / takdire rıza verme-yüşün sebep ne"* (gün gelmiş sonunda devlet bize kismet olmuş / "ilahî" takdire rıza vermiyorsun sebep ne.) İltica, siyasi ve kültürel muhalefetin sonucunda maruz kalınan ve çoğunlukla acı biçimlerde sonlanan, gönülsüz, fakat zorunlu bir gurbet hayatıdır.

Ne acı, özellikle 12 Eylül sonrası Meriç'in kıyılarında vurulup düşen, yabancı ülkelerin mülteci kamplarında, türlü çeşitli aşağılanma ve eziyetlere maruz kalan, isimsiz insanlarımızı çok çabuk unuttuk. Bunların arasında, binbir güçlükte kapağı Avrupa metropollerine atabilenler, yıllarca süren ve ölgün sarı ışıklı mülteci yurtlarında çile doldurdular. Yaşamlarının en verimli çağında, bireysel tarihleri ve birikimleri kırılmış bu insanlar, memlekette kahrından ölen anne ve babalarının cenazelerine bile gelemediler. Üstelik onların romanları henüz yazılmadı.

TARİH VE GÖÇ

Bize öğretildiği kadarıyla tarihin başlangıcında bütün kitleler göç-

beydi. Ama tarihin belli bir zaman diliminden sonra göçebeliliği terk ettiği varsayılan Batılı halklar, Hellenistik dönemden itibaren, başta Turani kavimler olmak üzere, henüz yerleşik düzene geçmemiş toplulukları "barbar" sıfatıyla tanımladılar. Sonuçları bugün dahi maruz kalınan bu tanımlama, göçer kavimlerin insanlık tarihi boyunca nasıl zorlu bir yaşama iradesi sergilediğini, göçerliğin dayanamaz sıkıntılarına karşı koymanın, genel insanlık tarihiaçısından nasıl büyük bir saygıyı hak ettiğini hep gözlerden gizlemiştir.

Oysa şurası açıktı ki, tarih boyunca insanın göç etmesi, asla bir keyfiyetin veya çoğunlukla yansıtıldığı gibi, bir kana susamışlığın değil, tabiatın ve yaşama iradesinden kaynaklanan zorunluluğun sonucudur. Üstelik dünyada esen modernleşme rüzgârları, bu zorunluluğu ortadan kaldırmadığı gibi, birçok yeni göç nedenini insanlığa "armağan" etmiştir. Teknolojik gelişmeye ve etnik kıskırtmalara paralel olarak sayısı artan yöresel savaşlar, çaresi bulunmayan salgın hastalıklar, artan kuraklık ve tahrip edilen çevre koşulları nedeniyle, yakın gelecekte milyonlarca insanın yollara düşeceği öngörülmüştür.

Tarihin geçmişi dönemlerine kıyasla, yeryüzünde bugün maruz kalınan göçlerin sayısındaki artış, belki tartışılabilir. Fakat bana kalırsa, tartışma götürmeyen gerçeklik, dünyamızda merhamet duygusunun giderek azaldığını yönündedir. Gurur duyulan modern dünyada, göçmene, garip, gurbâya ve yolcuya merhamet göstermek, onunla dayanışmak artık ahlaki bir zorunluluk olmaktan çıkmıştır. Meselenin ahlaki ve geleneksel yönüyle uğraşan fikir ve sanat adamlarının azalmakta olduğunu seziyorum. Gelgelelim, bir gün hepimiz yollara düşebiliriz.

KÜRESELLEŞME INTERNASYONALİZM VE GURBET

Ekonomik ve siyasi verilerin, dünya çapındaki etki ve sonuçlarından yola çıkarak türetilen bazı kavramlar, dönem dönem insanlığa bir umut olarak sunuluyor. Bu bağlamda işçi sınıfı enternasyonalizmi, birçoğumuz için yakın geçmişte büyük umutlar taşıyan bir fikirdi. Bu fikrin taraftarları için dünyanın neresine gidilirse gidilsin, yalnız ve kimsesiz kalmasız söz konusu olamazdı. Emekler sosyalistler devrimleri, sonucunda sınıf karşıtlarını ortadan getire-

olarak, dünyanın her yerinde yoldaşlarıyla birlikte olmak ve her şeylerini paylaşmak zorundaydılar. İnsan için yeryüzünde bundan daha büyük bir güvence olabilir miydi?

Bir coğrafyaya anlamını katan, orada yaşayan insanlardı. Gurbet ülkesi neresi olursa olsun, eğer orada yoldaşlarınız varsa, bunun anlamı bambaşkadır/olmalıdır. Fakat buna rağmen halkların büyük şairi Nâzim Hikmet'in sürgün yıllarında gördüğü ilgi, onun vatan hasretini giderememiştir. Ne Yılmaz Güney'in, gurbette aldığı dünya çapındaki ödül, ne Ahmet Kaya'nın bir hemşeri yumağı içinde geçen Paris günleri, onların kederlerine merhem olmadı. Yüksek duyarlılığa sahip bu insanların vaktisizce yitirilmesinde, gurbet çilesinin azımsanmayacak bir etkisi olduğunu iddia edebiliriz.

Enternasyonalizmi siyasi olarak amaçlansa bile, insanın, enternasyonal bir hayat sürmesi sılayı bir değer, bir tutku olarak hissettiği süreç çok zordur. Adını sıkça andığımız Alman filozof Peter Sloterdijk, insanın sürgünde; kendi doğal atmo-sferinin dışında yaşamak zorunda kalmasını, uzun süreli bir idam cezası olarak niteliyor.

Uluslararası işçi sınıfının enternasyonalizmine karşı, uluslararası burjuvazinin programı olan küreselleşme süreci ve onun ideologları, bütün bunların farkındadırlar. Küreselleşme faaliyeti, bu sorunu, tek tip kültür, tek ve egemen bir dil, tek tip yaygın bir inanç sistemiyle aşmaya çalışıyor. Yerel değerlerin, yerel ahlakın, yerel inanç sistemlerinin, sözde küresel ve evrensel olanlarıyla değiştirilmesi sonucu, ortaya tek tip bir insanın çıkarılmaya çalışıldığını görüyoruz. Bu amaç doğrultusunda, çağdaşlaşma ve evrenselleşme adına, Anadolu'yu ve insanını küçümseyen bir propagandayla karşı karşıyayız. Yabancılar neyse de, bizi, bize küçük göstermeye çalışan yerel uzantılar ibret vesilesidir. Oysa fındığın, içinden çıktığı kabuğu beğenmemesi, kendisine asla ayrıcalıklı bir nitelik kazandırmaz. Tarihte bunun örneğini bilmiyoruz.

Bildigimiz tek şey: insan ne kadar evrenselleşir, ne kadar dünyaya açılırsa açılırsın, ne kadar kendisini başkalarına benzetmeye çalışırsa çalışırsın, kendi kamburunu hep sırtında taşıyacaktır.

"nec aliud quidquam esse id quod dicitur discere quam reminisci et recordari"

Augustinus

Sevgiliyi Unutma Teknikleri-III

Yazı Terapisi

O turuncu yüzlü kız, gözleri muhtemelen açık zeytin yeşili, belki daha çok kahverengi olan kız, kendisi de bir rüzgâr olmak isteyen ama bedeni giderek ağırlaşan kız, her şeyi gelecekte alıp geçmişi taşıyan zamanlar içinde yaşıyordu şimdi. Senden uzak bir yerde. Senin bir daha dönmek istemediğin bir yerde. Belki de sen ondan daha uzak bir yerde yaşıyordun asıl. Onu unutmuştun, o da seni. Hiç rüyalarına girmemişti. Yıllar sonra, gittiğin uzak diyarlardan Ankara'ya döndüğün gün, yine aynı kafenin kapısında karşılaştın onunla. Neredeyse çarpışacaktınız. Saçlarını kestirmişti. Birkaç cümle konuşunuz ya da konuşmadınız. O giderken arkasından bakmadın. Fazla da durmadın o şehirde. Yine kalkıp uzak diyarlara gittin. Altı ay sonra Ankara'ya geri geldin ve geldiğin günün akşamı Gölge Bar'da karşılaştın onunla. O seni görüp yanına geldi. Kapının önüne çıktınız. Saçların biraz daha uzamış, dedin, çok yakışmış. Geçen karşılaştığımızda sana tuhaf davrandım mı? diye sordu Portakal. Evet, sanırım biraz tuhaftı, dedin. Mutsuz olmuştum, canım çok sıkındı o dönem, dedi. Önemli değil, dedin. Eski bir aşktan böyle bir şey duymak istemez insan. Ama aniden başına bir sakı düşebilir. Engelleyemez insan. Yine kalmadın Ankara'da. Bu kez İstanbul'a gittin. Orada yaşamaya başladın. Bir yıl geçti. Bir gün cep telefonuna bir mesaj geldi Portakal'dan. "Naber? Bugünlerde seni düşünüyorum, haberin olsun," diyordu. "Artık haberim oldu," dedin yanıt olarak. Çünkü bu kez direnmek istiyordun. Eski yangınlar yeniden alevlenip vücudunu yak-sın istemiyordun. Sonra bir yılbaşı mesajı geldi. Ardından da bir bayram mesajı. "Senin de," dedin her ikisine de yanıt olarak. Çünkü direnmek istiyordun. O soğuklar tekrar bedenini sarsın istemiyordun. Hayatı sorgulamak istemiyordun. Tepelerden vadilere akan sular gibi yaşamak istiyordun. Önüne çıkan ağaçları, taşları islatıp yanlarından geçmek istiyordun. Portakal da böyle istiyordu muhtemelen. Gözleri giderek buğulanıyordu belki. Gözlerinden parlayan ışık hayatın karanlığına yitip gidiyordu. Zamanın karanlık zamanı, zamanın ırlığına yenik

düşüyordu. Yapraklar sonbahara yeni düşüyordu.

Aradan bir yıl daha geçti. Uzak diyarlardan eski bir arkadaşın geldi İstanbul'a. Ona İstanbul'u gezdirdin, beraber içtiniz, eski günlerden konuştunuz. Ertesi gün onu yolcu ettin. Ankara'ya gidiyordu. Bir gün sonra seni aradı. Her şey için teşekkürler, dedi. Bil bakalım yanımda kim var? dedi. Portakal'dır, dedin. Dur veriyorum, dedi. Portakal'dı. O akşam tesadüfen tanışmışlardı ve laf dönüp dolaşıp sana gelmişti. İkinin de seni iyi tanıdığı anlaşılınca çok şaşırmışlardı. Sen de şaşırmıştın. Sesi iyi geliyordu Portakalın. Senin de.

Yine bir sonbahardı. Nedenise her şey sonbaharlarda oluyordu. Eve yeni gelmiştin. Karanlıktı. Telefon çaldı. Portakal'dı. Ben İstanbul'dayım diyordu. Görüşelim seninle, diyordu. Peki, dedin, görüşürüz. Ben yarın gidiyorum, dedi. Hemen, şimdi görüşelim. Görüştünüz. Sarılışı seni, şaşırttı. Daha önce hiç böyle sarılmamıştı. Belki de hiç sarılmamıştı. Balık yiye bir içtiniz. Beyoğlu'na bıraktın sen kendini. Portakal ne yaptı hiç bilmedin. Uzun bir gece oldu. Sonra o taksiye binip gitti. Sen eve dönüp yattın. Çünkü içinden, direnmekten başka bir şey gelmiyordu. Sonra sık görüşmeye başladınız. O Ankara'nın şefkatli havasında, sen İstanbul'un baştan çıkarıcı ruhunda, yürüdüğünüz sokaklar hiç kesişmeden, balıktan, boğazdan, şaraptan söz ettiniz, geçmişe ve geleceği unuttunuz. Ya da onlar sizi unuttu asıl. Hep İstanbul'a gelmek istiyordunuz Portakal. Gelme, demiyardın sen de. Gelirsen martılar bile sevinir, di-

yordun tersine. Bir yıl daha geçti. Portakal gelmedi. Sen gitmedin. Hayat durmadı. Dondurucu bir kış, yadırcı bir yaz geçti. Yine bir sonbahar rüzgârı esiyordu İstanbul sokaklarında. Yine bir akşam karanlığında eve gelmiştin. Telefonun çaldı. İstanbul'dayım diyordu Portakal. Beyoğlu'ndayım, içiyorum, diyordu. Hâlâ direnmek vardı içinde. Afiyet olsun, dedin. Diyecek başka bir şey bulamadın. Telefonu kapattın. Tekrar aradı. Hadi gel, dedi. İçeceklik, unuttun mu? Unutmamıştın. Hayatının en önemli kabasıydı unutmak. Ama henüz hiçbir şey başaramamıştın. Beyoğlu serindi. Saçları iyice uzamış, sarılar kumrala dönmüştü. Yüzündeki turunculuklar biraz solmuş gibi geldi sana. Belki yüzüne vuran loş ışıktandı. Belki de senin yüzüne vuran loş ışıktandı. Eski şarkılar çalan bir barda onu dansa kaldırdın. Ama o dans etmek yerine sana sarıldı. Sen de ona sarıldın. Gücünüz yettiğinde sarıldınız. Sonra yerinize oturup biraları bitirdiniz. İstanbul sokaklarında günler hızla geçiyordu. Belki bu hıza bir dur demek istedim. Belki unuttuğunu sandığın her şeyi tekrar hatırladın. Şimdi ben tekrar, tam dokuz yıl önce hissettiğim gibi hissediyorum seni, dedin. Arkadan kuşlar geçiyordu. Portakal sevinçle karşıladı seçiydi. Harika bir şey bu dedi. Harikaydı gerçekten de. Son gün birlikte, senin evinde uzun bir kahvaltı yaptınız. Sen hiçbir şey yapmadın. Yapamazdın. Gözlerini kapatıp ucuruma atlamak geliyordu içinden nede. Bilgisayar açtık. Uzun zamandır bakamadığı maillerine bakmak istiyordu. Şifreyi söyledi, sen girdin.

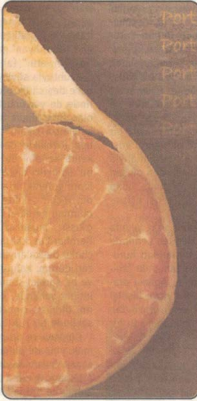
Mail şifresi senin adın soyadın ve onun doğduğu yıldı. O sırada on üç yaşındaydın. Kimbilir belki içinde derin bir ürperme hissetmiştin. Bilmiyordun. Mailinin şifresi senin adını. Şaşkındın, ama hiç şaşkınmış gibi davranmadın. Onu otobüse bindirdin. O tekrar Ankara'ya, sen de İstanbul'un rüzgârlarına döndün.

Aradan on gün geçti ya da geçmedi. Portakal aradı, seni bekliyormu, neden Ankara'ya gelmiyorsun? dedi. Geliyormu dedin. Sadece bu haftasonu mu, gelecek hafta sonu mu onu bilmiyorum, dedin. Aslında hâlâ direnen bir şey vardı içinde. Bu hafta sonu daha çabuk, daha güzel olur, dedi. Ama başka bir yere gitme ihtimalim var bu hafta sonu, gelecek hafta daha garanti olur, dedi. Belki haftaya daha güzel olur, dedin. Balık yeriz, rakı içeriz, süper olur, dedi.

İşte bir kez daha geldin Ankara'ya, yıllar sonra, yine aynı duyuyola, yine serin bir günde. Sonbahar hâlâ sürüyordu. Güzel balık yapan bir yer bulalım hemen, dedin. Balıkları alıp eve gidelim, dedi, Portakal, daha güzel bir yer bulamayız. Mutfak masasında oturup kaldınız, o ışıkları kapattı sen mumları yaktın, pencereden, dolunaya benzer bir sokak lambası görünüyordu, dalların arasından. Rakı ilk kez bu kadar güzeldi. Mum ışığı, Portakal'ın yüzü ve sokak lambası arasında bir yerlerde kendini kaybetmiştin. Gece ilerlemiş, içkiler bitmişti. Salona geçip televizyon izleyelim, dedi. Kanepeye, onun yanına oturdu, o senin kucağına yattı, sen onun saçlarını okşadın, o uykuya daldı. Artık içinde direnen bir şey kalmamıştı. Neye karşı direnebilirdin ki? Kime karşı. Kucağında uyuyan o masum yüze mi? Yanaklarını okşadın. Alnını okşadın. Yatağına götürdün, yan yana yattınız bütün gece, sarıldınız, sen onun elini hiç bırakmadın, o gözlerini hiç açmadı, sen hiç kırpmadın. Gün ağarırken uyandı, kalktı, salona gitti ve uykusuna kanepede devam etti. Hiçbir şey sormadın, hiçbir şey söylemedin. Ben gideyim bu gece, dedin sonra, hani kalacaktın bir kaç gün daha, niye gidiyorsun, dedi, kalsana, dedi. Kaldın.

Ertesi akşam Kızılay'da buluştunuz. Fazla vakti yoktu, yine de seni gezdirmek istiyordu. Yarım saat yürüdünüz, yeni, eski birbirinden güzel barları geztiniz, hepsini bir bir anlatıyordun, işte burası benim çalıştığım yer, burası da gazete aldığım yer, diyordu, çalıştığım yeri geçtiniz, ben de hatırladım, o sokaklardan birine girdiniz,

belli ki sık sık geldiği bir bara oturdu-nuz, sen iki tane bira içtin, Portakal o gün içkiyi bırakmıştı, iki tane kahve içti, sonra vakti tükendiyse, aynı uzun yolu yeniden yürüdünüz, yolda telefonu çaldı, içinde bir sızı hissettin birden, neden olduğunu bilemedin, istediğin zaman ara, içelim diyordu Portakal telefona, içkiyi bıraktığını unutmuş olmalıydı. Sana belki hep gittiği barı göstermişti ya da belki bara seni göstermişti. Bunu hiç bilmedin. Son gün vedalaşırken yine sarıl-

dı, ama bu sefer farklıydı, sonra kafasını kaldırdı ve aniden geriye bir adım attı. Belli ki öpmenden korkmuştu. İşte hiç unutamayacağın an oydu. Şimdi bir kez daha her şeyi unutman gereken bir zamandı. Çünkü artık hiçbir soruna cevap veremeyecekti. Söylediği hiçbir şeyi yapmayacaktı.

Otobüse bindin. Şoförü görürce şaşırдың. Balzac'a benziyordu. Yüzden fazla roman yazmış adama benziyordu bu, hayatını belki hiç yaşamadığı şehirler arasında yolcu taşıyarak geçen adam. Koltuğa oturduğunda kafana bir soru takılmıştı. Nasıl olmuştu da Balzac onca şey yazıp aynı cümleyi ikinci bir kez yazmamıştı? Zihin bunu hesaplayabilir miydi? Yazdığı bütün romanlar aynıydı. Bu onun hayatı değildi. Bunun tek açıklaması olabi-

lirdi. Yazdığın cümle zihninden çıkar gider ve bir daha geri gelmez. Ancak böyle olabilir. Kafanı cama dayadın. Ağaçlar, taşlar, otlar, kuşlar ve asfalt, hepsi bir nehir gibi akıyordu. Bir şeyi söylemek insanı rahatlatırdı. Anlattıkça acılırsın derlerdi hep. Psikanaliz hastalarını konuştururdu. Hastalıklarına çare bulmak için. Zihninde dolaşıp duran cümleler acı verirdi çünkü. Neden öyle yaptı. Neden öyle baktı. Neden iki kahve içmek için yarım saatlik yolu yürümüştük. Neden onca güzel bir bar varken o izbe yere gitmiştik. Sırf iki kahve içmek için mi? Kafanda dönüp duruyordu bu sorular ve her dönüşlerinde yeniden acı veriyordu. Belki bütün acı bu tür cümlelerden oluşuyordu. Mikser bıçakları gibi döndükçe bir yerlerini parçalıyordu cümleler. Onları zihninden atmıydın. Balzac gibi. Ardından öteki cümleyi, bir sonrakinin ve bir sonrakinin. Bitinceye kadar.

Ona dair her şeyi yazmaya karar verdin böylece. Kalınca bir defter ve hızlıca bir kalem aldın. Unutmanın en iyi yolu her şeyi kâğıtlara emanet etmektir. Artık onları zihninde korumak zorunda kalmazdın o zaman. Hızla yazmaya başladın. Her şeyi, ona dair, sana dair, ikinize dair, geçmişe dair ne varsa yazdın. İlk gördüğün andan zihninde kalan her şeyi, sana çok acı veren, sevindiren, korkutan, umutlandıran, kızdıran sözlerini yazdın. Bütün yüz ifadelerini yazdın, bütün beden hareketlerini, saçlarının seni sürüklediği yerleri, dolaştığın sokakları, oturduğunuz masaları yazdın. Bütün sitemleri, bütün coşkuları, ona söylemek istediğin, söylemek istemediğin, bildiğin, bilmediğin, hissettiğin, sezdüğün, korktuğun, mutlu olduğun her şeyi yazıyordun, cümleler hızla dökülüyor, zihninde ferah alanlar oluşuyordu, Portakal'a dair söylenmemiş hiçbir söz kalmamalıydı zihninde, kalmayacaktı, hiçbir şeyi elinden kurtulamayacaktı. Hiçbir şeyi gizlemeyecekti kendinden. Yazdıklarını hiç kimse okumayacaktı. Sen de okumayacaktın. Aşkın yarattığı büyüyü dil bozacaktı. Ve gün gelecek, kendini bomboş hissedecektin...

Geriye sadece dil getirilemeyenler kalacaktı kalsa kalsa... şiir kalacaktı. Ve bu fazladan bir acı veremeyecekti. Çünkü derinlerde yatan varoluş acısına karışmış olacaktı onlar. Acın büyümeyecekti. Sonsuzluğa bir şey ekleyerek onu büyütemezsin.

"Kendisi üzerinde tasarruf etme hakkına sahip olan insan, herşey üzerinde tasarruf edebilir ve buna hakkı da vardır, ancak hiç kimse kendisi üzerinde tasarruf etme hakkına sahip değildir."

Bugün ve dolayısıyla ölümünden sonra, Alman Edebiyatının kilometre taşlarından biri olarak kabul edilen Thomas Bernhard bu ayrıcalıklı konumunu, yaşarken hiçbir şekilde tadamadı. Tersine, hemen hemen bütün eserleri kamuoyuna tepkiyle karşılandı. Bulvar gazeteleri, "aydınlar" ve önde gelen siyasetçiler anlayışsız, düşmanca, kültürsüz bir koro halinde bağırıyordu; dikkatli ve sanat meraklısı olan okurlar bu durumu gayet iyi bilir ve hiç de hoş karşılamaz. Geçmişte bir çoklarının paylaştığı benzer bir kaderi bugün Peter Handke, Alfred Hrdlicka, H.C. Artmann ve hatta yakın geçmişte Nobel Ödülü'yle taçlandırılmış olsa da Elfriede Jelinek de yaşamaktadır. Burada belli ki herkesçe bilinen bir özdeyiş etkili olmaktadır: *"de mortuis nihil nisi bene"* (Ölenin ardından kötü konuşma). Thomas Bernhard'ın sanatını ve onun sanat anlayışını ancak onu okumakla öğrenebiliriz, kendisi de, özellikle son derece kapsamlı ve hatırı sayılır bir eser geride bırakmakla buna hazır ve istekli olduğunu göstermiştir. Burada onun sanatına ve kişiliğine ana hatlarıyla ve üç adımda yaklaşacağız; hayatına dair bilgilerden oluşan giriş bölümünü eserleri hakkındaki düşüncelerimiz takip edecek ve son olarak da onlara felsefi ve dil teorisi açısından ışık tutumaya çalışacağız.

Thomas Bernhard 9 (ya da 10?) Şubat 1931 yılında (tarih tam olarak bilinmiyor), Hollanda'nın Heerlen şehrinde bir "Düşmüş Kızlar Evi"nde (bir manastır tarafından kurulan, kocasını kaybetmiş kadınların, ama aynı zamanda fahişelerin de kaldığı bir barmakata) dünyaya geldi. Annesi orada kalmanın karşılığını çalışarak ödüyordu. Bir yazar kişiliği olan büyükbabası Johannes Freumbichler'in onun açısından deri yolgösterici figür olduğu söylenir. Aralarında derin bir arkadaşlık ve bağlık vardı. Çocukluğu ve gençliği Bayve-ra ve Salzburg'da geçti. O sıralarda toplumda, Nasyonal Sosyalizm bir yana, devlete, kiliseye ve topluma karşı derin bir güvensizlik geliştirmekteydi. Bernhard çocukluğunda akciğer zarı iltihabı ve vereme yakalandı ve bu hastalıklı hayatı boyunca onun peşini bırakmadı. Büyükbabasının ve annesinin ölümü bu durumu daha da zorlaştırdı. Çiraklık eğitimi-ni tamamladıktan ve ekmeğini kazanmak için bir süre çalıştıktan sonra Viyana'daki müzik ve sahne sanatları yüksek okulunda öğrenime başladı. İlk yazı denemelerini mahkeme gazetecisi olarak *Salzburger Zeitung* gazetesi için yaptı. Bu nu 1958 yılında yayımladığı şiir çalışmaları izledi. 1963 yılın-da ilk romanı (*Frost*) yayımlandı: "... düşmanca bir ruh besleyen Avusturya taşrasına karşı keskin bir dille saldırıyor-du." (1) Ancak Bernhard bunlardan etkilenmeyip edebi tasarrımını gerçekleştirmeyi sürdürdü. *Frost* romanı belli bir başarıya ve hatta çeşitli edebiyat ödülleri kazandı. Bunlar arasında da "Küçük Avusturya Devlet Ödülü" de vardı.

Ama asıl mizancının coştugu yer, ilk kez 1998 yılında sah-nelene oyunu "Heldenplatz" olmuştur. Bu oyunda Avusturya halkını "...altı milyon aptal Avusturyalı..." olarak nitele-mesine rağmen ya da belki sırf bu yüzden eser olumlu karşı-landı. Yapılan tartışmaların yanı sıra özellikle, polis tarafın-dan el konulan *Holzfaellen* ve *Eine Erregung* romanları ve Avusturya kültürü hakkında yıkıcı bir tanımlama getiren ro-manı *Alte Meister* hakkında da tartışmalar oldu. *Holzfaellen* romanı için besteci Gerhard Lampensberg açık bir

muhalefet yürüttü ve Bernhard hakkında dava açtı.

Hastalığı yüzünden hayat boyu süren bedensel zayıflığı artık son haddine ulaştığında, 12 Şubat 1989'da, doğum gününden iki ya da üç gün sonra hayata gözlerini yumdu. "Ölüm haberini Fransız edebiyat camiası 'Edebiyat açısın-dan bir felaket!' olarak karşıladı. Artık her yerde ondan yüz-yılın yazarı olarak söz ediliyordu. Fransızlar onun gülümse-mesini, 'büyük neşesi'ni, hatta 'hayat sevinci'ni kutsadılar. İtalya'da 'aptallığın en büyük düşmanı' için yas tutuldu. İngi-liz 'Guardian' gazetesi ölüm haberine 'Viyana'nın Kırbacı' başlığını attı." (2)

Avantüvlaya söyleyebiliriz ki Thomas Bernhard'ın hayatı sad-ece beş ciltlik otobiyografisinde değil, bütün edebi eserle-rinde de yansımıştır. Onları okuduğumuzda, gerçi dünyada olan ama onun bir parçası olmayan bir insanın resmidir karşımıza çıkan; çünkü başkaları tarafından engellenmiştir hep (özellikle devlet, kilise ve toplum tarafından). Ayrıca kendi kendine de engellemiştir. Onun eserinde karşılaşılan bu acı verici dışlanışlık, edebi karakterlerini ve kahraman-larını giderek artan bir şekilde dış dünyadan isole etmekte-dir. Hiçbir şekilde cesaretlendirilmemiş olması, diğerleri tar-fından gereken ilgiyi ve saygıyı görememesi dünyayı ıssız, çıksız, anlamsız, dolayısıyla da ölümcül hale getirmiştir. Bernhard'ın kahramanları kendi etraflarında döner durur, çünkü başkalarıyla temas olanaklı değildir. Bu otizm ben-zeri durum, kahramanları sürekli yükselen bir sarmala sokar ve bu sarmal sonunda bir şiddet eylemiyle patlar. Bu bazen intihar şeklinde, kendine karşı bir şiddet, bazen başkala-rını öldüren cinnet ya da can sıkıntısı, ilgisizlik, kayıtsızlık şeklinde bir ruh halidir.

Dünyayı ve onun içindeki insanları saçmalık olarak algıla-mak, yine de daha önceden varolan bir anlamın kaybını var-sayar. Anlam kaybı, anlam ya da hayatın anlamı her ne ise artık, ancak daha önce bir anlamın oluştuğu yerde ortaya çı-kabilir ve orada kaybedilebilir. Bu anlam Bernhard'ın kavra-manlarına yabancısıdır; bu önemli anlatımlarının ve romanları-nın ıssız, zor ulaşılabilir yerlerde son bulmasıyla kendini açığa vurur. Kapılar kapalıdır ve kapalı kalacaktır. Bu da yeniden, kendilerinin dışına çıkmayan kahramanların zihinsel ve ruhsal durumlarına işaret eder. Tasvir edilen kahramanların otistik, şizofren, psikopat, meczup oldukları düşüncesi ger-çeği yansıtmaz, çünkü Bernhard ne bir polisiye ne de best-seller yazarıdır, onun için önemli olan insanları olduğu gibi görmek, bu şekilde ele almaktır. Zihinsel dengesizlikler ve bunların sonucunda ortaya çıkan hastalıklara özellikle bazı kurumlardan neden olmaktadır. Devlet, aile ve de kilise insan-ları budamaktadır. (3)

Bernhard, bu tür durumlar dünyanın her tarafında hakim olsa da onları Avusturya'ya konumlandırır. Tepki olarak da eline geçen anlayışsızlık ve öfkeden başka bir şey olmaz, ki bu da şaşırtıcı bir şey değildir. Neden bu şekilde Avusturya üzerine yoğunlaştığını bir televizyon programında, laf ara-sında açıklıyor Bernhard; kalbini Avusturya'ya verdiğini ve onun orada damla damla kanadığını söylüyor. Bernhard kendisini de bu yok etme mekanizmasından korunmuş ola-naklı olarak tanımlıyor. Bu mekanizma, tipoloji gösteren heykeltıraş Alberto Giacometti ile bir paralellik göze çarp-

Üzerine Bir Deneme

maktadır: Giacometti birbirile hiç ya çok az temas eden figürlerle oluşturur kompozisyonlarını; figürler ikiyeşerli ya da gruplar halinde aralarında herhangi bir temas olmaksızın sıralanırlar. Temassızlık ve ilgisizlik heykellerin kırılmalı ve ölçsüz büyüklüğü ile iyice vurgulanır. Giacometti bununla ilgili olarak şunları söylüyor: "Ah, ben harika ve parlak bir resim görüyorum, ama bu benim değil, hiç kimsenin resmi. Ben heykelleri görmüyorum, benim gördüğüm sadece siyahlık." (4) Bu noktada, başkalarıyla diyaloga girmenin olanaklılığı ya da olanaksızlığı hakkında bir şeyler söylemek gerekmektedir.

Kendini dünyaya açmak konusunda daha önce ileri sürülen imkansızlık Bernhard'da şiddetli bir dille anlatılır. *Frost* romanında "duyarsızlaşmış çalışanlar, ...çeşitli hız sınırlarına tabi düşünceler, insani irade suskunları, ...yasa kınacı makineler, gerçekliği hor görme ustaları" (5) söz konusudur. Dünyaya yaklaşamamak ya da ona açılmamak aynı zamanda dünyaya yabancı bir dil konuşmak demektir ve bu dil içinde dünya bir yabancı olarak ele alınmaktadır. Dünya konusunda ve içinde yaşanan bu başarısızlık keddine alt, iletişim yetisi olmayan bir dil gerektirir. Bernhard bu dili kullanır ve dünyayı tam da bu dille betimler. Bir üslup ve aynı zamanda varoluşsal bir çelişkidir bu. İnsan dünyaya çarpıp yaralanır, tam da ona ulaşamadığı için. Derin bir depresyona doğru akan bu süreç, buna maruz kalan tarafından bir (!) cümlede ifa edilen, ama çoğunlukla sayfalar gerektiren şikayetler, sızlanmalar, yakınmalar ve suçlamalarla açığa çıkar. Kendini giderek artan bir yoğunlukta kendi dilsizliğine hapsedmenin sonucu olarak da sürekli yinelemeler meydana gelir. Böylece Bernhard'ın eserlerindeki kahramanlar sadece yerinde saymalar, güçsüz olduğu halde anlamsız mutlak kudret fantezileri ve bentlerini aşarak felakete dönüşen anlamsızlık ifadeleri içindedirler. Her şey varoluşsal bir başarısızlığa gidiyor gibi görünür.

Başkaları karşısındaki, kitle karşısındaki bu başarısızlık yeniden kitleye bağımlı olma, ona tabi olma sonucunu doğurur. İnsan kendisi olabilmek için kitleye ihtiyaç duyar; Bernhard'ın kahramanı aynı zamanda kendini, kitlenin an-

lamsızlığını etkisiz hale getirmek için düşünmek zorunluluğu içinde bulur. Bunun bir örneğini *Korrektur* romanında görürüz. Burada kahraman Avusturya'nın ücre bir köşesinde kız kardeşi için koni şeklinde bir ev yapar, ama kız kardeş ev bittirgi sırada ölür ve bunun üzerine kahraman da intihar eder.

Edebiyat bilimcilerinin Bernhard ile Ludwig Wittgenstein arasında sık sık bir yakınlık kurdukları dikkati çekmektedir. Bu da *Wittgenstein'in Yegeni* adı romana dayanır. Tobityoğrafisinin bir devamı olan bu özel kitap herhalde onun en empedici kitaplarından biridir. Bernhard bu romanda hastalık nedeniyle tanıştığı *Paul Wittgenstein* ile olan dostluğunu anlatır. Yüklü bir mirasın sahibi olan *Paul Wittgenstein* derin bir müzik uzmanı ve eleştirmendir. Son derece seçkin bir otel olan *Sacher'in* ipek duvar kağıtlarına kahvaltı tepsinini fırlatma lüksüne sahiptir. İsteddiği zaman Avusturya'dan takisiyle Paris'e gidebilmektedir. Ancak burada *Paul Wittgenstein* ile Thomas Bernhard arasındaki zihinsel paralellikler asıl göze çarpan. Her ikisi de bir müzik duygusuna ve kurumlara karşı bir hor görüye sahiptir, her ikisi de tuhaf bir şekilde ülkelerinde, anavatanlarında dışlanmışlardır.

Buna karşın Bernhard, kendi kendini gerçekleştirme emrini uygulamayı talep eder. Ancak bu emir kendisi ve çevresiyle ilgili başayışı altında iki büküm olur. *Der Stimmemimitator* kitabı bu girişimin iyi bir örneğidir. Burada alışılmamış derecede ürkütücü ve grotesk sahneler anekdotlarla biçiminde betimlenir. Bir sanat biçimi olarak kısa anlatı alışkanlığını Bernhard mahkeme gazeteciliği sırasında ediniştir. Bu kıza ve öz öykülerdeki ana tema çift aptallık, yanılmalar, normal olandan fırlayan şiddet uygulamalarıdır ve bütün bunlar kendi varoluş çıkmazında kaynaktanlanan bir sonuçtur. Stimmemimitator (ses taklitçisi) sahnesi bütün bu öykülerin bir toplamı olarak yorumlanabilir. Deneyimli bir ses taklitçisi olan kahraman bütün sesleri taklit edebilmektedir, ancak bir arzusunu yerine getirememektedir. "Ona bu ne teklif ettiğimizde, yani en sonunda kendi sesini taklit etmesini istediğimizde, bunu yapamayacağını söyledi." (6) Hiç kimse kendi varoluşunu taklit edemez, herkes kendi varoluşuna dayanmak zorundadır, kıyışın bir felakette sonuçlanıp sonuçlanmayacağı belirsizdir. Hacimli bir roman olan *Yok etme - Bir Parçalamak* romanında bu varoluş felaketi kapsamlı ve etkileyici bir biçimde anlatılmaktadır. Romanın kahramanı *Franz-Josef Murau*, kendi geçmişini ve gelişim sürecini anımsar. Bu süreçte anne babası, ülkesi, Katoliklik ve Nasyonal Sosyalizm damgasını vurmuştur, ayrıca düşünce tembelliği ve taşralılık da. Bu motifler Bernhard'ın diğer kitaplarından da oldukça iyi bilinmektedir. Bu nedenle 1970 yılındaki ödül töreni sırasında yaptığı konuşmada şunları söylemiştir: "Sorum işi sonuçlandırmaktır, yani içsel bir direnme ve dışa dönük duyarsızlıktır ...yani kendimi ve filozofların cesetlerini çiğnemek, edebiyatın sınırlarını, bilimin sınırlarını, bütün tarihin sınırlarını, kısaca bütün sınırları aşmaktır; bu bir zihinsel sabitlik ve zihinsel yoğunlaşma sorunudur, izolasyon, mesafe ...monotonluk ...ütopya ...aptallık sorunudur..." (7)

Bernhard'ın edebi çalışmasının ilk dönemlerinde önemli bir yer tutan şiirsel yaratısı biraz farklı bir görüntü çizer. Kuşkusuz burada da ailelik, acı ve ölüm merkezi temalardır, ama dinsel motifler de eksik değildir şiirlerinde. Şöyle soruyor bunlardan birinde: "Neden cehennemi görmek zorundayım? Başka bir yol yok mu? Tanrı'ya giden? *Bir ses*: Başka bir yol yok! Ve bu yol yüzlerin gününden geçer, cehennemden geçer." (8) Burada yalnızlık, terk edilmişlik, keder, onaylanmaya duyulan özlem dille getirilmektedir. Ayrıca Bernhard belirgin bir şekilde dinsel içeriğe sahip mezmurlar da kaleme almıştır. Çiğnişim, dünyayı bir umutsuzluk mutlak

ŞİİR (POEM)

*Bir adam duymuştum
kelimeleri öyle güzel söylemiş ki
sadece isimlerini çağırarak
elde edermiş tüm kadınları*

*sessizlik, bir tümör gibi dudaklarımızda çiçek açarken
vücudunun yanında konuşmadan yatırırsam
sebebi merdivenlerden kaçan bir adam sesi duymamdır
ve temizlediğini boğazını kapımızın önünde*

Leonard Cohen – Let us Compare Mythologies

YAZMAMIN NEDENİ (THE REASON I WRITE)

*Yazmanın nedeni
senin kadar güzel
bir şey yaratmaktır*

*seninle beraberken
kahraman olmak istiyorum
yedi yaşımdayken olmak istediğim
kahraman gibi
mükemmel bir adam
öldüren bir adam*

Leonard Cohen – Selected Poems (1956- 1958)

MARİTA

*Marita
Lütfen bul beni
Bak neredeyse 30 oldum*

Leonard Cohen – Selected Poems (1956- 1958)

**BENİ SEVMEK ZORUNDA DEĞİLSİN
(YOU DO NOT HAVE TO LOVE ME)**

*Her zaman istediğim
tek kadın olsan da
beni sevmek zorunda değilsin
her gece seni izlemek için doğmuşum ben
ve seni seven birçok adamdan
biriym sadece*

*Bir yemekte buluşuyorum seninle
avuclarını alıyorum ellerimin arasına
eski bir taksinin içinde
sonra uyanıyorum tek başıma
otelimde
ellerim yokluğunun üzerinde*

*Tüm bu şarkıları senin için yazdım ben
iki mum yaktım, biri kırmızı, diğeri siyah
biri kadın, diğeri erkek
sandall ağacının dumanıyla evlendirdim onları
senin için dua ettim
beni sevmem için dua ettim
beni sevmem için dua ettim*

Leonard Cohen – Selected Poems (1956- 1958)

olana kaşınmaya çabalar: "Senin sesin benim sesim,/ efendim, ben senin içindeyim ...parçala beni Tanrım/ ve beni yalnız bırakma." (9) Onaylanma eksikliği bu şiirlerde dil kaybı ya da kendini ifade etme yetersizliği olarak dile gelir. Ben mütemadiyen kendi içinde, giderek derinleşen bir girdap gibi döner durur ve sonunda en uç noktaya, ölüme varır: "Hiçbir dua/ beni bu akşam/ avutma/ yacak) ve hiçbir ağaç beni/ anlamayacak. Dağlara doğru/ çekip gitmeli bu kaygım / ve yeni açılmış mezarımda/ beni bir karatavuk/ beklemeli." (10) Bernhard'ın şiirlerinde zerafete varan ince bir duyarlılık görülür. Bu aynı zamanda anlatılarındaki bir çok enerji ve saldırgan, ama aynı zamanda ironik ifadelerin öteki yüzüdür.

Thomas Bernhard hakkındaki kitaplarda sık sık onunla müzik arasında bir paralellik kurulur, çünkü Bernhard müzik konusunda da oldukça deneyimlidir. Böylece onun sürekli karşılaşılan içeriksel ve biçimsel yinelenmeleri Bach'ın fğülerine benzetilir. Bernhard ile felsefe arasında da belirli bir yakınlık kurulur. Kant, Schopenhauer ve Pascal'ın yanında, özellikle Ludwig Wittgenstein ve Avusturyalı Ferdinand Ebner'le olan paralellikler öne çıkarılır. Bu durum *Yürüyüş* kitabında oldukça belirgin bir şekilde ortaya çıkar: *Karrer* adlı kahraman bir arkadaşıyla yaptığı yürüyüşlerden birinde delirir. Bu süreç karmaşık ve üstüste konmuş perspektifler aracılığıyla verilir; temel bir dengesizlik, bireyin yaşadığı sallantıdır burada betimlenmek istenen şey. Bernhard insan düşüncesinin ve dilinin nelerle varabileceğini görmek ister, bunun en ideal örneği matematikteki soyut hesaplardır: "Biz düşünürken söz konusu olan şey felsefe değildir pek, dedi Oehler, daha çok matematiktir." (11) Bununla beraber istenen ideale ulaşmak imkansızdır, çünkü elde kalan bir *hiçtir* sonuçta, seçilen sözcük duruma ya da şeye ulaşmaz: "Bu yüzden her şey, bizim sandığımızdan tümüyle başka bir şeydir, dedi Oehler. Ve her zaman da diğerlerinin sandığından tümüyle başka bir şeydir. Bütün bunlar bir yana, bizim bir şeyleri göstermekte kullandığımız göstergeler gerçekte olandan tümüyle başkadır. Bu bakımdan bütün göstergeler kesinlikle doğru değildir, dedi Oehler." (12) Gerçeklikle dil arasındaki bu aşılmaç ucurumu Wittgenstein'in içinden çıkılmaz dil oyunları ile karşılaştırmak mümkündür. Bernhard'daki absürde kadar varan dil oyunları deliliğe ve ölüme bir alternatif teşkil eder. Ancak burada şu kısasa ve öz saptmayala da yetinebiliriz: "Her şeyi göstergelerle ifade edemeyerek ve bu nedenle hiçbir zaman *mutlak* düşünemeyerek varoluşumuz ve bizim dışımızda da bir varoluş var," dedi Oehler." (13)

Gerçeklik denilen şey di yoluyla ulaşabilmek ve diğer yandan bu girişimden vazgeçmek arasındaki yıkıcı gerilimden doğan insan varoluşu. İşte Thomas Bernhard'ın kapsamlı, düşmanca karşılandığı kadar göklere de çıkarılan eseri tam da burada dile gelir.

Notlar

1. 12.02.1999 tarihli Wiener Zeitung gazetesi.
2. a.g.b.
3. Bkz. Michel Foucault, *Delilik Ve Toplum, Deliliğin Tarihi*, Frankfurt/Main 1996.
4. Yves Bonnefoy, Alberto Giacometti. *Eserinin Biyografisi*, "Bern 1992, S. 7.
5. Thomas Bernhard, *Frost*, Frankfurt/Main 1972, S. 67.

6. Der Stimmenimitator, Frankfurt/Main 1987, S. 10.
7. Bkz. <http://www.thomas-bernhard.de/lnhalt3/redei.htm>
8. Bütün şiirleri, Frankfurt/Main 1993, S. 11
9. a.g.e. S.134f
10. a.g.e. S. 196
11. Gehen, Frankfurt/Main 1971, S. 45
12. a.g.e. S. 87f

BUYRUN CENAZE NAMAZINA

Hangi fotoğrafınızla uğurlanmak istersiniz bu dünyadan?

Cenazenizde tabutunuzun önüne hangi fotoğrafınız konmalı? Ölüm ilanınızı vercekse birileri hangi fotoğraf ile hatırlamalı insanları? Müzik çalmalı mı fonda, hani şöyle sevdiğiniz havalar?

İnsan öldüğü yaşta mı hatırlanır sahi? Ölüm kadar yaşanmışlığın da kuru bir simgesi midir bu yoksa ölüp gideneye karşı tembellik mi, umursamazlık mı?

Ne zaman bir ölüm ilanı, bir cenaze görsem aklımda böyle şeyler uçuşuyor. Biraz önce BÜYÜK BALIK adlı filmi televizyonda bir kanalda bölük pörçük seyrettikten sonra filmin sonundaki muhteşem cenaze sahnesinin üzerine yazıyorum bu yazıyı. Hayatı boyunca tanıdığı herkes başrol oyuncusunun cenazesine geliyordu. Hepsinin hatırladığı yaşıyla ama.

Ne büyük uğurlama...

"İnsanları yalnız ölü" savını yerle bir edecek kadar fantastik.

Geçen aylarda uzaktan sevdiğim Affan'ın cenazesini dolduran topluluğun arasında Bebek'te camide cenaze namazına durmuşken bir kez daha gözden geçirdim ölüme uğurlama törenlerimizi.

Biz yaşamı ve ölümü acılar üzerine kuruyoruz. Fazlasıyla anı oluyor her şey. Yaşamda hiç ölmeceğimize gibi yaşamak ama yarın öleceğimize gibi ahreti düşünmek büyük bir kişiye gibi. Çünkü bazen yaşarken ölümün geleceğini düşünmek bu dünyayı da farklı kılabilir.

Başka bir yola sapmak, sizlere hayat dersleri vermek değil niyetim.

Basit bir soru ile devam edeyim.

Cenazenizi düşündünüz mü hiç?

Tipki yaşamınız gibi o da size ait olacak. Nasıl yaşadığınızla öyle uğurlanacağınız yanı.

Bütün cenazeler asık suratlı mı olmalı peki? Hepsinde acının gözyaşları mı dökülmeli?

Peki ayrılık kötü. Peki ölüm ani ama ya once yaşamış şey. Omuz omuza dostunuzla, arkadaşınızla, aşkınızla geçirdiğiniz yıllar. Hiç koca bir hayatı beraber geçirmiş olmanın dolaylı ufak bir sevinci barındırmaz mı böylesine keskin ve ebedi ayrılıklar. Akla mutlu anlar gelip serseri bir gülümseme belirmesi yasak mıdırduğunuzın kenarında o kalabalıkta?

Suç mudur?

Biz her gidenin ardından ağlamayı, üzülmeyi marifet sayıyoruz. Ne kadar kuru anarsak o kadar çabuk unutuluyor oysa gidenler.

Onları anılarımızdan çıkarıp soğuk bir mezara, fiyakalı bir mezar taşına terk etmeyi vefa sayıyoruz.

Oysa siz de bu dünyadan ayrıldıktan sonra bir dost meclisinde kalkan kadehlerle, gülümseyerek anılmayı istemez misiniz? Yaşlı bir fotoğrafınız yerine hayatınızın en güzel gününde çekilmiş ışıl ışıl bir fotoğrafınızın olmasını istemez misiniz cenazenizin başucunda?

Keşke hepinin fantastik filmi gibi bir cenaze namaze törenleri ile uğurlansak. Yaşamımızın tüm kahra-

manları çocukluğumuzdan, gençliğimizden, orta yaşımızdan, ihtiyarlığımızdan, maziden, anılarımızdan kalcık cenazelere o zamanki halleri ile gelseler, gelebilse. Siz edebiyete giderken sizi tanıdıkları için sevinçlerini içlerine gömmek yerine üzüntülerini gizleseler ve onlarla paylaştığınız tüm ufak tefek anıların hatırına gülmelerle uğurlasalar.

Temennim hepinizi sizin kadar yaşlı dostlarınızın keyifle uğurlaması. Kalabalık, dürüst cenazeler. Sevdiklerinizden umarım bu son yolculuğunuzda da ayrı düşmezsiniz. Ya da sevdiklerinizi umarım sevgiyle uğurlarsınız aranızdan.

Cenazelerinde en mutlu oldukları ahir zamanlardan, gençliklerinden, hatta çocukluklarından, serseri bir gülümsemenin asılı kaldığı bir fotoğraflarını çekinerek tutar aranızdan biri, belki. Sonra cenazeye katılanlar umarım dağılmazsınız öyle hemen. Kaçarcasına işinize gücünüzü hiç bir şey olmamış gibi dönmezsiniz.

Bir iki saatliğine hayata mola verin. Uğurladığınız insana bir vefa niyetine, topluca sevgiyle, muhabbetle, coşkuyla anmak için. Kim bilir bir kır kahvesinde, bir minare gölgesinde, bir öğleden sonrası çilingir sofrasında.

Eğer tanımadığınız bir imama tekrar ettiğiniz nakarat gerekse.

Hakkınızı böyle helal edersiniz sevdiklerinize.

Ya da tam tersi.

Belki de onlar böyle helal edecekler haklarını siz dünyada kalanlara...

Ortasından açılan bir kitap yaptık.

Yazdık değil yaptık diyorum çünkü içerik ve biçim olarak piyasada benzeri olmayan bir kitap. Gerçi yurtdışında oldukça fazla benzerleri var ama Türkiye'de hemen hiçbir yayınevi bu tür 'deneyisel' sayılacak 'farklı' kitapları basmaya, yayımlamaya, satmaya kalkmıyor. Bu süreci geçtiğimiz yıl Bülent Erkin ve 16 ayrı sanatçının işlerinden oluşan FLU'yu yayımlarken yaşadığım için bu kadar emin konuşuyorum.

Bu tür bir kitap yayımlamak bir anlamda kültürel bir Don Kişot'luk. Şöyle ki, tasarımı ve basım ücretini cebinizden karşılıyorsunuz ve harcamalarınızın hiçbir zaman size geri dönmeyeceğini de biliyorsunuz.

Yine de yayıncılık dünyasında bir renk olacağına inanıyorum.

AH BENİM YARIM AKLIMI!

Ayşe Bali ile hazırladığımız bir kitap. Ben yazdım, Ayşe tasarladı, Ofset matbaası bastı, Alfa Yayınları hiçbir karşılık beklemeden dağıtıyor.

Yaymevinin adı olan 40 Haramiler ise bizim hayal ettiğimiz belki birgün bu tür kitaplarla ticari bir girişime de dönüşebilecek henüz romantik bir hayal olarak duruyor.

CÜNEYT ÖZDEMİR

Ünlülerin Kısa Aşk Hikâyeleri-IV

“Tutkularımızı onları hissetmeden önce yaşayıp tüketmeliyiz.”

Jean-Paul Sartre

Albert Schweitzer'in büyük yeğeni olan Sartre psikoloji, felsefe ve sosyoloji öğrenimi gördü. Önce bir süre lise öğretmenliği yaptı. En önemli eseri olan *Varlık ve Hiçlik*'de, kendine ait bir dünya yaratmanın her insanın görevi olduğunu söyler; otoriteyi ve toplumu hesaba katmadan, arkasına geleneksel ahlaki ve dini almadan.

“Sonuç şu oldu: İlah olmaz bir acemi olarak kaldım,” diye şikâyet ediyor Sartre her yaştan kadına kur yapma olanak bulursa onları elde etme konusundaki şiddetli tutkusunu betimlerken. Ufak tefek, çelimsiz, bir parça beceriksiz bir kız olan **Simone de Beauvoir**'ı görür görmez ona ilgi duydı. İnatla onunla tanışmaya çalıştı. Ama öncelikle birkaç engeli aşması gerekiyordu. Simone bu şaşı filozofa hiç mi hiç ilgi göstermedi ve ilk randevuya kızkardeşi *Poupette*'i gönderdi. *Poupette* randevudan eve hayal kırıklığı yaratan bir haberle döndü. “Şu pek bir yüceltilen bay Sartre korkunç derecede sıkıcı biri.” Ama Sartre vazgeçmedi ve en sonunda Simone ile buluşmayı başardı. Onun izlenimi kızkardeşinininkinden tümüyle farklı oldu. Sartre son derece yaratıcı, etkileyici ve espiriliydi. Bayan de Beauvoir daha o ilk akşam şundan emin olmuştu: “Onunla geçirmedığım bütün zamanlar boşa gitmiş.”

Simone'un babasının şiddetle karşı çıkmasına rağmen kısa bir süre sonra birlikte olmaya başladılar. Hatta, normalde geleneksel âdetlere pek de bağlı biri olmayan Sartre, Simone'a evlenme teklif etti. Onun evden taşınmasını kolaylaştırmak için. Elbette bu teklif sadece, şayet Simone “özgür aşk projelerini geleneksel bir perdenin arkasına gizlemeyi düşünüyorsa” geçerliydi. Simone hiçbir şekilde herhangi bir şey gizlemeyi düşünmüyordu ve yaşattı kızlarının çoğunun bir evlilik cüzdanı peşinde koştuğu bir dönemde o evlenmeyi tercih etti. Yine de, Sartre'la hayatını sıkıca birleştirip, partnerinin yaşlıca bir yakın dostuyla 1931 yılında on günlük bir seyahate çıktı. Onu bu yolculuğa iten şeylerin başında

erotik deneyimlere karşı duyduğu heyecan yer alıyordu. Kısırcağıktan ve mülkiyet duygusundan son derece uzak olan Sartre bu kaçamağı sadakatsizlik olarak algılamadı ve kendini başka uğraşlara verdi.

Olga Kosakiewitz, Simone de Beauvoir'ın ders verdiği okula devam eden bir öğrenciydi. Bohem çevrelere takılan bu makaysız ve son derece güzel öğretmeninden o kadar etkilenmişti ki, Simone ile ders dışında da buluşmak istedi. Muhtemelen Olga, Simone de Beauvoir'ın lezbiyen ilişkiye girdiği ilk kadındı. Bu on yedi yaşındaki güzlele Sartre da âşık oldu ve o da onunla birlikte olmaya başladı. Bu

Jean-Paul Sartre
(1905-1980)

ilişki, Olga kendisine âşık olan Jacques-Laurent Bost'a evet diyene kadar devam etti; bir süre sonra da onunla evlendi. Ancak bu, Simone'un yeni damat Bost ile zaman zaman yamasına engel teşkil etmiyordu. Bu arada Sartre, Olga'nın küçük kız kardeşi Wanda ile kendini teselli ediyordu. Kolay teslim olmayan Wanda, Sartre'in ilgisini daha çok arttırıyordu. Ama Wanda bir kere direnci kırılıp da kendini bırakınca

en az on yıl boyunca Sartre'in sevgilisi olarak kaldı. Bunların dışında bu küçük “aile”de bir başka genç kız daha vardı: Bianca Biennenfeld. Bianca 1937 sonbaharında öğretmeni Simone de Beauvoir'dan o kadar etkilenmişti ki, ona tutku dolu bir mektup yazmaktan kendini alamadı. Simone bu mektuba cevap olarak onu bir kafeye davet etti. O günden sonra bu iki kadın sık sık birlikte görülmeye başladı. 1938 yazı başlarında Bianca sınıf birincisi olarak okulu bitirdiğinde ilk dokunuşlar da başladı. Sartre bu ilişkiye de seyirci kalmadı. Ortada neler döndüğünü anlar anlamaz Bianca'ya yaklaşılmaya başladı. Ancak Bianca Sart-

Simone de Beauvoir (1908-1986)

re' fazla münasebetsiz buluyor ve daha çok Simone ile birlikte olmayı tercih ediyordu. Bir süre sonra Bianca sinir bozucu bir hal alıp da katlanılmaz biri olmaya başlayınca Beauvoir ve Sartre bu ilişkiyi bitirdi ve Simone bir başka kız öğrenciyi yönlendi. Bu, Nataşa diye de anıdıkları Nathalie Sorohine adında bir kızdı. Sartre bu kendinden emin kıza yaklaşmış biraz dokunmaya kalkınca şu sert yanıtla karşılaştı ve şaşkınlıktan donakaldı: "Hey, rahat bıraksanıza beni, sizi gidi güllünc bücür! Sinirlerimi bozuyorsunuz!" Bu Simone de Beauvoir'ın Sartre'la ilişkiyi kabul etmeyen ilk sevgilisiydi. O daha çok başka erkeklerle kaçamaklar yapmayı tercih ediyordu. Bu iki kadının 1939 yılında başlayan ilişkisi dört yıl sonra bir skandalla sona erdi. Nathalie'nin annesi kızının bir Yahudiyle olan ilişkisini kesmesi için Simone'dan onun üzerine Simone'un okuldaki görevine derhal son verildi.

Sartre ve Beauvoir çifti bir krize girdi. Jean-Paul Fransız gazeteci Dolores Vanetti'yi fethetti ve birden dehşetle fark etti ki duygusal bir çığa toslamıştı. Dolores ikinci kadın rolüyle yetimmiyordu. Kocasından ayrıldı ve Sartre'ı sevgiye ve talebe boğdu, özellikle de onun Simone ile olan ilişkisini sorgulamaya başladı. "Simone ise bu son dönemde yeni bir aşkın peşinden koşmıyordu, sadece fazla hisli ve aşkın ne

kendini teselli etmeye çalışıyordu. İlk komple orgazmını onunla yaşadığını söylüyordu şaşkın bir halde ve o da tipki Sartre'ın Dolores ile girdiği karmaşık ve yoğun duygular çemberine benzer bir girdaba kapılıyordu. Sonunda partnerlerinin giderek artan taleplerinden yorulan Sartre ve Beauvoir güçlerini birleştirmeye ve tehlikede olan ilişkilerini kurtarmaya karar verdiler. "Mutlu bir yaşlılık dönemi geçireceğiz" ön kabulüyle giriştikleri bu hareket gerçekten de başarılı oldu ve birbirlerine olan duyguları giderek sağlamaştı. Ama her ikisi de hemen eski aktivitelere dönmekte gecikmediler. Hatta Simone bir süre kendisinden on yedi yaş daha küçük olan Claude Lanzman ile aynı evi paylaştı ve Sartre bir yığın önemsiz kaçamaktan sonra aniden ilişkilerini bir kez daha hayatı bir tehlikeye attı. Cezayirli genç bir Yahudi kız olan Arlette Elkaim'i hamile bıraktığı yanlışlığı yüzünden onunla evlenmeye karar verdi ve böylece bütün konsepti sarstı. Ama sonunda onunla evlenmek yerine, evlatlık edinmeye karar verdi. Bu fikir Simone'un da hoşuna gitti ve o da kendisinden otuz yaş küçük bir felsefe öğretmeni olan Sylvie le Bon'u evlat endirdi. Sartre'ın ölümüyle bu tuhaf ve özel ilişki, geçen elli bir yılın ardından sona ermiş oldu.

Xanthippe

(M.Ö. 4. yüzyıl sonları-3.yüzyıl başları)

"Her halükârda evlen! Eğer iyi bir karın olursa, mutlu olursun. Eğer kötü bir karın olursa filozof olursun." Sokrates

Yunan filozoflarının en ünlülerinden biri olan Sokrates'in karısı Xanthippe, yukarıdaki sözleri söyleyen filozofla, en azından kendi açısından dolu dolu bir evlilik yaşadı. Bu evliliğin Lamprokles, Sophroniskos ve Menexenos adında, kendilerine yaraşır üç çocukları oldu.

Sokratesin öğrencilerinden Xenophon'un söylediğine göre çekilmez, şirret bir kadındı. Gerçi bu, bugün kabul edildiği gibi, muhtemelen doğru değildir. Diğer yandan oldukça kesin bilgilere göre Xanthippe o çok düşünen kocasından yaş olarak epeyce küçüktü.

Bir heykeltıraşa bir ebeğin oğlu olan Sokrates, baba-sının izinden gitmiş ve ailesinin geçimini ara sıra gelen siparişlerle sağlamayı tercih etmişti. Ancak bu işlerden pek de para kazandığı söylenemezdi. Çünkü bilindiği kadarıyla Sokrateslerin evinde her şey sıkı bir disiplin ve tasarruf tedbirleri altında yürüyordu. Dostları Usta'nın dondurucu bir havada, normal günlerde giydiği ve pek de kalın olmayan giysiyle, yalınayak evi terk ettiğini söylüyor. Onun son derece kendine hâkim, hazırcı ve nüktedan olduğunu anlatıyorlar, ama aynı zamanda oldukça kısa boylu olduğunu ve hiç de çekici olmayan bir dış görünüme sahip olduğunu da. Ama Xanthippe yine de onunla evlendi.

Sokrates'in karısı hakkında bilinen bir çok anekdot vardır, ama bunların hiçbirini sağlam kaynaklara dayandırmak zordur. Kesin olarak bilinen tek şey en küçük oğullarının Sokrates'in öldüğü gün hâlâ çok küçük bir çocuk olduğu ve çaresiz kadının kucağına yavrusunu alarak kocasını son kez ziyarete gittiğidir. Kocasının birkaç dostuyla vedalaşmasını izledikten sonra kadın ağlamaya başlayınca filozofun ya son derece sinirlendiği ya da bu sahne ona çok dikkatli geldiği için, dostlarından birine sesleniyor: "Ah Kriton, biri şunları evine götürsün." Xanthippe gitmemek için direniyor, ama Usta'nın ricası dostları için bir emir anlamına geliyor. Kadın evine götürülüyor ve kocasının ölümüne kadar bu sahnede kalıyor.

Bir insanı yok etmek, beraberinde bir kültürü de yok etmek demektir...

KATİL ÇOCUKLAR

Amerikan sinemasının ünlü oyuncusu **Paul Newman**'ın başrolünü oynadığı, Kore Savaşı'nı ele alan **"The Rack"** adlı filmde; Paul Newman savaşta kahramanlıklar gösteren başarılı bir subayı canlandırıyordu. Ancak o başarılı subay Korelilerin eline geçince Amerika'ya ihanet eder. Yargılanır, mahkeme subayın yüksek sesle çocukluğunu anlatmasını ister. Subay küçük yaşta annesini kaybettiğini ve babasının da sürekli başka yerlerde olduğunu, aile sevgisini hiç yaşamadığını anlatır. Film o dönemde Amerika'da yaşanan olaylara açıklık getirmek için çekilmiş olsa da verdiği mesaj bence önemlidir.

Karakterli, sosyal, topluma yararlı insanların yetişmesinin aileye endeksliliğini ve psikoloji biliminin de bu konuda önemli kanıtlar ortaya koyduğunu biliyoruz. Fertlerin sağlıklı yetişmesi için bu alanda çeşitli çalışmalar olduğunu da biliyoruz. Ancak Türkiye'de bu tip çalışmalar yeterli olmadığı gibi Anadolu'da çok daha büyük sorunlar karşımıza çıkmakta. Yakın geçmişte Malatya'da bir çocuk yuvasında meydana gelen olayları izlemiştik. O vahim duruma benzer olayların yıllar önce de yaşanıyor ve daha yıllarca yaşayacağız. Çocuk esirgeme kurumundan çıkışlı Türk Halk Müziği sanatçısı **Şukriye Tutkun**'un ve yine popçu **Doğuş**'un oralarıda yaşananlar yıllar önce anlatmalarına rağmen geçtiğimiz yıl (2005) yine aynı olayların ortaya çıkması daha uzun bir yol katetmemiz gerektiğini ortaya koymuştu. Elbette ki, dünyanın çeşitli yerlerinde de benzer olaylar yaşanmakta. En basitinden Ruanda'da çocukların birer katil haline getirilmesini defalarca ve yıllardır izliyoruz. Bütün bunlar sağlıklı bir toplumun yetişmesinde ailenin öneminin ne kadar büyük olduğu anlamımıza yardım eder sanırım.

Türkiye'de gülerce kapkaç olaylarının kullanan çocukları ithal eden çeteleri okuduk basından. Ardından kız kardeşlerini namussuz diye öldüren çocukları gördük. Şimdi ise papazı öldüren çocuklarla karşılaştık. Basından okuduğumuz kadanyla çocuk ifadesinde papazdan beş yüz dolar haraç istediğini, papazın ona yüz dolar verdiğini bu nedenle onu öldürdüğünü söylemiş. Ardından yine basından çocuğun, Dani-marka basınında yayımlanan peygamberin karikatüründen etkilendiğini ve papazı öldürdüğünü okuduk. Fakat ikinci ifadesinin pek gerçekçi olmadığı ortada. Anlaşılan çocuk çok önceden papazı öldürme planları yapmış, aynı zamanda gasp planlamış ve gaspa silahlı gitmiş. Hani bir ata-

sözü vardır; "Dinime küfür eden Müslüman olsa." Bütün dinlerde insan öldürmenin, gaspın günah olduğunu biliyoruz. Bir çocuk neden bir insanı öldürme çabası içine girebilir ki? Eğer yeteri derecede inançlar konusunda fikir sahibi değilse bile, aile çocuğu topluma yararlı bir fert olarak yetiştirmek zorundadır. Tabii ki bunun bir de sosyal ve toplumsal yönleri vardır. Toplum şiddete yatkınsa fertlerin şiddet yaratmaları, toplumun eğitim düzeyi düşükse, fertlerin şüphesizca davranışlarını içine girmeleri kaçınılmaz olur. Toplumun kültür düzeyi düşükse, fertlerin her an olumsuz eylemler içine girmeleri de kaçınılmaz hale gelir. Bu tür sonuçlar poliseyle önlemlerle, güvenlik önlemleriyle önlemek çok zorlaşabilir.

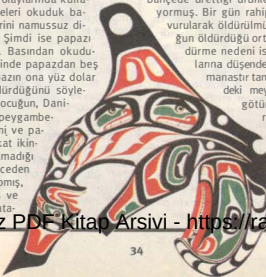
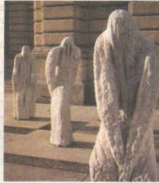
Modernleşmiş çöke, gelenek ve göreneklerin yarattığı şiddeti bir yana bırakırsanız, çağdaş toplumda ortaya çıkan şiddetin fazlasıyla korkutucu olduğu da ortada. Avrupa ve Amerika'da ilkökula giden çocuklar dahil her yıl yüzlerce çocuk silahlı eylemler gerçekleştirmekte. İstatistikler çocukların yaptığı silahlı eylemlerin her geçen gün arttığını ortaya koyarken, böylesi vahim sonuçların önlenmesi konusunda çözümler ya da çözüm önerilerinin yeterli olmadığını da görüyoruz.

Çete, mafya ve benzeri suç örgütlerinin ortaya çıkmasının nedenleri arasında yine fertlerin çocukluklarının bir sonucu olduğunu bilimsel araştırmaya ortaya koymakta. Trabzon'da gelişen olayların ileriki yıllarda nasıl sonuçlar doğuracağını tahmin etmek zor değil elbette ki.

Amerika'da birkaç çocuğun küçük yaşta oluşturdugu çetenin, büyüdüklerinde bir mafya örgütüne dönüşmesini konu alan **"Bir Zamanlar Amerika"** filmi yıllar önce çekilmişti ama gerçek yansımaları şimdilerde fazlasıyla görüyoruz.

Kükükken gerçek bir hikâye duymuştuk. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Ağrı'da bulunan Hristiyan ailelerin neredeyse tamamı göç etmiş, geride bir dağın yamacında bulunan manastırda bir rahip kalmış. Rahip manastırın bahçesinde meyve ve sebze yetiştirmiş. Bahçeyi öyle verimliliğe bir hale getirmiş ki, çevredeki fakir ailelere bahçede ürettiği ürünleri dağıtarak yardımını bulunuyormuş. Bir gün rahip ölü bulunur. Kafasına keçikle vurularak öldürülmüş. Bir süre sonra rahibi iki çocuğun öldürdüğü ortaya çıkmış. Çocukların rahibi öldürme nedeni ise, bahçedeki meyvelerden paylarına düşenden fazlasını istemeleri. Ardından manastırın tamamen yerle bir edilmiş, bahçedeki meyve ağaçları kökünden sökülüp götürülmüş, şimdi o manastırın yerinde yeller esiyor. Rhipten sonra hiç kimse Ağrı'nın o ağır kış şartlarında bir daha meyve yetiştiremedi.

Bir insanı yok etmek bir kültürü de beraberinde yok etmek anlamına geliyor.

SİMO MRAOVIĆ

Simo Mraović, bu derginin son sayfasında "Son Sayfa: Bal-kanlar Yayını" projesi kapsamında bir öyküsü yayımlanan genç bir Hırvat yazardır. Proje amaçlarını ve ülkemizde Hırvat edebiyatının pek tanınmadığı gerçeğini göz önünde tutarak, bu günümüz Hırvat edebiyatı örneğinin ülke edebiyat tarihinin en genel hatlarıyla birlikte sunulmasını daha doğru bir yaklaşım olarak benimsedim ve Simo Mraović öncesi Hırvat edebiyatının köklerinden bugüne kadar uzanan serüvenini temel akımları ve belli başlı temsilcileriyle anlatmaya çalıştım:

En eski örnekler

Güney Slav halklarından biri olan Hırvatlar bugünkü toprak-larınaydinci yüzyılda yerleşir, dokuzuncu yüzyılda Hristiyanlı-ğı kabul ederler, 924'te ise ilk Hırvat Krallığı kurulur. İç çekiş-melerden yararlanan Macaristan, 1091 yılında krallığı ele geçi-rir. İlk yazılı örnekler de bu yıllara aittir. 11. yüzyılın sonlarına kadar Hırvat metinleri Latin, Glagolitic ve Kiril alfabeleri kulla-nılarak Latince, Hırvatça ve Kilise Slavcasının Hırvat versiyonu olarak bilinen Eski Slavcada yazılır. Yazılı Hırvat edebiyatının başlangıcı olarak 11. yüzyıla ait **Başka Levhası** kabul edilir. Hı-rvat Glagolitic alfabesiyle yazılan bu levha ulusal tarih açısından da yüksek değer taşımakta (Eserde dönemin çarı olan Zvono-mir'den de söz ediliyor).

13. ve 14. yüzyıllarda ağırlıklı dini metinler yazılır, *Istria Böl-gesi Mütalaası* (1275) ve *Vinodol Kaideleri* (1288) gibi ilk laik eserler de bu döneme aittir. 15. yüzyılın sonlarına doğru Eski Hırvat Kilise Slavcası terk edilir ve şu anda kullanılan dilden az farklılık gösteren Yeni Hırvatça kullanılmaya başlanır.

Yeni Hırvatça dönemi

Marko Marulić (Marcus Marulus) (1450-1524) yerli dönemin babası olarak kabul edilir. Hem Latince hem Hırvatça yazaran Marulić'in temel ilham kaynakları *İncil* ve klasik yazarlardır. Hırvat dilinde yazdığı en önemli eserlerinden biri *İncil* kaynaklı *Yudit* başlıklı epik şiiirdir. *Türklerden Korunma Duası* ise Hırvat halkı-nın Osmanlılara karşı verdiği mücadeleyi teşvik ettiği için, Hı-rvat edebiyat tarihine Hırvat vatanseverliğinin en önemli belirlimi olarak geçmiştir. (1526 Mohaç savaşında Macarların yenilgiye uğraması sonucunda Hırvatistan'ın bir bölümü Osmanlı yöneti-mi altına geçer, Kuzey Hırvatistan ise Avusturya-Macaristan kral-dından Osmanlılara karşı destek ister ve 1918 yılına kadar bu krallığa bağlı kalır.)

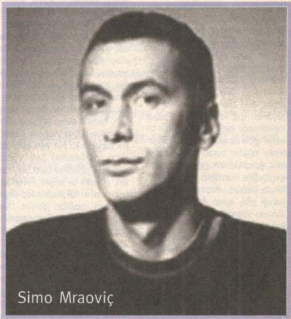
1595'te Venedik'te basılan ilk Hırvatça sözlük ile 1604'te Ro-ma'da basılan ilk Hırvatça gramer kitabı Marko Marulić'in baş-lattığı gelerin yayılmasına yardımcı olur.

Barok dönemi

17. yüzyılın ilk yansı genelde Hırvat edebiyatı tarihinde "Barok Slavizmi" dönemi olarak adlandırılır. Bu dönemin en önemli tem-silcisi 1589-1638 yılları arasında yaşayan Dubrovnik'li **Ivan Grun-dulić**'tir (Giovanni Gondola olarak da bilinir). Genelde şiirleri ile iz bırakan Grundulić eserlerinde dünyevi hayatın geçiciliğini ve Hristiyanlığın erdemlerini anlatır. En değerli eseri dönemin tari-hi gelişmelerinden etkilenen "Osman" başlıklı epik şiiirdir.

Aydınlanma dönemi

Aydınlanma döneminin en önemli temsilcileri **Andrija Kačić Miošić** (1704-1760) ve **Matiya Antun Relković**'tir (1732-1798). Fransisken rahibi olan Andrija K.Miošić, dönemin fikirlerinden etkilenerek hayatının son yıllarında yazdığı eserleri dönemi tanı-tanma çağının düşüncelerini yaymaya adan. En çok bilinen

Simo Mraović

Slav Halkı Hakkında Tatlı Sohbet başlıklı eseri, yüksek edebi değerdendir yoksun, didaktik bir şiir olsa da, içerdiği tarihi ve-riler açısından oldukça önemli bir yapıttır.

Dönemin diğer temsilcisi Matiya Antun Relković de Voltaire, Bayle ve Diderot'un fikirlerinden etkililmiş ve bu düşünceleri kendi yapıtlarına yansıtmıştır.

Milliyetçi-Romantik dönem

19.yüzyılın ortalarına doğru geldiğimizde Hırvatistan'ın kül-tür hayatındaki en etkili kişi olarak 9 dil bilen, derin astrono-mi ve matematik bilgisine sahip olan, sair ve dilbilimci kimli-ğinin yanı sıra başarılı bir siyaset adamı da olan **Ivan Majura-niç** (1814-1890) öne çıkıyor. Hakkında söz edildiğinde genel-de ekonomi, dilbilimi ve şiir alanındaki "üçlü katkıları" vur-gulanır. İlk alanda Majuranich ülkesinde yan feodal ekonomi sisteminin karşıdaş ekonomi düzenine geçişi sağlıyor. Dilbili-mi alanındaki en temel katkısı 1842'de basılan Almanca-Hı-rvatça sözlüğüdür. Ayrıca "ban" ünvanını elde ettikten sonra Hırvatistan'da Kiril alfabesinin kullanılmasını da yasaklıyor. Bu, yıllardır oluşturulmaya çalışılan esas bir Hırvat dilinin şe-killenmesini kolaylaştırıyor. Siyasetçi ve dilbilimci olarak önemli bir yere sahip olsa da Hırvatlar için Majuranich her şey-den önce şairdir, hem de her Hırvat'ın milli bilincinin oluşu-munda büyük katkısı olan *İsmail Ağanın Ölümü*(1845) başlık-lı şiirini yazan şairdir. İsmail ağa yerli bir despottur ve zul-m altında ezilen Hristiyanlarca öldürülmesi Hırvat halkının milli özgürlük mücadelesinin simgesidir.

1810-1851 yılları arasında yaşayan Hırvat ve Sloven şair **Stan-ko Vraz**'ın (Jakob Frass olarak da bilinir) eserlerini de genel-de benzer milliyetçi-romantik duygular besler.

Gerçekçilik

Hırvat edebiyatında romantizmden gerçekçiliğe geçişi **August Šenoa** başlatır. 1846'da yazdığı *Varoş* adlı ilk romanı, gerçekçi ve tarihi roman ge-neliniği başlatan isimdir. Yazar romanlarında Hırvat köylüsü-

İN ÖNCÜLERİ

nün çileli hayatını, burjuva sınıfının oluşumunu, Hırvat soyulunun yabancı (Venedikli, Avusturyalı, Alman, Macar) yöneticilere karşı verdiği savaşı, "Şenoa okuyan bir Hırvat halkı yarattı" cümlesinin sık sık tekrarlanmasını sağlayacak kadar kolay anlaşılır bir üslup kullanılarak anlatır.

Ante Kovačić'in (1854-1889) ilk çalışmalarında da romantik etkiler görülüyor fakat daha sonraki öykü ve romanlarında gerçekçiliğin anlatım araçları öne çıkıyor. Yoğun mizah yüklü eserleri yaşadığı dönemin sert bir eleştirisi olarak nitelendiriliyor.

Hırvat şiir alanında milliyetçi-romantik eğilimden saparak daha evrensel konulara geçiş **Silviye Strahimir Krančević**' (1865-1908) sağlar.

Dönemin başka önemli bir ismi de en değerli Hırvat çocuk yazarı ve "Hırvatistan'ın Andersen'i" ünvanlarını kazanan **Ivana Brlić Majuranić**'tir (1874-1938). Marina çok saygın bir ailede doğar (Ivan Majuranić'in torunudur) ve dönemin kriterlerine göre çok nitelikli bir eğitim alır. Yine de toplumun ona yüklediği sorumluluklardan kaçamaz ve altı çocuk annesi olur. Kendi çocuklarını eğlendirmek ve eğitmek için yazdığı öykü ve masallar daha sonra yayınlanmaya başlar ve birçok Avrupa diline çevrilir. Bu eserler çocuk dünyasının başarılı bir tasvirisi olmanın yanı sıra Hıristiyanlık öncesi inanışları yeniden canlandırma çabası olarak da okunabilir. 1937'de Hırvat Bilim ve Sanatlar Akademisi'ne alınan ilk kadın ünvanını da elde eden Ivana Brlić Majuranić'in hayatı, yoğun bir depresyona takip eden intihar ile noktalanır.

Modernizm

İsyankâr ruhları, sıra dışı hayatları ve her şeyden önce yenilikçi eserleri ile **Yanko Polić Kamov** (1886-1910) ve **Antun Gustav Matoš** (1893-1914) 20. yüzyılın başlarında Hırvat edebiyatına yeni bir yön kazandırır. Önce liseden kovulan, sonra Hırvatistan'daki Macar yönetimine karşı bir gösteriyi katıldığı için sürgün edilen, hayatının geride kalanını ise bir yere bağlanmadan, sürekli hareket halinde geçiren Yanko Polić, eserlerinde de benzer bir özgürlük istemini yansıtır. İsmine ilave ettiği "Kamov" adı aslında kendi ifadesiyle bağlı kalmaya çalıştığı "edebiyat kuramını" oluşturuyor. "Kamov," Eski Ahit'te baba sı Huh'u çağrıştırdıktan sonra kardeşlerinden farklı olarak onun üzerine örtmeyen ve bu nedenle lanetlenen Kam (Ham)'dan geliyor. Kamov Barcelona'da öldüğünde 24 yaşındadır. Bu kısacık hayatının ardından sayıca fazla olmasa da Hırvat edebiyatının akışını değiştirecek nitelikte yapıtlar bırakmıştır. Kamov Hırvat edebiyatının temelindeki romantik dünya görüşünün yerine materyalist-varoluşçu bir yaklaşım getiriyor, hayat ile sanat arasındaki sınırları kaldırarak küfürlerin, çirkinliklerin, karanlığın hakim olduğu bir şiir evreni yaratıyor. Geleneksel Hırvat edebiyatı çizgisini aşmasında Dostoyevski, Poe, Wilde gibi yazarların etkisi oluyor.

Antun Gustav Matoš'un hayatı da benzer bir çizgide ilerler. Görev yaptığı Avusturya-Macaristan Ordusu'ndan kaçan Antun Sırbistan'a sığınır, sonra Cenevre'ye, oradan da Paris'e gider ve bohem bir hayat sürdürür. Hırvat şiirine katkısı geleneksel üsluptan uzaklaşarak modern bir stil geliştirilmesiyle ifade edilebilir.

20.yüzyıl

Kamov ve Matoš gibi yazarlar Hırvat edebiyat geleneğine 'dışarıdan' aldıkları etkilerle modernist bir yön kazandırırken dönemin birçok yazarı sanat felsefesini verli edebiyat birikiminin üzerine yenilikler kazandırdılar. Örneğin, bir taraftan ye-

ni yüzyılın ortamına uygun anlatım araçları ararken, diğer taraftan eserlerinde halk edebiyatını canlandırmaya çalışır.

Yugoslavya'nın hem krallık (1918-1941), hem komünizm döneminde (1945-1981) ülkenin kültürel hayatının şekillenmesinde en çok katkısı olan isimlerinden biri **Miroslav Križevac**'dır (1893-1981). Birinci Dünya savaşı öncesinde, savaş boyunca ve sonrasında Hırvatistan hayatını tüm yönleriyle anlatan *Flamalar* başlıklı romanı eleştirmenlerce Hırvatistan'ın *Savaş ve Barış*'ı olarak değerlendirilmekte. Bu panoramik romanı dışında yazar ellinin üzerinde şiir, öykü, oyun, makale, şiir, anı, gezi kitabı yazmıştır.

Hem Sırp, hem Hırvat, hem Bosna edebiyat tarihi kitaplarında aynı hararetle sahiplenilen **Ivo Andrić** (1892-1975) ise şüphesiz dönemin ve genel olarak Balkan edebiyatının en değerli isimlerindendir. *Drina Köprüsü* (1945) romanı ile 1961 Nobel ödülünü kazanan yazar aynı epik güce sahip birçok eserin sahibidir.

Sırp ve Hırvat edebiyatı arasında entelektüel savaşa neden olan başka bir isim de 1905-1967 yılları arasında yaşayan **Vladan Desnica**'dır. Dönemin temsilcileri arasında Hırvat dilinin virtüözü sayılan **Tomislav Ladan** (1932), kendi eserleri dışında Hırvat diline **Whitman**, **Proust**, **Conrad** gibi yazarların yapıtlarını kazandırarak **Tin Uyević** (1901-1955), **Ranko Marinković** (1913-2001), **Ivan Aralitsa** (1930), Hırvat ekspresyonist şiirinin temsilcisi **Antun Branko Šimić** (1898-1925) gibi isimler de sayılabilir.

"Son Sayfa: Balkanlar Yayını" kapsamında tanıtılan **Simo Mraović** 1966 Hırvatistan doğumlu. Zagreb Üniversitesi'nde felsefe, Rus ve Hırvat Edebiyatı okuduktan sonra bir süre televizyon gazeteciliği yapar. Şu anda Zagreb'de yaşıyor, 'Pop & Pop' Yayinevi'ne bağlı çağdaş edebiyat ve kuram dizisinin ve *Getto* dergisinin redaktörlüğünü yapıyor. 2002 yılında ilk romanı (*Konstantin Bogoboyazliv*) çıkan **Mraović**'in bir çok şiir kitabı da var.

TEKİN YAYINEVİ

TEKİN YAYIN BAĞIŞTIRI SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
www.tekinyayinevi.com.tr e-mail: info@tekinyayinevi.com.tr

YENİ KİTAP
& CD
BIRARADA

Aşkta mı gıllı faizim,
yoksa insanda mı...
Seven niye terk edilir...
Suf kalmak mucize midir...
Sevgi neden kimi geceler
zalım bir cinselliğe kurban edilir...

CEZMI ERSÖZ
Dünyanın En Büyük
Sergisi Olarak

Yüksek Sesli Sesli

CEZMI ERSÖZ
Dünyanın En Büyük
Sergisi Olarak

CEZMI ERSÖZ
Dünyanın En Büyük
Sergisi Olarak

HEEEEEEY HEEEEEEY!

Üç adam vardı birbirinden ayrı
Atları yıldız sanırlardı
Derin sevdaları atlarla saldılar
Üç adam, yanık ve saftı

Sabah serinliğinde bir ürkü
Sabah serinliğinde bir çile
Onmayan gönülde varlık hile
Üç adam ne kadar saftı

Yıldızlar kaya- giderken
Dalgalar kıyıya vururken
Uykulu, dalgın, solgun,
Yorgun kapıların içinde
Zaman, buz gibi saftı

Bir kam yuceliğinde kopuz
Başlı üç adam, çala dursun başını suya
Denizler çöllere akadursun
Zamandan kaçık bir rüzgâr suya ağılıyordu

Bir masal gibi yok ve sessiz harfler
İçindeydi kıyılar üç başsız adam ağlıyordu
Kim kimi avutuyor, su kim, o benli ay kim
Ne zaman ki, işte bu aşk ola, diye sustu her şey
Belli belirsiz bir yakarış ve duyar duyursuz bir yal-
vaç
Yolculuğu başladı kayaların üstünde

Üç takım yıldızı, bir ay
Aşkın tenhaliğinde uzaklaşıyordu
Kimsesiz, yersiz, varsız üç adam
Doğaya ve zamanlara esenlik veriyordu

[illegible]

Yıldızlar vardı sarardı soldu
Atlar yıldızlara bakarken yoruldu
Bayıldı aşk ile dönen o tuuuuuuuuuuuur u turna
Kimdi, nedendi, ne sen, ne bendi

Sessizlik, gökyüzünde bendi

[illegible]

Üç adam, o derdi düşün arda
Üç adam Dar-ı Mansur'da
Enel-Yok dedi, Enel-Yok
Umarsız bir sözdü, hortum gibi, meydanda
Çığıklı kubbeler vakit erişende
Enel Yok, dedi adam, üç kez: Enel-Yok

Bir esen, bir bulucu, bir bulak kapının ardında
O atın düşüyle coşkun esrimede
Korkunç bir sırı sınav sessizliği acunda
Denizler gizem yeleleriyle zamanlara seslenmede
Sessizlik, aşkın uzak evlerinde yutkunmada
Ay benzeri bir zaman camlara sığınmada
Üç adam bir adam bir bedende ben
Üç çağ bir çağda bir beden

Kopuzun teli, sevginin eli
O upuzun boşlukta dinlenmede
Ölümün gülü, yaşamın gülüne imrenmede
Irmaklar bentli bentsiz akarken
Zamanlar yüzlere özenmede
Zamanlar yüzlere özenmede

Mül ömül ömül ömül
Mül ömülö lümölümö
Lüm ölüm ölümüöl
Lüm ölüm gül ölme

[illegible]

Lü mö lü m ölü m gül ölme,
Ölme gül ölü m
Mm eeeeeyy güü ll üm
Eeeey gül üm
Lüm ey gülü mm
Eeeeee gü lüm
Ey

Rüzgârın yaprağı Dar-ı Mansur'da
Gökyüzünün beni yüzlere özenmede
Yüzler rüzgâra özenmede
Aşkların takımyıldızları gibi
Üç adam bir adama özenmede

Rüzgâr eey ru be ru
Rüzgâr eey ru be ru
Ru be ru rüzgâr eey
Heey rüzgâr be ruu
Heeeeeeeey
Heeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeyyy

Mahir Öztaş adını duymamış olan var mıdır? Edebiyatla uzaktan ya da yakından ilgisi bulunmayan kesimden- seniz, onu tanımama özürünüz geçerlidir... Ama edebiyatla hiç değışle okur düzleminde bir ilginiz bulunuyorsa, Mahir Öztaş adını mutlaka duymuşluğunuz, kitaplarını okumuşluğunuz olmalı...

Mahir'i yetmişli yılların başından beri tanırım. Yirminci yüzyılın ilk yarısındaki Rus devrimcilerini andıran kırmızı sakalı, beyaz tel çerçevesi gözlüğü, şiir ve şaraptutkusu ve de Troçki çizgisini izleme iddiasıyla bilinen bir Akademi (mimarlık) öğrencisiydi. İddialıydı ama, iddiasını yüksek sesle söyleyen biri değildi. İdeolojik ve politik yönemeleri zaman içinde değışse de, kişilik özellikleri hiç değışmedi. İronisini ve alçakgönüllülüğünü hep korudu. Dünyanın değışik çağrâfalarını gezip gördü; ama her defasında yurt özlemiyle geri döndü... Bir kitap çıkardıktan sonra şiirden koptu, hikâye ve romana doğru dümen kırdı... Bu yeni türlerde üst üste ödüller aldı. Edebiyat alanında özgün bir yer açtı kendine. Sakalını kesti, saç uzattı, kulağına küpe taktı, şarabın yerine biray ıkmade etti; kırkıncıdan sonra sağlıklı beslenmeye ilgisi arttı... Yine de biz dostlarının gözünde hep aynı Mahir olarak kaldı!

Roman ve hikâye kitapları yeni basımlarla okur önüne çıktı. Okurlarından gördüğü ilgi nedeniyle olacak, mimarlığın getirisini elinin tersiyle itip kendini tümüyle yargılamaya adadı.

Gelelim, yazarlık yolunun üstünde koca bir yalnızlık bekliyordu Mahir'i... Onca edebiyat başarısına karşın, hiçbir zaman dergilere kapak olmadı! Adına özel sayılar düzenlenmedi. Reklam afişleri, pop-art'lar, posterleri basılmadı. Dergiler, gazeteler röportaj için sıraya girmede. Çünkü lobi si yoktu Mahir'in, reklam danışmanı, halkla ilişkiler uzmanı kullanılmıyordu. Bütün bunlardan "daha elim ve daha vahim" olanıysa, "kadın yazar" sıfatına ve şansına sahip değildi!

Bu şanssızlık, onun, birkaç yıldan beri boğuştuğu çukulusu bir otomobil firması karşısında da yalnız bırakılmasına neden olacaktı!

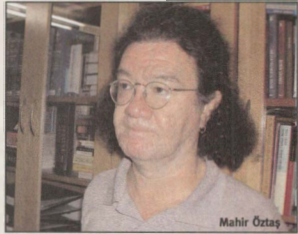
Mahir Öztaş'ın 1997 yılında Yapı Kredi Yayınları arasında çıkan kitabının adı, "**Ruh İkizini Arar**"dı.

Ne var ki Mahir, kitabına özgün ve ilgi çekici bir ad bulmanın keyfini fazla çıkaramayacak; bir sa- bah gazeteleri açtığında, bu adın, Mercedes-Benz'in reklam sloganı yapıldığını görerek şaşkınlığa uğrayacaktı! Dahası, yine bu ad altında bir de şiir antolojisi hazırlatarak müşterilerine armağan etmişti Mercedes-Benz.

Edebiyatçı olmak isteyip de, bu hevesi kursağında kalmış birtakım metin yazarlarının, gerçek edebiyatçıların beyin ürünlerine göz dikmeleri bu piyasada yeni bir olgu değildi elbet... Bir tarihte, "ince duvarlı" buzdolaplarının yeni çıktığı günlerde, bu ürünün reklam kampanyasını yürüten bir metin yazarı, "İnce Memed" sloganıyla ortaya çıkmak istemişse de, Yaşar Kemal'i öfkelen- dirmekten korkan ajans, bu adı kullanmaktan vazgeçmişti.

Reklam kampanyalarını yoğunlaştığı sekseni yıllarda yine bir ajans, Can Yücel'in "Rengârenk" kitabına şarkıntılıkla bulunmuş ve bu adı reklam sloganı yapmıştı. Yanılmıyorsam, Can Yücel de konuyu Allah'a havale etmeyip mahkemeye götürmüştü.

Özgün kitap adının reklam malzemesi yapıldığını gören Mahir de -yaşamını hukukun önünde bulunduran bir mahkemeye başvurdu ve adalet talebinde bulundu! Avukatlar

Mahir Öztaş

tuttu, yargılama giderlerini göze aldı... Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girme serüveni gibi "uzun, ince" bir yargılama yolunda yürümeye başladı.

Gel gelelim burası Türkiye'ydi ve Mahir, tek başına bir yazardı! Dava ettiği kuruma, uluslararası bir güce sahip olan koskoca Mercedes'til!

Aslında, yargıcın önüne konulan olay çok yalın: Ne karmaşık olaylar zinciri var ortada, ne çetrefil ilişkiler ağı, ne de kuşaklar boyunca sürmüş bir çatışma...

Mercedes'in yeni serisinin reklamı için, bir yazarın kitabının adı kullanılmıştır! Bu da, mahkemenin vereceği bir ceza gerektirmektedir...

Mahkeme makamı, önüne getirilen böylesine yalın bir konuda yargıda bulunabilmek için "bilir" kişi görevlendirir... Bilirkişinin edebiyatla, ne yakından ne

uzaktan bir ilgisi vardır. Ama yargıcın kararını etkileyecek biçimde rapor hazırlamaktan kaçınmaz.

Adaletin o hassas terazisinin ibresi, nedense bazı durumlarda doğru noktayı gösterme yeteneğini yitirir...

Yerel mahkemedeki yargılamadan lehine bir sonuç elde edemeyen yazar, haklıyı haksızdan ayırma makamı olarak nitelenen Yargıtay'a başvurur bu kez. Orası da, yerel mahkemenin kararını onaylar.

Yalın bir söyleyişle, kitabının adı reklam malzemesi yapılan Mahir Öztaş, Mercedes firmasına karşı açtığı davayı hiçbir aşamada lehine çevirme şansını elde edemez!

Daha da kötüsü, kimselerin kılı kıpırdamaz böyle bir dava karşısında! Mercedes davasında, bir Türk yazarı olarak kendi yazgısıyla baş başa kalır Mahir! Üyesi olduğu yazar örgütlerinin üzerine ölü topağı serpilmiş gibidir! Telif haklarıyla ilgilenen kuruluşlar sus pus olup uzaktan izler bu olayı. Türkiye Yazarlar Sendikası'nın bu taramlarda bezinin olmadığıysa zaten herkeşçe bilinmektedir! Onların görevi yalnızca müsamerde düzenleyip şiir okumaktan ibarett! Zavalı Sendikalar!

Peki ya, tarihsel olaylara gözünün birini yumarak bakan Orhan Pamuk'un yargılanmasına olağanüstü ilgi gösterenler, neden Mahir Öztaş'ı, Mercedes karşısında yalnız, yapayalnız bırakmışlardı acaba? Bunun nedenini anlamak hiç de zor değil!

Mahir, Türkiye'de yitirdiği davasını, bir kez de, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne taşıyarak ibret verici bir "hüküm" çıkarsa, hiç şaşırmayacağımı! Bekleyip görelim...

Cezmi Ersöz:

Benimle kimse sevgili olmadı

İnsanlar kendi trajedilerine yabancı. Neden Türkiye’de muhalefet gelişmiyor, neden insanlar sokaklara dökülmüyor, bu kadar adaletsizlik varken, neden bu kadar vurdumduymazlık var, apolitizm var bunu hiç sorgulamadık biz. Neden, çünkü insanlara eğlence kültürü, kederlenecek, mola verecek vakit bırakmıyor. Her saniyesini dolduruyor insanların, insanın kendini sorgulayacak, baş başa kalacak, bir anı bile çok görüyorlar.

Değişik bir kitap çalışmasıyla okurlarınızla buluşuyorsunuz. Yazı ve şiirlerinizin oluşan yeni kitabınızda bazı müzisyenler sesleriyle size eşlik ediyor. Kitapla birlikte bir de cd veriliyor. Kitapta yeni bir dönem mi başlıyor, sesli kitap dönemi mi? Hatta şöyle sorayım; kitapta promosyon dönemi mi başlıyor?

Bu son çalışmam, *Benimle Kimse Sevgili Olmadı* adlı kitap dediğiniz gibi edebiyat dünyasında bir ilki temsil ediyor. Bir ilk olsun diye yapmadım elbet ama sonuçtan çok memnunuz. Çok sevdiğim sanatçıları buluşturan bir kitap oldu bu çok sevdiğim bir şiirimi okudu. Bu şiiri Vedat Sakman bestelemiştir.

Bu albüm için bestelendi bu şiirler değil mi?

Bu albümde yer alan şiirler, kitaptaki şiirlerin kitap için özel olarak bestelenmesinden oluşuyor; Vedat Sakman besteledi. Bu bestelerden üçünü Haluk Çetin, birisini Vedat Sakman kendisi, birini de Leman Sam seslendirdi. Aylar süren bir çalışma söz konusu burada. Çok heyecan verici bir şey. Şiir ve müzik kardeşler. Buna karşı çıkanlar olabilir ama ben farklı bakıyorum. Çünkü sanatlar arasında mutlaka bir ilişki olmalı, bir alış veriş olmalı, bütünleşme olmalı diye düşünüyorum. Benim edebiyattaki duruşum böyle, türlerarası bir yolculuk yapıyorum ben. Bu yazıların da denemeden öyküye, şiirden mektuba, edebiyatın bütün kolları arasında sürekli bir kaynaşma var, bir iç içe geçme var. Neden müzikte şiirin içinde olmasın...

Zaten şiirin içinde kendi müziği olmasa o şiirdentat alamayız değil mi?

Elbette. Şiirin içinde müzikalite yoksa müziksel bir güç, duygu yoksa o şiir lezzetli bir şiir değildir zaten. Şiir kulağa da hoş gelmeli. Niye bestelenmesin şiirler? Şiirin daha çok insan tarafından özümşenmesini sağlayan bir etken burada müzik. Ben birçok besteciye şiirlerimi okutmuşum. Hayranlıkla dinliyordum. Daha çok şiirime şiirliyordum.

Örneği de var zaten bunun. Yeni bir şey değil. Mesela Edip

Cansever’in, Ahmed Arif’in, Atilla İlhan’ın şiirleri zaten besteleniyordu.

Özellikle Atilla İlhan’ın çok şiiri bestelenmiştir. Ümit Yaşar Oğuzcan’ın birçok şiiri bestelenmiştir. Onlar daha kalıcı oluyor sanki, daha uzun yıllar insanlar tarafından dinleniyor. Daha çok yayılıyor. İnsanlarda bir şiir beğenisi oluşturuyor. Şiire yapılan bestelerin de çok daha kalıcı, çok daha köklü olduğunu görürsünüz. Şarkı sözünden yapılan şarkılar değil de şiirden yapılan şarkıların çok daha kalıcı olduğunu, hatta şairinden bile uzaklaştığını görüyorsunuz.

Şiir okumaktan sıkılan biri, bu tür çalışmaları dinleyip keyif alabilir

Tabii. Hele günümüzde şarkı sözlerinin bu kadar bayağılaştığı, basitleştiği, neredeyse aptallık derecesinde olduğu göz önüne alınırsa, şairlerimizin müzik dünyasında yerlerini almaları gerekir. Dünyada sanatsal anlamda duruşlarını sergilemeleri gerekir. Ama eski saygı gözetilerek, eski özen göz önünde tutularak yapılmalı bunlar. Bu, hem müzik dünyamıza bir ağırbaşlılık hem bir derinlik, hem bir özen getirecektir.

Bu alanda müthiş bir yozlaşma yaşanıyor....

Tabii, korkunç bir bayağılaşma var. Ve insanların beğenilerini aşağı çeken bir pop müzik furiasıyla karşı karşıyayız. Peki, bu pop müzik furiasına karşı nasıl önlem alınacak, nasıl set çekilecek? Sanatçılar devreye girecekler. Bakıyorsunuz çok kaliteli insanlar, iyi müzisyenler, iyi şairler bu bayağılaşma karşısında geri çekiliyorlar. Pop kültürü dünyasının periferisinde mızdarıp olup, hatta incinip, rencide olup geri çekiliyorlar. Ve ortalık bu insanlara kalıyor. Televizyonlarda kliplerde bu bayağılık adeta fıskırıyor. Basitlik fıskırıyor. Demokrasi kültürümüzü, müzik kültürümüzü belirler hale geldi bu durum. Bu kitabın bence en güzel yanlarından biri de bu CD.

Kitabı okurken arada CD’yi dinleyecek ya da kitabı kapatıp albümü dinleyecek, sonra tekrar kitabı okumaya devam edecek. Şarkı o an müziğin bir eşliğinde duyulacak. Şarkılar eşliğinde okuyacak bu kitabı.

Kitapla birlikte verilen CD'yi bir promosyon olarak algılamak haksızlık mı olur?

Elbette öyle olur. Bu, bütünlük arz eden bir çalışma. Amaç burada kitabı çok satmamak değil gerçekten. Mesele böyle bir şeyin olabileceğini göstermek, bu alışverişi göstermek. Müzik ve şiirin kardeşliğini burada bir kez daha vurgulamak, buna okurlar karar verecekler; müziklerle sözler uyumlu mu? Sözler müziği taşıyabiliyor mu? Yoksa müzik şiirin altında mı kalıyor? Hep bunlara okurlar karar verecek. Hakikaten bazı şarkılarda müzik şiirin önüne çıkmış. Bazı şarkılarda ise şiir öne çıkmış. Çok güzel dizelerin önünde müzik bazen boyun eğmiş. Bazen öyle bir beste yapar ki besteci, şiir bazen saygıyla alkışlar. Burada bazen şiirim alkışlıyor besteyi, bazen beste şiirimi alkışlıyor. Karşılıklı olarak, şiir yazının önünde eğiliyor, yazı şiire saygıyla sarılıyor. Nasıl kitapta şiir ve yazı birbirini bütünleyip geliştiriyorsa, albümde de şiir ve müzik birbirini bütünleştiriyor, geliştiriyor ve yükseltiyor.

Cezmi Ersöz neden bu kadar umutsuz yazıyor, mesela kitabın bir bölümünden: "Kimi sevsem, onun hep uzakta bir sevdiği vardı, unutamadığı bir aşkı..."

Umutsuzluk değil, belki şöyle denebilir; umutsuzluğun içinde bir umut arayışı bu. Umutsuzluğun içinde bir umut arıyorum. Evet, benim hayatım da böyle oldu. Bunları yaşadım ben, hissettim. Çevremde gördüm, hakikaten kimi sevsem hep sevdiği biri vardı, özlediği biri vardı. Aşk olduğum insanlar hep yaralı insanlardı. Bana yaralarıyla geldiler. Onları o yaralarıyla sevmeye çalıştım. Geçenlerde çok güzel bir söz okudum. **Murat Uyarıkulak**'ın *Har* adlı romanında geçiyor. Birini yakından tanımak için onun deliğinden değil yarısından girmek gerekir. Evet, bir insanı gerçekten çok iyi tanımak istiyorsan, onun yaralarını bulmalısın önce. Benim çevremde herkes kırılgan, yaralı. Ama bu kitapta ben şuradan baktım hayata, aşka, insanın var oluşuna. Maskeli elestirilerden, ovunları bilmeyenlerden, küçük kurnazlardan uzaklaştım. Kendi kendimi, kendini olduğu gibi sevgiye ve aşka teslim edenlerden yola

çıkıtm. Korunmasız insanlardan, zırlı olmayan insanlardan yola çıkarak bu kitabı yazdım. Evet, ne acı ki bu dünyada garip bir kural var. Türkiye'de ve dünyanın birçok ülkelerinde aşağı yukarı böyle, oyunlarınız yoksa tuzaklarınız yoksa, gözünüzde bir tane kamera yoksa, savunmasızsanız, çıplak kendinizi teslim ediyorsanız karşınızdakine, stratejik kaygılarınız yoksa, çıkar amaçlı davranmıyorsanız, sadece aşka iman ediyorsanız, mutlaka ilk terk edilen siz oluyorsunuz. Kullanılan, sevgisi ve aşkı yerlerde sürüklenen, hortlanan, küçümse-nen siz oluyorsunuz. Hayatın, ticaretin, sistemin kuralları neyse, o günlük acımasız kuralları neyse, neredeyse bunlara benzer kurallar, insan ilişkilerinde de söz konusu. Özellikle sevgi ve aşk ilişkilerinde hayatın kuralları geçerli. Evet, sistem bizi çok yıpratıyor, yaralıyor, kırıp döküyor, savuruyor. Ve biz o acılardan, o yıpranmalardan, o zulümlerden kaçıp bir yüreğe sarmak istiyoruz, biz içtenliğe sarmak istiyoruz. Yaralarımızı orada onarmaya çalışıyoruz. Çırlıçılak teslim ettiğimiz, anımkak için o sevdaya koştuğumuz yerde, orada vuruluyoruz. Bizi asıl orada vuruyorsistem. O tinsel değerlersistemin kuralları tarafından kısılmış durumda. Dolayısıyla en masum olmamız gereken alanda, zamanlarda ve hissiyatta ve en çırlıçılak olduğum anda, ayağımıza çelme takılıyor, yüreğimiz sökülüyor, terk ediyoruz, yarı yolda bırakıyoruz, kapılar su-ratımıza çarpılıyor. Dolayısıyla baktığım yer benim, burası. İş-te kimse benim sevgilim olmadı diyorum, yedek sevgililer di-yorum. Gerçekten insan ilişkilerinde ticaret kuralları geçerli. Ticaret kurallarının hiç olmaması gereken bir alanda, ticaret kurallarının en acımasız hükümleriyle karşı karşıya kalıyorsun. Bir malı etiketinden daha ucuza almak için onu küçümser-sin. Onun bu değeri etmediğini söyler, uzaklaşırsın. Onun eksik, çürük, kusurlu olduğunu söylersin. Bu sefer satıcı fi-yatta indirim yapar size. Evet, aşk ilişkilerinde ve sevgi ilişki-lerinde de bu var maalesef. Bizi sevmekle kuralları uygula-yorsa, kendisiyle sevmek için o kuralları indirdiğiniz olduğunuz gibi gösterirseniz karşınızdakine, ben buyum dersiniz, kendi-

nizi pazarlamak size etik olarak doğru gelmiyor ise, hayatınızla ilgili, olduğu gibi görünmek gibi bir meseleniz varsa, 'olduğun gibi görün' diyor ya Mevlana, öyle bir meseleniz varsa, tınak içinde söylüyorum, malınız, o aşk piyasasında fazla bir fiyata gitmiyor.

Ucuza gidiyor.

Ucuza gidiyor bu, bu kadar açıksa, demek ki bunda. Bir problem var diyor. Olduğu gibi görünüyorsa, bunda bir tuhaflık var, acaba bu psikopat mı, şizofren mi?

Aşk meşk derken daha şizofrenik bir ilişkiye dönüştüyor.

Açık oldukları için saf ve temiz oldukları için kendilerini olduğu gibi yansıttıkları için. Bana bir tür faşizm gibi geliyor. Aşkta mı gizli faşizm yoksa insanlarda mı? Seven niye terk edilir, sevgi neden zalim bir cinselliğe kurban edilir. Bir narsizm ağacı yeşeriyor dünyada, herkes kendine aşık, herkes kendisini tanı zannediyor, müthiş bir şımarıklık var. Bütün hazzardan pay alma güdüsü kıskırtılmış durumda ve insanlar çevrelerinde incelikleri göremeyecek kadar daha çok elde etmenin peşinde hızla koşuyorlar. Müthiş bir koşuşturma var. Hoyrat, kıyıcı bir koşuşturma var. Bu gürültü ve hız içerisinde o saklı, gizli incelikler, safyürekler, teslimiyetler çiğnenip geçiliyor. Evet, askeri bir faşizm yok ortada belki ama asıl faşizm iki insanın aralarında inçberg Bachman evet asıl faşizm iki insanın arasında başlar diyor ya, ben de onun dediğini geliyorum bu kitapta. Faşizm iki insan arasında başlar. Evet, olduğu gibi görünürsen kaybedersin. Başkalarına giderler, pazarlama kurallarını bilen insanlar iyi prim yaparlar, onlar arzulanırlar, onlar elde edilmek istenirler. Onlar sahip olunmak istenirler. Öbürleri odalarına çekilir, kapılarının arkasında sessiz gözyaşları dökerler.

Hem şair hem yazarınız, aç önce dediniz ki yazı şiirin öbünde boyun eğer, maalesef eğmiyor. Şiirin günümüzdeki durumu ortada. Şiir yayımlanmayan yayınevleri var...

Yazı şiire boyun eğmez, şiir yazıyı seviyle kucaklar. Şiir her zaman için üsttedir. Şiir bilgelik aşamasıdır, anahtarın prensidir. Edebiyatta şiir prensir. Düzyazı prene saygı göstermek zorundadır. Şiir de yazıyı yerden kaldırıp, saçını okşayalı ona gereken saygıyı göstermelidir.

Geçmişimizde şiir önemli bir yer tutmuştur. Müthiş bir şiir geleneğimiz var halbuki...

Muazzam bir şiir geleneğimiz var. Çok güçlü bir şiir geleneğimiz var. Yazı geleneği daha sonra gelmiş ama.

Ben yazar olarak anılmaktansa şair olarak anılmayı tercih ediyorum. Çünkü çok güç bir şey yazı yazmaktır. Şiir yazmak kolaydır.

Herkes başkasının hayatını kıskanıyor. Bakın otobüslerde, taksilerde herkes birbirini seyreder, bir yazımda ben şöyle dedim; metropollerde, alışveriş merkezlerinde hep bunlarla karşılaşılıyor, kentlinin gösterişli yalnızlığı diyorum buna.

30 şiir yazıyorsam, yüzlerce yazı yazıyorum. Zor bir şey şiir yazmak. Bir şiir kitabında kalıcı olacak 3 tane şiir varsa ben kitabı öperim, alnıma koyarım. Bana her gün 3-4 tane şiir dosyası geliyor, ben, arkadaşlar etmeyen eylemeyin diyorum, şiir yazmak dünyanın en zor işlerinden biridir, bunu kafanıza yerleştirin. Bunu kafanıza yerleştirmesiniz yazdığınız her şeyi şiir sanıyorsunuz. Hiçbir kitap okumadan şiirin dehlizlerine girmeden hiçbir dil poetikası bilmeden şiir yazıyorlar, bunları şiir sanıyorlar.

Ben yazar olarak anılmaktansa şair olarak anılmayı tercih ediyorum. Çünkü çok güç bir şey şiir yazmak. Yılda 20-30 şiir yazıyorsam, yüzlerce yazı yazıyorum. Zor bir şey şiir yazmak. Bir şiir kitabında kalıcı olacak 3 tane şiir varsa ben kitabı öperim, alnıma koyarım.

Bazı kesimlerden sert eleştiriler alıyorsunuz, çok fazla duygusal yazdığınız için eleştiriliyorsunuz, bu bir kabahat olabilir mi?

Evet bir kabahat haline geldi, çünkü eğlence kültürünün çok büyük baskısı altındayız. Televizyonları açın, radyoları bakın her tarafta durmadan eğlenen insanlar, kulağa hoş geliyor. Eğlence kültürü sistemin, tüketim toplumunun ne

redeyse bir motoru. Eğlence kültüründe geri çekilip yas tutmak, duygusal bir sürece girmek verimi düşürür. Giderrek siz bizimle eğlenmiyorsunuz, siz yas tutuyorsunuz, sizde psikolojik sorunlar mı var, giderek bu hale döndü mü?

Başka sınıfsal bir farklılığa doğru gidiyor, böyle bir oluşum mu yaratılıyor?..

Doğru, eğlence kültürünün baskısı herkesi eğlenmeye mecbur ediyor. Eğlenmek bir zorunluluk haline geliyor. Ben saat 9'da açıyorum televizyonu, göbek atıyorlar. Biz onları patolojik olarak nitelendirmiyoruz, onlar bizi nitelendiriyor, patolojiye girer bu. Ben duygusal bir insanım ama ben kederli bir insanım. Kederli olmak da güzel bir şey. Kederli olmak şudur; birden geri çekilip hayatın içinden geri çekilip düşünmektir. Mola vermektir kederli olmak. Odalarınızın kapısını kapatır mumu yakar, niçin yaşıyorum, bu yaşadıklarımın anlamı var mı diye sorgulamaktır. Sonra daha büyük bir güçle çıkarsınız sokağa, bu sınamadan geçmezseniz bu yalnızlık eğitiminin geçmezseniz bir süre sonra büyük bir yabancılaşma yaşarsınız. Keder duygusu yaşamayan insan yabancılaşma yaşar, yalnızlık eğitiminin çekmek gerektiğini savunuyorum, yalnızlık eğitiminin geçmeyen insanların ne aşklarına inanırım ne dostluğuna inanırım. Öyle bir dayatma var ki mola vermeye bile vakit bırakmıyor insana. Ahmet Oktay'ın çok güzel bir sözü var o aklıma geldi, "kederli olmayan insan isyan etmez" diyor. Bombalanmış bir köyden, yaranlanmış, ayağı kırılmış bir kuz yüzünü göreceğim, önce kederleneceğim, Amerikan bombaları altında kaçışın köylülerini göreceğim, çöplüklerde ekme araları yoksa onları göreceğim, önce kederleneceğim, odama çekilip bunları düşüneceğim ve isyan edeceğim.

İnsanlar kendi trajedilerine yabancı. Neden Türkiye'de maalefet gelişmiyor, neden insanlar sokaklara dökülüyor,

LALE BAHÇELERİNDEN FRANSIZ SOKAKLARINA

bir bilinçaltı turu

Kemal Siyahhan

LALE BAHÇELERİNDEN
FRANSIZ SOKAKLARINA

bir bilinçaltı turu

Kemal Siyahhan

Doğu ve Batı medeniyetlerinin
kazandırdığı Asyalı ve
Avrupalı kavramları arasında
Avasyalı bir bilinçaltının
üçyüz yıldır ait olduğu yeri
arayış hikâyesi...

bu kadar adaletsizlik varken, neden bu kadar vurdumduymazlık var, apolitizm bu bunu hiç sorgulamadık biz. Neden, çünkü insanlara eğlence kültürü, kederlenecek, mola verecek vakit bırakmıyor. Her saniyesini dolduruyor insanların, insanın kendini sorgulayacak, baş başa kalacak, bir anı bile çok görüyorlar. Mesele burada, dolayısıyla bir insan duygulara ve keder vurgu yapıyorsa, a bu insan nasıl yazıyor deniyor. Hatta daha güçlenecek duygusal, kederli insanlara patolojik muamelesi yapılacak ve akıl hastanelerine kapatılabilir bu insanlar. George Orwell'in 1984'ündeki gibi, özel ilaçlarla da bu insanların duyguları köreltilir yeni bir insan yaratılıyor. Bu yeni insanın içinde de duygusallık, keder, içe bakiş içsel sorunlar olmayacak. Bakın insanların yüzlerine, yüzlerinde bir hüznün görüyor musunuz, açık göz var, doyumсузluk var, derin bir yalnızlık var.

Mutsuzluk var. Doyumsuzluktan gelen...

Acıdan kaynaklanan hüznünden kaynaklanan bir mutsuzluk değil, elde edememekten, yakalayamamış olmandan, yeteri kadar iyi bir yerde olamamaktan kaynaklanan bir mutsuzluk. Hüznünlü bir acı değil, ne adına yaşıyorum gibi soylu bir mutsuzluktan, hüznünden bahsetmiyoruz. Herkes başkasının hayatını kıskanıyor. Bakın otobüslerde, taksilerde herkes birbirini seyreder, bir yazımda ben şöyle dedim; metropollerde, alışveriş merkezlerinde hep bunlarla karşılaşılıyor, kentlinin gösterişli yalnızlığı diyorum buna.

Neredeyse yazmaya ayırdığınız vakit kadar da okurlaınızla görüşüp vakit geçiriyorsunuz... İmza günlerinde, söyleşilerde temas halindedisiniz...

Evet, çok özel şeylerini paylaşıyorlar benimle, kendilerinin biri gibi görüyorlar beni, burada okur yazar ilişkisinden çok, bir akrabalık var aileden biri gibi, dost gibi, kendisinden biri gibi, gizemli bir yol arkadaşı gibi. Benim için bu hoş bir şey, ben hayranlık duyulan bir yazar ulaşılmayan bir yazar olmak istemiyorum, her şeyi bildiğini iddia eden, ketum bir yazar olmak istemem, ki öyle de değilim her an dertleşebilecek, hatta bana küserler bazen. Ama ulaşamayacak birine küsmesin yanı başında olan birine küsersin. Bana niye yardımcı olmadın diye küserler, maillerine yanıt vermediğim için küserler. Bu insanlar azınlıkta, oyunları bilmeyenler, duyarlı, kültürlü ama ticaret kurallarını bilmedikleri için işyerlerinde eziliyorlar, ofis kurallarını bilmedikleri için maaşlarına zam yapılmıyor bu insanların, terfi ettirilmiyorlar. Çok yetenekli oldukları halde, oyuncu, üçkâğıtçı insanların arasında oldukları için kendilerini kötü hissedip geri çekilen insanlar azınlıkta ve bu insanların duygusal bir potansiyel taşıdığına inanıyorum. Ben bir yazımda bu insanlar için "kimsesiz ince-likler ülkesinin insanları" demiştim. Evet, bu ülkenin kuralları, bu rejim özellikle bu insanları çok acımasızca hırpalıyor ve savuruyor. İnançlarını yok ediyor, kırıyor, döküyor. Bu ülkenin en güzel insanları bunlar. 30 kişilik sınıfta böyle bir iki tane insan var. Onlar ayakta durmaya çalışıyorlar, gürültü içinde kulaklarını tıkamaya çalışıyorlar.

Bu kitabın ve albümün oluşumunda yardımcı olan dostlarıma sonsuz teşekkürler ediyorum. Leman Sam, Haluk Çetin... Hayranlık duyduğum sanatçıları birleştiren şiirlerime şükran duyuyorum. Biz yazarlar, sanatçılar çok az mutlu olan insanlar, hep yaratma sancısını içindeyizdir, yazdıklarımızı beğenmeyiz, eksik buluruz, bir dize için günlerce ateşler içinde yananız, ama öyle anlar oluyor ki, kitabın çıktığı anlar içindeki boşluk biraz olsun doluyor. "Yazmak cehennemdir" diyor ya, kitap çıktığı anda yazmak cennettir.

Bu arada yayınevi de değiştirdiniz galiba.

Evet, Tekin Yayınevi'ndeyim, köklü bir yayınevi Uğur Mumcu'lar, Yalçın Küçük'ler, Orhan Kemal gibi çok değerli yazarlarımızı yayımlamış bir yayınevi. Benim 25'inci yılım, güzel bir tesadüf oldu, kitap ve albüm de bir ödül olarak verildi bana. •

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranterey.org>

Gazete, haftıklarında ve kitapçılarda

Ülkemizde "eğitim" kavramı, "bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istedik değişime meydana getirme süreci" olarak tanımlanır. Dikkat edersek, bu tanıma göre eğitimde bir "kasıtlı" söz konusudur. Çünkü sürecin sonundaki davranış değişikliği, "istenen" olmalıdır. Bu da bir toplumun değer oluşturma politikalarını belli programlara bağlamak istemesinin doğal sonucudur. Oysa "kültür" kavramı en yaygın biçimde, "bireylerin ve toplumların yaşama biçimi" olarak tanımlanır. Bireyler kültürlenme sürecine, okul eğitimi sürecinde olduğu gibi belli bir yaş düzeyine gelince değil, "doğuştan itibaren girerler. Ayrıca kültürlenme süreci, eğitim sürecinde olduğu gibi, her zaman bireyin dışındaki dinamiklerle kasıtlı olarak belirlenmez. İşte bireyin kültürlenme sürecinin kasıtlı olarak belirlenmesi bölümü, ülkemize ABD'nden transfer edilen eğitimbiliminin eğitim anlayışdır.

Eğitimin kasıtlılık özelliği, zaman zaman kültür ile karşı karşıya gelmesinin de temel nedenlerinden biridir. Okulların tatil olduğu haberini alan öğrencilerin büyük mutluluk duymalarının nedeni nedir? Bu denli kutsal saydığımız eğitimin yapıldığı okulu asmak, niçin öğrencilerin en büyük keyif aldıkları bir durumdur? Bunların nedeni, okulun, öğrencilerin kültürlenme sürecinin önemli bölümünü oluşturan günlük yaşamlarına karşı olması, onların çevrelerini genellikle olumsuzlaması ve küçümsemesidir.

Özgür ve özerk bir yapı, belli bir programın öğrencilere, onları çevrelerinden soyutlayarak, dikte edilmesi temeline değil, öğrencilerin de katıldıkları ve onayladıkları bir programın uygulanması temeline dayanır. Eğer özgürlük ve özerklik kavramlarını yalnızca dış dinamiklere kapalılık, toplumsal karar mekanizmalarından yalıtılmışlık olarak anlarsak, okulun kendi içinde her türlü yönetilme biçimini (despot ya da faşizan anlayış dahil) dolayıyla olarak desteklemiş oluruz. İçine kapalı bir yapıyı önermek ile özerklik farklı şeyler olmalı. Bazı çevreler, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi rektörü Prof. Dr. Yücel Aşkın'ın, despot bir yönetici olduğunu öne sürüyor. En demokrat insan bile, bugünkü üniversite yönetim ilkelerini uygulayan bir yönetici değildir, istem

istemez despot olacaktır. Çünkü yönetim ilkelerinin niteliği, yönetmeliklerin bizzat kendileri despottur. Bu despotluk, cezalandırma ve tehdit etmenin, ödüllendirme ve güdümlemeyi egemenliği altına alarak kendini göstermektedir. Bir de yöneticinin kişilik yapısında despotluk olduğunu düşünün, tehlike iki katına çıkacaktır. Elbette bireysel olarak görece demokratik bir ortam sağlamaya çalışan yöneticiler, örneğimiz dışındadır.

OECD'nin 2003 yılında hazırladığı bir raporda, kamu üniversitesi özerkliğinin ölçütleri 8 başlıkta toplanıyor:

- 1) Binalarının ve her türlü araç gerecinin mülkiyet hakkına sahip olma,
- 2) Kredi alabilme yetkisine sahip olma,
- 3) Bütçesini oluşturma ve öncelikleri doğrultusunda harcama yapabilme,
- 4) Akademik yapısını ve ders programlarını belirleme,
- 5) Üniversiteye alınacak yeni öğrenci sayısını belirleme,
- 6) Akademik personeli işe alma veya işine son verme (gerçi üniversiteler çeşitli yöntemlerle personelin işine son verebiliyorlar)
- 7) Ücretleri belirleme,
- 8) Öğrenci harcını belirleme.

Sahip olduğu üniversite özerkliği açısından Hollanda, Meksika, Polonya, Avustralya, Danimarka, Finlandiya, Kore, Türkiye ve Japonya olmak üzere 13 ülkenin kamu üniversitelerine yapılan araştırmada, sekiz puan üzerinden 1,5 puan alan Türkiye, yedinci sırada yer almaktadır.

Yukarıda sıraladığımız özerklik ölçütleri arasında, "hükümetlerin üniversitelere siyasal telkinde bulunmaması" ya da "öğrencilerin ve hocaların siyasal yapmalarını" gibi ölçütlerin bulunmaması ilginç değil mi? Hükümetler doğru buldukları siyasal görüşlerini niçin üniversitelere empoze etmeye çalışmasınlar ki! Ya da üniversiteler niçin doğru buldukları siyasal görüşleri hükümete ve topluma empoze etmeye çalışmasınlar? Öğrenciler ve hocalar, bir toplumun en entelektüel kurumları olan üniversitelerin birer parçası olarak, siyasetle ilgilenmeyecek de kim ilgilencek? Toplumsal karar mekanizmalarını oluşturmak, toplumsal değerleri mü

toprak ağaları, mafya liderleri mi olacak?

Konuya bu açıdan yaklaştığımızda, ülkemizde üniversiteyi siyasetin dışına tutma anlayışı ve girişimleri anlaşılır oluyor. Çevresinden steril bir üniversitenin ürettiği bilginin nedenleri ve sonuçları da tartışılır. Böyle bir üniversitenin bilim fetişizmi geliştirme riski her zaman vardır. Türkiye'deki kampus tipi üniversitelerin çevreleriyle ilişkilerine baktığımızda, küçümseyici, kent yaşamına tepeden bakan seçkin bir bilimsellik anlayışının egemen olduğunu görürüz. Bu anlayış, bilim üretme sürecine de yansımakta, akademik yükselme ölçütlerinde makaleye daha yüksek puan vererek onu kutsayan, buna karşın kitap okumunda yapılan çalışmaya daha düşük puan vererek kitabı küçümseyen biçimde somutlanmaktadır.

Bilimsel bilgiye tanrıdan kutsallık düzeyindeki büyük kredi ve saygınlık, toplumumuzda onun sihirli değnek olarak algılanmasını da beraberinde getirmiştir. Oysa Batı'da bilimin temelinin oluşturan aklı (rasyonalizmi) sorgulayan yaklaşımlar hiç de azımsanmayacak ölçüde taraf bulmaktadır. Aklın ve akılcılığın içeriğinden soyutlandığını, giderek otoritenin temel ölçütü olduğunu öne süren bu yaklaşımlar, daha da ileri giderek, akıl ve akılcılığın tanrı, kral ve tiranların, onların amansız yasa-larının sahip olduğu türden bir nitelik kazandığını, onlarla aynı türden bir iktidar odağı olduğunu vurgulamaktadırlar.

Bilimsel bilginin temel dayanağını oluşturan akıl dışlama peşinde olduğum anlaşılmalıdır. Ama dünyayı anlama çabasında, aklın ve bilimin tek sihirli değnek olmadığını söylemek istiyorum. Sanatsal bilgi ve onun temelinin oluşturan düş de dünyayı anlama çabasında önemli giderek artıran dinamiklerdir. Bugünkü eğitimin istediği bireyler, neredeyse düş kurmayı unutmuş, aklın baskısı altındaki robotlardır. Bireysel ve yaratıcı bir etkinliği gerektiren sanatsal bilgi, üretileme süreci açısından son derece demokratikleşmeye dayanır. Oysa deneySEL bilginin üretileme süreci, özellikle bizim gibi kendine güvensiz ülkelerde her zaman didaktik bir ortamı gerektirir. Kuralların dikte edilmesi de diktatörlüğün ortaya çıkma

Kırmızı bir gökyüzü ve gökyüzüne yakışmayan bir aşkla düştüm yola. Akdeniz'de bir harabeydi kalbim. Onarılmayı beklemeyen ve hiç beklememiş. Sonsuz bir ovada yalnız bir dağ misali, soyluydu o.

Valiz almadım yanıma, doğar gibi başlamalıydı çünkü bir yolculuk ve ölümü bileerek, kabul ederek. Kılcal damarları topraktan zorla koparılan bir bitkinin duyduğu sancıydı içimdeki sancı. Bırakılıp gidilen, kendine mahkûm edilen bir şehrin ağrısıydı içimdeki ağrı. Bir kutuya koyup saklamalıydım bu kentteki acıları. Belki de muska yapıp boynuma takmalıydım. Burada, bu ne yaptığını kendi de bilmeyen kentte bırakamazdım onları. Bırakmamalıydım. Tükürdüğüm sokakları tek tek yaladım giderken. Yediğim her şeyi kustum. Bırakmadım geride hiçbir şey. Bu kente yakışan cam kırığı acılar ve büyük yalnızlıklardı sadece. Kâğıt gemilerden umutlar çoğaltmadım kendime. Ben depreme ikiye bölünmüş gibi yarım ve çaresiz olsun istemedim gidişim; öyle, hiç gelmemiş gibi çıkıp gitmek istedim sadece.

Ter gibi süzülme belki de...

Unutulacaktı elbet, ama kalbim sonsuz maviliğin yemyeşil bir ovayla birleştiği yerde başını gökyüzüne uzatmış bir çiçeğin ölümü beklediği gibi sakin bekliyordu unutulmayı. Karlı bir dağ havasında şimdi o. Uzaktan özlemle bakıyor

eteklerindeki buğday başaklarını.

Yalnızlık sonrası yarım kalmış bir intihar gibi kalbim. Unutulmayı bekliyor. Umut etmeden ve yenilmeden içindeki sancıya. Bayraklar açıyor şehrin etrafındaki ovalara ve bayraklardan yaldızlar saçılıyor. Gece yatağında aşkı ilk kez duyumsamaya başlamış genç bir kız gibi şaşkınlık kalbim ve heyecanlı.

Geceye asılı kalmaktansa, ardında aşk karşısı parıltılar bırakarak kaymayı tercih eden bir yıldız misali... Soyluydu kalbim.

Şafak vakti ilk otobüse binip gitti. Ben bekledim bütün gün terminalde. Görmek için buradan gidemeyişimi her otobüs geldiğinde bir kez daha ve bir kez daha.

Akşam oldu sonra. Şehir bütün gözleriyle bana bakmaya başladı. Nefret etti. Küstü belki de. Ölümü düşünmeye başladık ikimizde ilk kez. Aynı korkunç yalnızlığın içindeydik onunla. Sustu sonra şehir. Ben ağladım oturduğum yerde. Gökyüzü haince bıcakladı kendini, kızıldı. Kıyametti gökyüzü. Kırmızıya döndü rengi. Şehirse büyük bir aşk gibi kazınmıştı yüreğime.

Kırmızı bir gökyüzü ve gökyüzüne yakışmayan bir aşkla kaldım, hep kaldığım yerde. Her gece içip varlığına küfreden bir meyhaneydi kalbim. Umutsuzluktan ve yalnızlıktan çok soysuzdu o. ve

YÜZÜN

*Boş bir kâğıt gibi yüzün,
hangi anlamı veririm sana o oluyorsun.
Durma öyle çaba sarf et, kendini yaz,
şiir gibi süzül önümde.*

*Boş bir tuval gibi yüzün,
hangi resmi çizersem sana o oluyorsun.
Acele et. Kendini çiz.
Mistik bir tablo gibi seril önüme.*

*Boş bir oda gibi yüzün
Durdukça yalnızlaşıyorum.*

*Durma doldur içini.
Pencereler aç duvarlarına.
Boş bir gök gibi yüzün.
Bulutsuz, sancısız.
Yağmur yağsa ne güzel olur oysa,
toprak koksa.
Karıştır biraz kendini.
Rüzgâr çağır.
Bir fırtına yarat.
Bulutlar grileşsin, bir şimşek çaksın.
Hüzünlü bir gök gibi karış önümde.
İsyan et.
yağ.*

FESTİVALERİN FESTİVALI 56.

Yarım yüzyılı deviren, dünyanın en büyük film pazarlarından biri Berlinale: Yani Berlin Film Festivali. Bu büyük film pazarının ne Yarışma, ne Panorama, ne Forum bölümlerinde Türk filmi yoktu. Önemli bölümlerde bizden bir şey yoktu ama Almanya'da yaşayan iki yönetmenin, Thomas Aslan'ın *Uzaktan*'ıyla Aysun Bademsoy'un *Kentin Kiyısında* adlı belgesel çalışmalarını ayrı bir yere koymak gerekiyor. Ben Hopkins'ın yönettiği Türk-İngiliz ortak yapımı *37 Uses for a Dead Sheep* adlı filmi de Forum bölümünde yer aldı. Biraz daha ayrıntıya girecek olursam: Almanya Thomas Aslan, Mayıs-Haziran 2005'te İstanbul-Ankara üzerinden Doğu-beyazıt'a kadar gider. Belgesel filminde halkın günlük yaşamını gözler önüne serer röportajlarıyla. Aysun Bademsoy ise, doğum yeri Mersin'deki değişimle ilgili geri dönen "Alamancılar"ın dünyasına eğiliyor kamerasıyla. Ben Hopkins de Türkiye'de yaşayan bir avuç Pamirkırgızların yaşamını belgelemeye çalışıyor Doğu'daki küçük bir köyde. Market'te Türk filmleriyle ilgilenenlerin uğradığı bir köşemiz vardı ve orada Berlinale için hazırlanmış küçük bir katalogta *Anlat İstanbul*, *Aydın Karanlık Yüzü*, *Balans* ve *Manevra*, *Banyo*, *Döngel Kârhanesi*, *Hababam Sını*

Gültekin Emre

minin geçmişini bilmediğimiz erkek oyuncusu iki aşk arasında çıkmaza girince tüfekte vurur kendini. Acaba Almanya'da aratan intiharı olaylarına bir gönderme mi bu filmler? Peki İspanyol filmi *Gölge*'deki bakanın koruması polisin bakanı öldürdüktan sonra plajda başına kurşun sıkması ne demeli? Bu intihar sahnelerinden etkilenirken düşünmeden de yapamıyordunuz.. Yılmaz Güney esintilerinin hemen göze çarptığı İran filmi *Zemestan*'da çaresiz, işsiz ve bir bacağı gurbette kaybetmiş kocanın kendini trenin altına atması da iç burkucuydu ve bu eli yüzü düzgün filmin ülkenin içinde bulunduğu sosyal sorunlara yönelttiği dikkatleri üstüne topladığını söyleyelim..

nı boyunca sinema sanatına katkılarından dolayı ünlü Polonyalı yönetmen Andrzej Wajda ve İngiliz oyuncu Ian McKellen'a "Altın Ayı Onur Ödülleri" verildi.

Yönetmen Stephan Gaghan, gerçi yarışma dışıydı ama yine de izdimha neden olan *Suriana* filmi, global petrol endüstrisi üzerine heyecanlı ve dünyada dönenen dolapları gözler önüne serdi *George Clooney*'in usta oyunculuğu sayesinde. Sonra ayyuka çıkan Küba'daki *Guantanamo* (Gümüş Ayı, en iyi rejisi) hapishanesinin yan belgesel filmi de ABD'nin ve Ortadoğu'nun iç yüzünü gözler önüne serdi çok başarılı bir biçimde. Afganistan ve Taliban yönetimiyle başı derde giren ABD'nin saldırgan tutumunu cesurca ortaya koyuyordu bu film. *The Road To Guantanamo*'nun usta yönetmeni *Michael Winterbottom* 2003'te mülteci konusunu işlediği *In This World* filmiyle *Altın Ayı*'yı götürmüş ülkesine. Bu yıl da insan haklarına dikkat çekerek bir kez daha ödüle aday olduğunu gösterdi. Bosnalı genç yönetmen *Jasmila Zbanic*'in çok beğenilen filmi *Grbavica* (Altın Ayı) Yugoslavya'daki savaşın ardından ortaya çıkan yeni duruma el atıyor. Sevgiyi, aşkı tanımadan tecavüz sonucu doğan bir kızla annesinin zor koşullarda sürdürdüğü günlük yaşamları çarpıcı bir biçimde gözlerönüne seriliyor: Film, böylece ülkedeki savaşın ardından yaşanan ekonomik sıkıntıları ve mafyalaşmayı da ustaca işliyor. 146dakikalık İtalyan filmi *Polisiye Roman*'da da yönetmen *Michele Placido*, İtalya'nın büyük kentlerindeki, özellikle Roma'daki, gençlik çetelerini, mafyaları, yer altı dünyasını, uyuşturucu trafiğini, haraççıları... etkileyici, hızlı, sert bir tempoyla ve polisiye bir kurguyla beyaz perdeye aktarmış. Danimarka filmi *En Soap* (Gümüş Ayı) erkek arkadaşından ayrılmış başka bir eve taşınan ve bu arada eve gelip giden erkeklerle cinsel özgürlüğünü sergileyen kadın kahramanın alt kattaki transseksüel komşusuna aşık oluşunu işliyor. Ki yalnız insanın dünyası Batılı için bilindiği bir şey değil. Kahramanların öykülerine tanık olmadan, belli bir zamandan ve mekândan seyirci ile paylaşılar. İzlediğim üç Alman filminde de kahramanların öyküleri yok denecek kadar azdı. *Elementarteilchen*'de cinsel sorunlarını çözmemiş, parçalanmış bir ailenin çocuğu olarak büyüyen ve öğretmen olan erkek kahramanın iç dünyasına sokuyor yönetmen *Oskar Roehler*. *Özgür Irade* filminde, 163 dakikayla yarışma bölümünün en uzun yapımı, yönetmen *Matthias Glasner*, kadınlara tecavüz etmeden duramayan ve şiddet kullanan bir gence dikkatleri çekerken, filmdeki baba ile kızın arasındaki enest ilişkiye de şöyle bir değiniyor. İngiliz filmi *Çocuk* ise, bir aileye bağımıslı bir gencin dünyasını ele alıyor, ABD'li usta yönet-

fi 3,5, *İki Genç Kız*, *Keloğlan Karapense Karşı*, *Maskeli Beşler*, *O Şimdi Mahkûm*, *Organize İşler*, *Oyun*, *Pardon*, *Sen Ne Dilersen*, *Sinema Bir Mucize'dir*, *The Imam*, *Türev*, *Yolda* filmleri üzerine resimli İngilizce-Türkçe açıklamalar bulmak olasıydı. Öyle ya, *Babam Ve Öğlum*'un neden Berlinale'ye kabul edilmediğini de bir yana bırakalım ve İran'dan gelen 2 film, *Zemestan* ve *Offside*'in (Gümüş Ayı) Berlinlilerce çok alkışlandığını duymayan kalmadı. İzlediğim filmler içinde intihar sahneleri unutulacak gibi değildi: 3 Alman filminde, *Elementarteilchen*'in tekerlekli sandalyedeki kadın oyuncusunu kendini yüksek apartmanın balkonundan atmasıyla *Der Freie Wille*'deki (Özgür Irade) tecavüzcü oyuncunun (En İyi Erkek Oyuncu) damarlarını kesmesi önemli notlar almış sahneler değildi. *Sensizlik* (Özlem) fil-

9-19 Şubat tarihleri arasında gerçekleştirilen Berlinale'de bu yıl 360 film yer alırken, bu filmleri 3.800 gazeteci izledi. Ayrıca 18.000 seyirci de festival filmlerinden nasiplerini aldılar. 26 film dünya prömiyeri, 12 film ikinci kez Berlin'de, 10 film üçüncü kez Berlin'de, 6 film yarışma dışı gösterildi. Yarışma

BERLİN FİLM FESTİVALİ

men Robert Altman, fırtına gibi bir radyo programını, *A Prairie Home Companion*, gırgır bir biçimde seyirci ile buluşturuyor. Fransız filmi *L'ivresse Du Pouvoir* (Kent Olayının Gizi), bir dönem Fransa'yı sarsan "elf petrol skandalı"nı ele alıyor. Savcı kadının kocasının (kadının kendini işine fazla kaptırmasını ve aralarında bir şey kalmadığını düşünen) intiharıyla filmlerde kendini öldürenlerin sayısı da 4'e yükselmiş oldu böylece. Bir petrol olayı daha filmin kareleri arasında dünya kamuoyunun gözleri önüne seriliyor. Yönetmen Sidney Lumet de *Find Me Guilty*'de, ABD tarihindeki en uzun süren mafya davasını beyaz perdeye taşıyor. 30 yıldır ilk kez önemli 2 filmle uluslararası arenaya çıkıyor İran. Mollalar yönetiminin esamisi bile okunmuyor bu filmlerde ve reformcu bir havayı görmek için kör olmak gerekir: Tahran sokaklarında yaşam koşullarını ve çalışma yaşamını *Zemestan*'da sergiliyor yönetmen Rafi Pitti. Jafar Panahi ise *Offside*'de Tahran'ın Azadi Stadyumu'ndaki bir futbol maçına erkek giysisiyle girmeye çalışan kızların dünyasını gözler önüne seriyor. İran, Dünya Kupası maçlarına katılmak için oynadığı ölüm kalım maçını kazanır ve Tahran ayağa kalkar. Yönetmen sıcak, soluk ke-

sici ve etkileyci bir filmle gelişmiş Berlin'e. Berlinale'nin açılış filmi Kanada-İngiltere ortak yapımı *Snow Cake*, yönetmeni Marc Evans; trafik kazasında oğlunun ölümüne neden olanı öldüren bir adam, cezasını çektiikten sonra dışarı çıkar. Adam, yolda otostopla bir yere gitmek isteyen bir kıza alır arabasına. Ne var ki trafik kazasında yanındaki kızın ölmesine neden olur. Adam, ölen kızın otistik annesine durumu bildirir. Hem suçluluk psikolojisi, hem de küçük yerleşim birimindeki insanların dünyası ustaca beyaz perdeye aktarılır. Alan Rickman'la Sigourney Weaver'in oyunculuklarını kolay kolay unutamayacağım. Yarışma bölümünün dokümü-

Pang Ho Cheung *Isabella*'da (Gümüş Ayı, en iyi film müziği) bir kız çocuğunun babası olduğunu bilmeden yaşayan, yeraltı dünyasının kirliliğine bulaşan bir polis memurunun yaşamını/öyküsünü ele alıyor. Yarışma dışı gösterilen Amerikan yapımı *Capote* ile, yönetmen Bennet Miller, ünlü yazar Truman Capote'nin *Tiffany*'de *Kahvaltı* romanından başlanı bir uyarlama yapmış. Yine yarışma dışı *The New World*'da yönetmen Terrence Malick Kızılderili prensesle bir İngiliz askerini aşkını yalnız bir biçimde ele alıyor. Avusturya İsviçre ortak yapımı *Slumming*'de yönetmen Michael Glawogger çok sert bir dil kullanmış. Dijital kamerayla tanışıklığı kızla-

ka filmi *En Soap*'da, yönetmeni Pernille Fischer Christensen'e, bir travestiye aşık olan bir kadının duygularını çok barışlı bir biçimde beyaz perdeye aktardığı için, Gümüş Ayı ödülünü kazandırdı.

Berlinale Sam Peckinpach'ın 1973 yapımı *Pat Garrett & Billy The Kid: The Special Edition*'in yeniden kurgulanmış bir versiyonunun yarışma dışı gösterimiyle sona erdi ve 18 Şubat akşamı Berlinale Palas'taki görkemli bir törenle de ödüller sahiplerini buldu.

Kısa metrajlı filmler, çocuk filmleri ve genç yeteneklerin yapımlarını da unutmamak gerekıyor aslında. Peki Berlinale jürisinden de söz etmek gerekmiyor mu? Jüri başkanı Fransa'da yaşayan ünlü İngiliz oyuncu Charlotte Rempling'di. Jürinin öteki üyeleri ise Hollandalı yönetmen Marleen Goris, Kore'nin halka mal olmuş kadın oyuncusu Lee Young, Amerikalı obje ve multimedya sanatçısı Matthew Barney, Hintli müzikal yönetmeni Yash Chopra, Polonyalı kameraman Janusz Kaminski, eski Demokratik Almanya'nın en ünlü oyuncusu Armin Mueller-Stahl ve Amerikalı yapımcı Fred Roos'tu.

Festival boyunca Berlin kar altındaydı. Marlene-Dietrich-Platz'da hayat bir başkaydı on gün boyunca. Bu yıl ilk kez Berlinale etiketi taşıyan çanta, eldiven, bere, tişört, kazak, mont, anahtarlık, kahve tasi, defter, bardak ve Berlin Aysa da satıldı festivale gelir getirmesi için. Unutulmaz binlerce film karesi, kırmızı halıdaki starlar, imza meraklıları... Bu gelecek yıl da böyle olacak. Berlin çok soğuktu, kar altındaydı ama sinema koltukları ve filmler sımsıcaktı.

ne devam edelim: 46 yıldır ilk kez Tayland yapımı bir film *Invisible Waves*, bu yıl ödül için yarıştı. Dünya prömiyeri Berlin'de yapılan yönetmen Penek Ratanaruang'ın çektiği bu film bir psiko-gerilim filmi ve burada bir kiralık katilin öyküsü ele alıyor. Çin ise oldukça pahalı yapımlarla geldi Berlinale'ye: Yönetmen Chen Kaige, filmi *The Promise*'de savaş tekniklerini olağanüstü bir sergilemeyle, görselliklerle, çok renkli anlatıyor. Yönetmen

nn apış aralarının fotoğrafını çeken serseri iki gencin yaşamını ele alırken, dünyaya boş vermiş bir ayaşla da bu gençlerin yolunu bir yerde buluşturur ve ortaya maceralı bir film çıkar. Festivalin ödüle aday son filmi *Requiem*, bir Alman yapımıydı ve Hans-Christian Schmid imzasını taşıyordu. Dini baskı altında yetişen epilepsi hastası bir genç kızın (En İyi Kadın Oyuncu) Allah'la dünya arasındaki bocalamasını iyi kotarmış yönetmen. Danimar-

FAKİR BUYKURT'UN YANBAŞINDA

1960'lı yılların sonu, ilkökölde öğrenciydim. Üç kardeş de aynı okuldayız. Yıl 1969. TÖS'ün büyük öğretmen boykotunun yapıldığı yıl. Her sabah olduğu gibi, üç kardeş okulunu yolunu tuttuk. Okula gittiğimizde o gün okul olmadığını öğrendik. Öğretmenler derse girmeyecekmiş. Çok mutlu olmuştuk. Sevinçle eve döndük. Beklemediğimiz tatilin keyfini çıkardık. Akşamleyin babam eve gelince durumu anlattık. "Helal olsun Fakir Baykurt'a, büyük bir iş yaptı." demişti. İlk kez adını o gün duymuştum. Unutulacak bir ad da değildi. Belleğime kazınmış bir kez. Çocuk kafamla, bir insanın adı fakir olur mu, acaba çok mu fakir, diyordum.

Babama sordum. Kitaplıktan kitaplarını getirip önüme koydu. Bırak şu ıvır zıvır kitapları da, bunları okul Fakiri'yi tanı, demişti. O gün başlayan dostluğumuz, çoğu kitabını okuyarak sürdü. Lise yıllarında idolumüzdü.

Bizim kuşağımızda onun etkisi ve izleri çoktur. Onunla büyüdük. Nasıl unuttum, "Efendilik Savaşı, Yılanların Öcü, Kablumbağalar, Tırpan, Anadolu Garajı, Amerikan Sargısı, Onbinlerce Kağıt, Şamaroğlanlar, Kara Ahmet Destanı" adlı kitaplarını.

1980'li yıllarda Almanya'da yaşamaktadır. Oraya yerleşir. Usta yazar durur mu hiç? Yazar, yazar, sürekli yazar. Yaptıran birçok dile çevrilir.

1997 Ağustos ayında, aynı tarihlerde Torbalı'nın Yazbaşı Ekin Şenliklerinde ve Acıpayım Kültür Festivalinde davetliydim. Niyetim Acıpayım'da bir gün kalıp Yazbaşı'na geçmekti. Acıpayım'a ulaşınca sevindim, şaşırımdı, mutlu oldum. Fakir Baykurt'da oradaydı. Şenliklerin ağır işçisi eğitimci Nafiz Dağılı'ydı. Şenliğe gelen tüm sanatçıların evinde ağırlıyordu. Çantamı Nafiz öğretmenin evine bıraktım. Doğruca konferans stajına gittik. Fakir Baykurt'un konuşması vardı.

Satırlarda büyük dostluk kurduğum usta yazarla ilk kez karşılaştım. Koca bir çınar gibiydi. Çektiği onca acıya karşın, dımdık ayakta duran bir çınar. Gözleri ışı ışı, yüzü apaydınlıktı. Kafasının aydınlığı yüzüne vuruyordu. Yüreğinin sevecenliği yüzünde belirginleşen. Özlemle sarıldım. Size özlemim otuz yıllık, dedim. Gülümsemişi daha da belirginleşti. İlanıyordum, dedi.

Eğitimde sekiz yıl sorunu, üzerinde konuşacaktı. Ne nitelikli bir konuşma yaptı. Milli eğitim bakanı olacak birisi, dedim kendi kendime. Konuştuğlarından notlar aldım. "Kafalar değişmeden sekiz değil, on sekiz yıl yapsak neye yarar? "Eğitimsizliğimizden yakınıyordu.

"Ülkemizde Cumhurbaşkanımız da dahil, hiçbirimiz ilkökölü bitirmemiş durumdayız. İlkokul üçüncü sınıftan okulu bırakmış durumdayız. Şu an bile imza yerine parmak basanlar, nüfusumuzun dörtte biri. Ben değil, istatistikler böyle diyor."

Konuşmadan sonra etkinliklere katılanlara katılım belgeleri verildi. Bana o belgeyi Fakir Baykurt vermişti. Akşam üzeri imza günümüz vardı. Fakir Baykurt'la yan yana kitaplarını imzalayacaktık. İmza da kimler yoktu ki? Mustafa Gazalıcı, Şükrü Erbaş, Hidayet Karakuş, Hasan Kıyafet, Abdülkadir Paksoy.

Fakir Baykurt'a ilgi çoktu. Arada sırada söyleşiyorduk. Bana, *Yeni Kölelik mi?* kitabını imzaladı. "Değerli Kardeşim, meslektaşım Savaş Ünlü için, candan gönlünden sevgilerle... Acıpayım 30. 8. 1997"

Konuşmaya dalmışken at nallarının sesine ister istemez kulak kabarttık. Atın üstünde kara pantolonlu, kara gömlekli, pala bıyıklı birisini gördük. Önümüzden geçti. Geri döndü. Attan indi, atını ağaçlardan birine bağladı. Kalabalığa karıştı, gitti. Fakir Baykurt'tan bir tepki bekliyorum. Kendinden geçmiş durumda ata bakıyordum. Kim bili, onu meselere götürmüş...

Attan inen adam, az sonra elinde iki gülle çıktı geldi. Fakir Baykurt'un yanına yanaştı. Elini öptü. Güllü verdi, öteki güllü de bana uzattı. Oysa benim dışımda gül verilecek o kadar çok insan vardı ki, Fakir Baykurt'un yanında olduğum için bana vermek zorunda kaldı. Üstadı tanyor, Almanya'da olduğundan söz ediyordu. Acıpayım'ın köylerindenmiş. Adı *Cafer Emik*'ti. Cafer, iki de bir gidiyor. Meyve suyu alıp geliyor. Sigara alıyor. En son da yarım ekmegin arasına köfte yaptırmış geldi. Fakir Baykurt, yiyecek durumda değil Cafer arkadaşım, diyor.

Cafer Emik, "size ne yapsak azdır. Siz ülkemizin gururusunuz," deyip kitaplarımızdan alıyor. İmzlatıyor da...Yanımızdan ayrılırken de, "akşam evime konuk olursanız sevinirim. Sizi faresiz gün odada konuk etmek istiyorum. Beni kırmayın," diyor. Fakir Baykurt, başka bir yere sözü olduğunu söylüyor. Bu kez bana, Savaş abi sen

buyur gel, diyor. Başka zaman, diyorum. Cafer Emik atına atlayıp dıydık dıydık köyüne doğru yola koyuluyor. Ertesi gün buluşmak üzere Fakir Baykurt'un yanından ayrılıyor.

Geceyinin tüm konuklar *Nafiz Dağılı*'nın balkonundayız. Muhabet güzel. Şükrü Erbaş dinlenmez mi, nüktenin bini bir para. Aklımda Cafer Emik'in sözü: "Sizi faresiz bir odada konuk

5. İZMİR ÖYKÜ GÜNLERİ

Izmir-Konak Belediyesi tarafından düzenlenen 5. İzmir Öykü Günleri, dört gün boyunca İzmirlilere ve öyküye gönül verenlere doyurucu saatler yaşattı. Öykü ve öykücülüğümüzün enine boyuna tartışıldığı, söyleşiler, paneller ilgiyle izlendi. İzmir, bu işi yüzünün ayağı yapıyor. Öykü Günleri İzmir'in değişmez bir parçası haline geldi.

İzmir'in çok sevilen, takdir edilen, sanat ve sanatçı sevdalısı Konak Belediye Başkanı Muzaffer Tunçağ, Öykü Günleri açılış konuşmasında, "Türkçemiz büyük bir saldırıya karşı karşıyadır. Dilimizi korumakta sanatçılarımıza büyük rol düşüyor. Yazarlarımızın eserlerinin, öykülerinin gençler tarafından okunması, dilimizin korunması açısından çok önemlidir. Öykü günlerimiz bizler için de önemlidir. Geliştirerek sürdüreceğiz," dedi.

5. Öykü Günlerinin onur konugu Adnan Özyalçın'er'e onur plaketi Konak Kaymakamı Ali Muhsin Naki-boğlu ve Belediye Başkanı Muzaffer Tunçağ birlikte verdiler. Adnan Özyalçın'er konuşmasına, Muzaffer Tunçağ'a teşekkür ederek başladı. İşçi ve emekçi insanların arasında yettiğini söyleyen Özyalçın'er, "Öykülerimde uygarlığın yaratıcıları işçilere ve emekçilere yer verdim. Eşit pay alabilmeleri için uğraştım. İnsanların bir arada, özgür ve barış içinde yaşamaları için öykülerime yön verdim," diye konuştu.

Öykü Günleri kapsamında sanatçı Lütfi Dağtaş'ın hazırladığı "Ustalara Saygı- Aziz Nesin Fotoğrafları" ilgiyle izlendi. Bu fotoğrafların yanında fotoğraf çekirenler gözden kaçmadı.

Öykü okuma saatlerinde "Eray Karınca, Neşe Cehiz, Şükran Yücel, Ca-

nan Tan," öykü yaratım sürecinde "İnci Aral, Suzan Samancı, Nalan Barrosoğlu, Ayşe Kilimci, Feridun Andaç, Şükran Farımaz, Aydın Şimşek" zevkle dinlendiler..

Hürriyet Yaşar, Alper Akçam, Kemal Gündüzalp'in 12 Eylül öyküleri dinlenmeye değerdi. Hürriyet Yaşar, "12 Eylül ülkemizin üstünden silindir gibi geçti. Bunun öykülerde fazlaca yer alması ilginçtir," diyerek, yaptığı araştırmalardan örnekler verdi. Kitap ve dergilerde çıkan 12 Eylül öykülerinden söz etti. Dinlenmesi gereken bir söyleşiydi.

Demirtaş Ceyhun'un acı ıslubuyla anlattığı Aziz Nesin'in anıları, izleyenleri bol bol güldürürken düşündürdü de.

Sadık Aslankara ve Sennur Sezer'in söyleşisi, onur konugu Adnan Özyalçın'er'in öykücülüğü üzerineydi. Aslankara, "1950 kuşağı edebiyatımızda, öykücülüğümüzde bir patlama gerçekleştirdi. Özyalçın'er de bu patlamanın önemli ismiydi. Özyalçın-

er'e şimdi bizim baktığımız gibi bakılsaydı, öykücülüğümüz şimdi olduğundan daha farklı yerde olurdu. Özyalçın'er hangi dönemde olursa olsun, halkı, yoksul halkı anlatır," dedi. Özyalçın'er'in eşi Sennur Sezer, "O öykücü değil, masalıdır. Masalarını günlük yaşamın çelişkilerinden yaratır. Okuyucusuna anlattığı masalda dürbün kullanır. Bu dürbün bazen yakınlaştırrır, bazen uzaklaştırrır," dedi.

14 Şubat Dünya Öykü Günü'nde, Tarık Dursun K'nın" Dünya Öykü Günü Bildirisini" Adnan Özyalçın'er okudu. Öykünün toplum tarafından nasıl görüldüğünden başlayıp yazara değinen bildirinin son bölümünde bakan sevgili Tarık Ağabeyim neler söylemiş: "İnsana hayatı boyunca sevinçine, kaygısına, sevgisine, düşmanlığına, ezilmesine ve haksızlığa uğramışlığına, mutluluğuna ve mutsuzluğuna hikâye kadar tanıklık etmiş bir edebiyat yoktur. Ben böyle söylüyorum inanın! EY HİKÂYE OKUMAZ MİLLETİM, HİKÂYE GÜNÜN KUTLU OLSUN!"

İzmirli öykücülerin, yazarların çok

azının yer aldığı dört günlük programın konu başlıkları ve yazarları özenle seçilmişti. İzmirli yazar dostlardan bazıları, İzmir Öykü Günlerinde de programda yer almadıkları için burukluklarını dile getirdiler.

Konak Belediye Başkanı Muzaffer Tunçağ, elinden geldiğince tüm etkinliklere katılmaya özen gösterdi. Tunçağ, 6. Öykü Günleri'nin daha geniş katılıma ve daha geniş bir program çerçevesi içinde yapılacağını umduğunu söyleyerek tüm katılımcılara teşekkür etti. Dört günlük program şunu gösterdi ki, İzmir halkı öykü ve öykücülerini çok seviyor...

**Toprak
Işık**

Arsız Kız

A ynanın karşısında kendime dakikalarca baktım ama görüntüm hiç değişmedi. Demek ki bu etek gerçekten beni şıman gösterebilir. Siyah kotumu deneyeceğim. Bulabilirsem tabi. Anne-me sorsam iki dakikada çıkarır ama yarım saat susmaz. 'Sen ne biçim kızsın? Ailemin kızlarını görüyorum da özeniyorum. Evle-nip gidence eloglu çekecek mi bakalım se-nin kahırını?' Bunlar benim aklımda en çok yer edenler. Daha bir dolu güzel sözle ok-şar ruhum. Anneciğimi düşünmek şans getirir. Siyah kot birden elimde geldi. Anla-mışsınız, dolabım biraz karışık. Bu si-hirli pantolonun içine girince en az on kilo zayıf gözükeceğim. Kafanızda tombul be-denim canlandı değil mi? Hata ediyorsu-nuz. Aslında şıman kadın yoktur. Tıpkı çir-kin kadın olmadı gibi. Bazılarını televiz-yon kilolu gösterir, bazılarını giyindikleri. Ben de yazdıklarımı azizliğine uğruyorum. Şimdi silindi mi kafanızdaki yuvarek kız şekli. Hiç değilse balık etli yapalım şunu. Balık etli deyince bazı erkekler rotayı şaşı-rabilir. Orada duramaz beyler. Yoksa çok fe-ci küfredirim. 'Küfret anam korkak alıştır-ma ağzını' diyen ayrıldı duydum. Ben ka-şındım tabi. Balık etine, pizolaya sulanan herif küfürle yatıyor ki, daha da azar. Şu-nda çu yüzünün entelektüel seviyesini bir yu-kan çekersem, bütün magandaları dökerim aşağıya. Yukarıya çekmek dedim de şihirli pantolonumu dizlerimdenyukarı çekemiyorum. Neler de söylüyorum ben! Deminki ayların zihinlerine şenlik resimler çiziyorum. Kendimi tanımasam mahsus yapıyo-rum diyeceğim. 'Sen de istiyorsun yavrum' diyen hayvan, sana en güzel cezaoymuş-sun gibi, çirkinsesini hiç duymadadevam etmek.

Sapıkaryüzünden birkaç sahneyi atlaya-rak devam ediyorum. Beni siyah kotumun içine sokacak tılsımdan yoksun olduğum-dan, pantolonun giyeni on kilo zayıf gös-terme sihriden de yararlanamadım. Kıs-kaç bayanlar günden güne şımanladığı-mı düşünmüş olabilirler. Öyle ya, birdenbi-re kıyafetlerimden birisi birkaç beden kü-çük kaldı. Yanlış. Şurada okuduğunuz on cümleyle, benimle ilgili her şeyi öğrendiği-nizi zannetmeyin hanımefendiler. Bir kere kot birkaç değil üç dört beden küçük. İki sene önce birkaç beden küçüktü ve o za-manlar onu giyinin Jennifer Lopez gibi ge-zerdim. Madem öyle az önce ne diye mi bakalım ortaçağ işkencesi yaptım?Size ne! Şansımı denedim. Sanki siz aldığınız piyango biletlelerinde, oynadığınız şans oyunlarında daha yüksek olasılıkların pe-sinden koşuyorsunuz. Neyse, şu an üzerim-de beyaz keten pantolonum ve mavi ba-dım var. Merak edenler için söyledim. İki gün önce Hongkong'da bir gece uykum- nette çek yapmaya kalktım. Angitüd ilk so-rusu: 'Şu an üzerinde ne var?' Benim yanı-

tım: 'Paltom var, ya senin üzerinde kim var?' Hongkong'lunun Türk versiyonların-ı yorumu: 'Şillik, hem bilgisayarı başında er-kek arıyor hem de namusluym ayakları çekiyor.'. Benim onlara yanıtım: 'Sizin üze-rinde kim var?' Üçüncü kişiler yorumu: 'Ay ne iğrenç kız.'

Biraz imajımı yumaşmak için annemin yanına gideyim.

- Yıkandın mı kızm?

- Yıkandım anne.

Bakın banyo sahnesinden ben hiç bah-setmemiştim. Annem sonra öğrendiniz. Yukarıda ki seksi sahnelerin kontrolüm di-şında çıktığının ispatı işte.

- Sütçü de gelmedi hâlâ Ayten.

Aklına o iğrenç espi gelen arkadaşlar için söylüyorum: Sütçümüz kadın. O espi-de isradenden iğrenç arkadaşlar için ekliyo-rum: Lezbiyenliğin ne olduğunu bilse Fat-ma Teyze, ağzımızı caart diye ırtar. Ben annemle konuşmaya devam edeyim en iyi-si. Yoksa kontrolden çıkıyorum.

- İstersen giderken haber bırakayım an-ne.

- Nereye giderken?

- Dışarı.

- Ne zaman?

- Birazdan anne. Aysu'yla buluşacağım dedim ya sabah.

- Kızım sen de çok gezmeye başladın. Çağır Aysu'yu, burada otur. Demleymiz çay-ınızı içti beraberce. Kısır da yapamam ben size.

Diyalogun devamını yazmıyorum. Siz sı-kılmayın diye değil. Kendim dayanamıyo-rum. Sabah kahvaltıdaşöylediklerinin ayrı-larını tekrar sıralıyor. Herhalde aile huku-kunda böyle bir kanun var. Tıpkı Amerikan polislerinin, tutukladıkları insanlara yap-mak zorunda oldukları aıklama gibi. Bakın ne güzel bir benzetme oldu. Tutuklu ve ben, Amerikan polisi ve annem. Ya babam? Çarpılmayacağımın garantisi olsa, o Allah diyeceğim. Belki bu kadarı ile bile ilahi bir tokadı hak ediyorum. Benim yediğim to-katlar da hep babamdan geliyor. İste yine adamı ilahlaştırdım. Allahallah, hiç farkında olmadan tehlikeli konulara yuvarlanıyo-rum. Kayıyorum diye düzeltiyim. Yuvarlan-mak fazla kılolarını hatırlatıyor. Sırf kafam-dakilerden kurtulmak için dinliyorum anne-mi.

- Kızım zaten adamın sinirleri tepesinde bu günlerde.

Gerçekten de babamın sinirleri tepesin-de bu günlerde. Tıpkı bundan önceki gün-lerde olduğu ve bundan sonraki günlerde olacağı gibi.

- Bak Ayten, vallahi kalbini kır.

Kalp kırığı sorun değil, kemiklerine zarar vermesin yeter.

Yine de, bu kadar korku, kız bilmiyorum, arada utanı bari oluyor.

Bu doğru. Annem ne de olsa genç değil.

Yeterince çevik hareket edemediğinden ko-ruyamıyor kendini. Çeviklik dışında teknik eksikliği de var tabi. O kadar diyorum, ge-len yumruğa gözlerini kapatmanın hiçbir etkisi olmaz diye. Babamla, benden daha uzunca bir süredir beraber ama yine de hiçbir şey öğrenememiş. Övünmek gibi ol-masın, resmen bir tarz geliştirdim. Hatta işin felsefesine girdim. Örneğin rakip, dar-belerinin boşa gittiğini asla bilmeyecek. Babamın koordinasyonu çok zayıftır. Ben yardımcı olmasam on tokat savurur, ikisi ancak beni bulur ama onlar da şeklimi de-ğiştirmeye yeter. Tıpkı dayak sahnelerinde-ki figüranlar gibi yapıyorum. Tokadın gidi-yönünde ucuyorum. Herif de hayret ediyor. Elim biraz ağırdır deyip dolanıyor. Benim yüzümden olmadık bir kavgaya girip feci sopa yiyecek bir gün.

- Bak sakın geç kalayım deme. En çok iki saat.

Bu cümle kendi kendine dökülmedi anne-neciğimin dudaklarından. Yanaklarını öp-tüm. Gıdıkladım. Eterini sıktım. Güzelliliği methiyeler düzdüm.

İşte evimizin özündeyim. Bildiğiniz so-kak sahnelerinden... Camlardan birinde Ay-se Abla var. Karşı balkondaki Melahat Ab-la'yla sohbet ediyor. Ben gerçekten sordu-lar elbet:

- Nereye kaç Ayten?

Nereye olacak kötü yola düşmeye gidi-yorum. Bunların en büyük keyfidir biz kom-şu kızların ahlaksızlıklarını kafalarında kurmak. Hayallerinde bile kendi bedenleri-ni kullanmaya korkuyorlar da ondan.

- Aysu'yla isimiz var biraz Melahat Ab-la.

- Berber Etem'in Zeliha'nın kız mı?

Nasıl tarif ama? Zeliha, Etem'in karısı. Ondan emin ama Aysu'nun babasının Ber-ber Etem olduğundan kuşkusu var sanki.

- Evet.

Beklesem daha laflayacaklar. Oysa be-nim ne zamanım var ne de niyetim. Arkam-dan konuştuklarını duyur gibiyim. Babam zengin ya o yüzden bir tarafım kalkmış. Bi-zim bu mahalleye iki eski somayya geldi-ğimizi de bilirler. Annem misafirin önde-koyacak üç tane elma bulamazmış. Babam ne işler çevirdiye Allah 'Yürü ya kulum!' demiş. Bunların hepsi doğru ama babamın ne halleri çevirdiğini ben de biliyorum. Yalnız, öyle çok karmasık dolaplarla uğra-şacak bir beyni olmadığından eminim.

Dolmuş duruşu bizim sokakta değil. Böy-lesi daha iyi. Beklerken tandık insanlar görmek hoşuma gittiymiş. Tandık insanla-rın beni görmesi hiç hoşuma gittiymiş. Uzattım ama son bir şey daha: Tanımadık insanlara, beni görmek hoşlarına gidiyor. Çok da fazla kilolu olmadığımı söylemiş-tim değil mi? İnnaayanlar huşu içinde beni seyrederek geçen şu dalayan gibi gence so-rabilir. Onun hakkındaki yorumumu söyle-medentabi. Kaşı gözü de yerinde çocuğun. Esmer erkeklerden pek hoşlanmam ama... Bunun bir tatlılık var yüzünde. Buralar-da mi oturuyoracaba? HayAllah baskı altında büyümüş genç kız psikolojini neler de söy-ler. Bu kadar korku, kız bilmiyorum, arada çocuğunuzu sakın tek cinsiyeti işlerlere göndermeyin. Ben kız lisesinde okuduğumdan biliyorum;

ters etki yapıyor. Hepten arsız oluyorsunuz. Erkek lisesi için de aynı şeyi söyleyebilirim. Nereden mi biliyorum? Çıktığım çocuklar hep erkekle lisesinden de oradan. Yazdıkları samimiyet dozum artıyor. Umanım tehlikeli sonuçlar doğurmaz. Öğrendiklerinizi babamın kulağına taşırsanız her halde benim raporunda 'aşırı dozda samimiyet' yazar.

Dolmuş geldi. Yarıcı boş. En arka ikilideki bayanın yanına oturdum. İşte şimdi ilgi mi çekemeyen bir dolu diyaloga açık kulaklarım. Öndeki iki bayan yeni evli. Birbirleriyle evliymişler gibi oldu. Kocalarının adları Can ve Ahmet. Ahmet'in maası üç yüz elli milyonmuş ama kendi evlerinde oturuyorlarmış. Daha çok gencim; böyle sohbetler sarmaz beni. Kocalarına nasıl tanıştıklarını, ilk öpüşmelerini filan da onlar anlatmaz olmuştu. Arkadaki amca da hepten uçmuş. Şeytan diyormuş ki vur şu kiracıyı git yat içerde. Yine en iyisi şöförü dinlemek. 'Eşşoğluşşoğün evladı iki dakika beklese geberecek sanki.' İyi küfür. Eşşoğün direk dedesinden başlatıldı. Babama söyleyeyim de kullansın. Fena geçmez olmuş yolculukları; severim ben. On beş dakika hiç sıkılmadan oturdum. Sağda müsait bir yerde indim. Karşıya geçtim. Cenk somurtmuş diyor. Beklettik ya biraz beyefendi. Kastlı yapıyor. Erkek dediğini fazla şımartmamalı. Aysu'yu mu soruyorsunuz? Canım o yalandı. Aysu da benimle aynı saatlerde, benimle buluşacağını söyleyerek çıkması olacaktı. O da Rıza ile buluşacak. Rıza, benim Cenk'in amcasının oğlu ama hiç benzemezler. Aysu yapmadığını bırakmaz Rıza'ya, yine de gık çıkmaz. Benimkisi ise köpek gibi havlar olmadık şeylere. Tekmelemek için zor tutarkendini. İçindeki minicik efendilik kırıntılarında dolayı değil; cesaret edemez. Pek bir çelimsiz yavrucuğum. Ede dedim ya ben azıcık balık etliyim. Boyum da babama çekmiş.

- Nerde kaldın kızım?

Herifsanı on yıllık karısından hesapsoyuyor. Fazla bir şey kalmadı, yakında bile-tini keseceğim bunun. Erkek okular terbiyenizi bozmayın lütfen. Hatta teşekkür edin bana. Hiç beklemediğiniz bir anda sevgilinizden tekme yiyebileceğinizi öğrenin de ona göre davranın.

- Annemi zor razı ettim Cenk. Az kalsın geleliyordum.

- İyi iyi. Hadi gidelim.

Ya Sabir. Kavgadan çekindiğin yok da gününme acıyorum. Yine de hafiften tokatlamadan olmaz.

- Cenk sinemaya gidelim istersen, bende para var.

Parasızlığı hatırlatınca üzültüyor kafayı. Gerçekten fakir olsalar yapmam bunu. Babası babamdan bile zengin ama Cenk'e koklatmıyor.

- O ne demek Ayten? Benim param yok mu?

- Ne oluyor sana Cenk? Kötü bir şey mi söyledim ben?

- Kötü bir şey söyledin tabi. Para var. Nereye istersen gideriz.

Bakın bunu hesaplamamıştım. Şimdi ben ne istersem onu yaparız. İtiraz ederse

'Param yoksa kalsın hayatım.' derim.

- Hadi sinemaya gidelim o zaman.

- İyi peki.

Sinemadayız şimdi. İzlediğimiz, Polis Akademisi benzeri salak bir komedi. Beni neden güldürmediği açık da Cenk'i niyero-mantikleştiriyor onu anlamadım. Yok yok anlamım tabi. Zaten sizden saklım gizlim de kalmadı. Karanlık costuruyor onu. Eli kolu hareketlendi. Zaman zaman küçük darbelerle dizginlenemesem...

Neyse ikimiz de memnun çıktık sinemadan. İşte yine sağladım. Berbat filmi nesinden memnun kalayım? 'Memnuniyetinizi nedeni film değil.' diyorusunuz. Aman sizden de hiçbir şey saklanmıyor.

- Bana kumpir ismarlayacak paran kaldı mı Cenk?

- Ayten bak gerçekten kızıyorum.

Gerçekten kızmaya ne diye yorayım ağzı mı?

- Tamam tamam. Sana hiç düşünmeden bütün paranı yiyecek bir kız lazım.

Ağzı mı laf yapıyor değil mi? Çok işime yarar bu yeteneğim. Bir tek babama sökmüyor.

Geldik kumpirkiye. Rus salatası, sosis, tereyağı, ketçap... Hepsinde koydurdum. İştahla yemeye başladım. Böyle böyle kilo aldığını biliyorum ama umurumda değil. Bütün ömrüm boyunca kaç kez acıkıyordun ki? Sanırım bu sorunun yanıtı beni desteklemez. Yerken çok iyi düşünmem. Damagımdaki lezzete konsantr olorum. Ha, bu arada kolayı diyet aldım.

Evet, annemin bana verdiği iki saatin, dört saat kırk dakikası bitti. Dönüş zamanı geldi ardi. Otuz iki dakikada eve ulaşmam babama yakalanmam. Cenk'e kendimi taksiyle bıraktırdım ama... İnsaf artık demeyin. Mahallede beraber çözülmekten korkmasaydım hiç acmazdım.

Kahretsin! Babamın ayakkabıları kapıda. Niçin erken geldi acaba? Zili çaldım. Aa karşımdaki babam. 'Ee ayakkabılarımı görmüşün ya zaten.' diyorusunuz. Biraz kafanızı kullanın canım. Şaşırdığım, kapıyı onun açması.

- Hoş geldin kızım.

Ama bu babamaait bir cümle değil. Başkası mı acaba? Yok canım, onun boyunca kaç adım vardır ki dünyada, ikisi de bizim eve denk gelsin.

- Hoş bulduk baba.

- Aysu'yla mı gezdiniz yavrum?

Kesin başkası seslendiriyor babamı. O sadece dudaklarını açıp kapatıyor.

- Evet baba.

Bunu derken salona geçtim. Annem korku filmlerindeki aperatif kurbanlar gibi sesizce oturuyor kanepede. Hiç yadırgamıyorum. Çünkü kesinlikle arkamdan kapıyı kapatıp gelenin kocasının donuna girmiş bir cin olduğunu inanıyordur. Ne zamana kadar süreceği belli olmayan bu durumun keyfini çıkartsa ya. Ben öyle yapacağım.

- Erken gelmişsin baba.

Neşeyle soruyorum bunu. Koltuğa da kurulum güzelce.

- Erken geldim ya kızım.

- Neden?

Bunu sorarken de çok kayıtsızım. Baba

kız öylesine havadan sudan konuşuyorsunuz.

- Berber Etem'i ziyarete gittim.

Berber Etem deyince yalanım geldi aklıma. Az daha keyfim kaçacaktı.

- Zehirlenmişler. Hastaneye kaldırırsanız ailecek.

Aman tanrım!

- Üzülme ama. Tehlikeli bir durum yokmuş. Baksana Aysu ayağa kalkmış da seninle bütün gün taban tepmiş.

Eyvah! Sözcüklerin kifayetsiz kaldığı noktaya geldik. Babam birkaç saniye için de kendini daha iyi ifade edebilmek için el ve ayak hareketlerinden yararlanmaya başlayacak. İlhamleye hazırlıkla yakalandım. Öpülesi sağ yanağımla babamın koca eli buluştu. Kendimi hemen toparlamazam, birkaç gün toparlayamam. Hah işte ikinci tokat tenime değer değmez uçtum ilk tekmeyle plastik bir top gibi zıpladım. Tamam artık ikimiz de formumuz bulduk. Bildik figürlerle devam ediyor gösterimiz. Annem her zamanki gibi bizim ritimimizi yalamakta başarısız. Bu yüzden babam onu sık sık sahne dışına gönderiyor.

Aklım başıma gelmiştir diye düşünüyorsunuz değil mi? Hak etmişim. Size katılıyorum. Tedbiriz başın cesasını bütün beden çeker. Sanki çıkmadan hemen önce Aysu'ya telefon etmek çok zordu. Hatta güvenli olan, dört kişinin buluşma günlerinin başında ve sonunda bir araya gelmesiydi. En başından böyle bir kural koysaydık bugünün kazası belası atlatırdım. Ne diyelim, yaşıdıkça öğreniyor insan.

Ergin Yıldızoğlu

Monster's Ball [*]

orfeus olma dostum
sabahları boş yere bekleme
- elinde gitar, belki bir de jilet -
gel yanına benimle otur
doğan güneşe karşı değil
gecenin başladığı yerde
grinin renkleri biteviye yediği
ve tüm şarkılardan uzak
yalnızca fısıltıları çirş otlarının
giderek yoğunlaşan sis...

önce öldüğümüz savaşları
uzak ülkelerde ve aşklarda
peşinden koşarken ürkek
geyiklerin ağılu çiçeklerin
kendini yorgun yüzümüzü sonra
unutmaya duralım
tek bir söz söylemeden
korkarak dokunmaya birbirimize
yolunmuş bir tavuk gibi soğuk
ve ıslak ellerimiz...

1 Yönetmen, Marc Forster, 2001

Sen kum nedir bilmezsin
Deniz görmedin ki...

Yum gözlerini zamanı düşün,
Deniz bir gözünde
kum bir gözündedir...

Sen taş nedir bilmezsin
Dağ çıkmadın ki...

Yürü upuklara doğru,
Dağ bir ayağında
Taş bir ayağındadır...

Sen kül nedir bilmezsin...

Ateş yakmadın ki...

Uzattı ellerini gökyüzüne...

Ateş bir elindedir

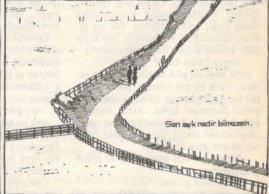
Kül bir elindedir

Sen kan nedir bilmezsin
Ölmedin, öldürmedin ki...

Yat toprağa bayılı boyuncos,
Ölüm bir yanında
Kan bir yanındadır...

Sen aşk nedir bilmezsin.

Beni sevmedin ki...

Ağla, ağlayabildiğin kadar.

Bütün güzellikler sende.

Aşk bendedir...

KANAT ALIŞTIRANLAR

Adnan Özer Atölyesi

KİMİNLE TRENDİ

Sabah; bir kadına alışmış dudaklarım
Öğle; yeniden geç kalmış kendisine aşklarım
Akşam; bir cenazeye ağlıyor yarım yamalak
bakışlarım

Ve sonra trenimize biniyor çocukluğum
El sallıyor üzerine bastığı bütün kayıplarına

Sabah; bir ormana yağıyor sanki yağmurlar
Öğle; öylece kalıveriyor masamda intiharlar
Akşam; bir çiçeğe dönüşüyor bütün solucunlar

Ve sonra trenimize el sallıyor çocukluğum
biniyor eskiden kalma bir hüznü sona

Sabah; sen de yanımda olmalyydın
Öğle; gözlerinde beslenmesiz kalmış bir çocuk
olmalıydım
Akşam; sana karşı savunmasız kollarında
uyumalıydım

Ve sonra trenimizi terk ediyoruz nedense
Emin ol artık, birbirimize koşuyoruz nefes nefese

Mahmut Celaloğlu

eteğinin uçlarının bana ne söylediğini
nerden bileceksin kuşların
her sene bana uğradıklarını
ben de yarılanmış yollarda yorulabilirim
gümüş bir gözede sırtına eğilip su içtiğini
nerden bileceksin dudaklarım Sahra
papatyanın sulanma ihtiyacından
dolar göğün gözleri

Ferdi Uçar

"TULÜAT KUMPANYASI"

...her zaman saç ağartmıyor,
her zaman gözyaşı dökmüyor insan.

Göz kapaklarım yere kapaklanıyor;
Gölgeler,
Ne uzuyor
ne de kısalıyor elektrik ışığı altında.

...her zaman yanlış yapmıyor,
her zaman yoldan sapmıyor insan.

Örümcek ağlarından
Düş geçirmez bir gecelik yapıyor;
Giydiriyorum rüyalarımı,
Sensizliğimin uykularına.

...her zaman sürgüne gitmiyor,
her zaman şiiir yazmıyor insan.
Şehir,
Uzun uzun sevişiyor 21 Aralık gecesiyile,
küfretmeden soğuk Kış mevsimine,
Şehir,
tatlı bir zehir ve
Şehir,
her zaman Gece!

Gece, bazen hüzne hamile.
Gece, bazen yaşama kürtaj.
Gece, başını okşadığımız ölüm.
Gece, düşen yüzlere katlandığımız zaruri bir
eğlence.

...her zaman yalnız kalmıyor,
her zaman intihar etmiyor insan.

I.Kürşat Çetin

Not: Elektronik posta ile gönderilenler değerlendirilmeyecek demiştik. Bunda kararlıyız. Mektup öürse, şiiir de öür. İlla ki kağıt. İllaki devrimci kağıt!

SOKAĞA ÇIKARMALI ÖYKÜ KİŞİLERİMİZİ

Birçok ödülün seçici kurulunda uzun süre görev yapan Cemal Süreya bir güncesinde anımsadığım kadarıyla şöyle bir izlenimini aktarıyordu:

"Roman ve öykü yazarı ne ölçüde yolun başında ise, roman ve öyküde o oranda yazarlar doluyor."

Süreya'nın, bugün de geçerli olan yirmi yıl önceki sap-tamasına ilişkin konuda durumun ağırlaştığı söylenebilir. Sanatını kendisiyle doldurmak da değil yalnızca... Hepsi genç, delikanlı, taşı sıkı suyunu çıkarır yaşta yüce yazar-larımızın kendilerinden esinlenilmiş öykü kişilerinin, ya-taklarında uyanışıyla başlayan bu öykülerde bir miskinlik, bir uyuşukluk, bir hareketsizlik... Bir amaçsızlık, boşluk, isteksizlik...

Dertsizlik mi?... Dertsiz yaşam olur mu hiç? Dert var da... Havanın sıcaklığı, perdenin aralığından giren güneşin yü-ce yazarmızın kendinden esinlenilmiş öykü kişisinin sa-bah sabah tam da gözüne gözüne gelişi, bu yüzden onun yorganı itmek ve yataktaki öbür yana dönmek zorunda kal-ması... Sonra komodinün üstlenilmiş sigara paketinde hiç sigara kalmamış olması... Bardaktaki suyun ısınmışlığı... Onun soğuk su gereksinimini hemen anlayıp o daha söyle-meden getirecek kimsenin olmayışı... Bu türden, daha ne dertler ne dertler!..

Bu bakış açısından okura dev kadar büyük gösterilen yüce yazarımızdan esinlenilmiş öykü kişisinin, kuşkusuz ki o öykünün içindeki her kıvılcığı da kocaman birer olay olacaktı. İşte, "Bir bacağımdan dizinden kırıp karnına doğru çekerek öbür bacağımla gerince uzatması ve bir elini ya-nağının altına alırken boşta kalan eliyle göbeğini kaşım-a-sı," gibi... Bu sırada ağzına değin dolu küllüğün yanın-da hiç boz kadeh ya da içki şişesinden, birkaç saat önce-ki geceye, akşama gidebiliriz belki. Sevgilisinden de söz eder biraz. O miskinlik içinde sokağa çıkabilirse ne âlâ! Çoğu kez o havası, boğucu, hem de fil kadar büyük an-latılan öykü kişisinin gövdesiyle içice daralmış odada baş-layp biter öykü...

Sokağa, sokağa... Sokağa çıkmalı... Başkalarının içine, onların arasına... Onların arasına çıkınca alırsız boyumuzun gerçek ölçüsünü... Ne onların sandığımız kadar küçük ne de kendimizin sandığımız kadar büyük olduğunu, sokağa çıkınca anlarız. (Bunun tersi de söylenmeli: Yani ne san-dığımız kadar küçüğüz ne de başkaları, bizim sandığımız kadar büyük.)

"Biz zaten sokağa çıkıyoruz" mu dediniz? Yetmez!.. Öy-kü kişilerini de çıkaracağız. Onları başkalarıyla buluştu-racak, konuşuracağız. Sevişecekler, dövüşecekler, tartışa-caklar, küsecekler, barışacaklar, yorulacaklar... Ama bun-ların hiçbirini, yalnızca bir tek öykü kişisine düşündürmek-le (çoğunlukla da kendimizden esinlenilmiş olur o öykü kişisi), yani onun kafasının içinden geçirmekle yetinmeye-ceğiz. Öykü kişisinin kafasının içinde değil yalnızca, evde, sokakta, alanda, kırdı, bayırda da gerçekten bir şeyler olup bilecek. Kanlı canlı olacak herkes...

Biz tüm öykülerimizi, içeri tıklımsı fillerin odayı doldur-ması gibi doldurmayacağız, ki başkalarına da yer kalsın, onlar da konuşabilsin, kımlıdayabilsin öykünün içortamın-da... Bizim ağzımızdan değil, kendi sözcükleri, söylem-le-riyle konuşulsun ki can bulsunlar, ezilmesinler...

Benmerkezi algılayışın aldanışlarından ancak böyle kurtulabiliriz. Çok seslilik başka ne olabilir?

Türkçenin kıvraklığı yazılarımıza yansmalı

Yazı dili ile konuşma dili arasında kimi küçük ayrımlar vardır. Örneğin, konuşma dilindeki bitmemiş ya da tersin-den başlayan, sözcükleri çağrışım sırasıyla dizilen tümce-ler... Ya da 'yapacağım' yazdığımız halde 'yapıcam' deme-ler filan...

Oysa bir de, yazı diline yansiyabilmiş kıvraklıkları vardır Türkçenin. "Yapmıştım" sözünü, olduğu gibi yazıya akta-rabiliriz sözgelimi. "Karakalemle yapmıştım" diyorsak, onu da böyle aktarabiliriz.

Herkesin bildiği bu açıklamalar nerden mi çıktı? Yazılar-da bir 'ile' ve 'idi' bolluğudur gidiyor son yıllarda. "Kara-kalemle yapmıştım" diyebileceği yerde, "karakalem ile yapmış idim" diyor öykücü. Bizim konuşma dilimiz yazı dilimizden bunca uzak değil ki! 'Yaa!', 'Be!' gibi ünlemle-rimizi saymazsak, neredeyse konuştuğumuz gibi yazılabi-ceğimiz bir dilimiz var bizim. Hiç unutmamalıyız bunu.

Ekin Güneş Saygılı'ya

Her yeni kullanımı hemen benimsemezseniz, yazılarını-zın dilini korumuş olursunuz. Karşılıklı konuşmalarda öy-kü kişilerinin, (örneğin) "Ahmet Bey şu an çok yoğun" gibi tümceler kurmasına izin verebilirsiniz ama, anlatıcıla-rınızı "... gelen seslere yoğunlaştı" gibi söyleyişlere hiç özendirmeyin bile. Çünkü karşılıklı konuşmalardaki dil bo-zuklukları (doğru seçilmişse) öykünün içortamını kurmay-a, dilin gerçek yaşamdaki durumunu yansıtmaya yararken, anlatıcının dil bozuklukları (anlatıcının kişiliği nedeniyle özellikle öylesi gerekmiyorsa), öykücünün dili ancak öyle kullanabildiğini gösterir. Bence öykü kişilerinin "gelen seslere kulak kabartması," "yoğunlaşmasından" iyidir. Belki yeni bir kullanım bulamamış olursunuz ama, on yıl sonra demode olacak modalara da düşmemiş olursunuz.

Noktalı virgüle ne çok seviyorsunuz öyle!.. Öykünüz ya-yımlarırsa, onların çoğu yerlerini virgüle bırakmış olacak, ama anlam karışması olmayacak.

Erhan Kıyloğlu'na

Öykü kişinizin, sevgiliyle sürprizli bir buluşma uğru-na on beş aylık askerliği boyunca hiç iletişim kurmayışını inandırıcılaştırmamışsınız.

Yazım kurallarna, ayrı ya da bitişik yazımlara biraz da-ha ilgi gösterin.

Öykülerinizi e-posta yoluyla değil, kâğıt üstüne yazılı olarak yollarsanız, sırada sonlara düşmezsiniz. Kaçak Ya-yım'ın tercihi böyle.

Özlem Özyurt'a

Okurlarımız arasına yeniden dönüşünüzün sizi yazmaya da döndürmesi, bizi de sevindirdi. "Büyükhannım, Nazik Bey, Tekir'i hemen yayımlıyoruz. Atölye kurmak gibi bir etkinliğimiz olursa, bunu mutlaka dergiden duyarsınız. Ye-ni öykülerinizi de bekliyoruz.

BÜYÜKHANIM, NAZİK BEY, TEKİR

Burnuna gelen sidik kokusuyla uyan-
dı Tekir. Yaklaşık 10 yıldır burnu iyi ko-
ku alan bir kedi olmasıyla övünürdü
ama artık bu kadarı da fazla gelmeye
başlamıştı. Yaşlandıkça daha da duyar-
laşıyor muydu ne. Üzerinde fazla dü-
şünmeden gözlerini geri kapattı. Bur-
nunu da... Aklına Büyükhani'm'in önu-
ne koyduğu kokuşmuş çiğler geldi.
Aynı bu sidik kokusunu duyduğunda
yaptığı gibi o zaman da burnunu kapa-
tıp mama kasesini sağ ön ayağıyla iti-
verirdi. Artık komşunun artıklarıyla
besleniyordu sahibi gibi. Büyükhani'm
iyiden iyiye yaşlanmıştı.

Bu seferki sidik kokusu o kadar kes-
kindi ki, uyumaya çalışması bile fayda
etmedi. Büyükhani'm yakın bir yerlere
koyverip gitmiş olmalıydı. Bir oğlu var-
dı, Nazik Bey. Hiç evlenmemiş. Birkaç
sene önce bir gece kalbi sıkıştı. Evden
bedenini alıp götürdüler. O günden beri
aralıksız her gece altına yapmaya
başladı.

Büyükhani'm'in biricik oğlu Nazik
Bey için öldü dediler ama o hâlâ evde
aslında. Eskisi gibi yiyor, içiyor, salon-
da oturup camdan dışarıyı izliyor. Yü-
zü, gözü aynı Nazik Bey' in. Tekir, ke-
di olalı hiç bu kadar emin olmamıştı.
Tek fark ayaklarında. Ayakları artık
ters. Parmak uçları arkaya bakıyor. Yi-
ne de düzgün yürüyor. Nasil oluyor an-
lamadı gerçi ama. Büyükhani'm onu gö-
rmüyor. Eve gelen temizlikçi kız da...
Geçenlerde kapıya gelen bakkalın ça-
rığı da görmemişti onu. Bir tek Tekir
görüyor.

"Cini de, daha önce çok zehirli ateş-
ten yarattık." (8 Ocak, 15/27)

Kedilerse her şeyi görüyor. Genç,
yaşlı, sağlıklı, düşkün, cin gibi... Cinle-
rin insanlarla birlikte yaşayınlarını
"Mir" deniyor. Çoğulu ummar. En bili-
niyise habis karakterli olanları: "Şey-
tan"lar. Onlar da insanlar gibi evleni-
yorlar, çoğalıyorlar, yiye içiyorlar. İhtiy-
arı da var, genci de. Cinlerin yaratılış-
ları türlü şekillerle girmelerine, ağır iş-
ler görmelerine elverişli. "Hubs," cinle-
rin erkekleri, "habais" ise dişileri. Naz-
ik Bey'in ki hubs. Hem de en olgunun-
dan. Gerçi cinlerin ömrü uzun diyorlar.
Yaşayanınkinin en az beş katı. O ne-
denle Nazik Bey ne kadar olgun bir
cin, tartışılır. Körpe de olmadığı bir
gerçek şimdi. Uzun vadede ölümlü ol-
sa da, o kadar yaşamak herkese nasip
olmuyor. Nazik Bey şanslıymış vesse-
lam. Cinlik meziyetlerini çabuk kap-
tı. Maddenin içine kolaylıkla girebiliyor

artık. Maddenin ne olduğuna bakma-
dan...

Büyükhani'm oğlunu görsün istiyor
Tekir. Gözbebeklerini küçültüyor, ku-
laklarını arkaya yatıyor, kuyruğunu
ileri geri hızla oynatmaya başlıyor. En
hızlısında bir pati geçiriyor Nazik
Bey'in diz kapagına. Patisi bacamağ
içinden geçiyor. Tekir seferinde, oldu-
ğu yere yapıyor.

Büyükhani'm bazen camın kenarında-
ki kanepeye oturacak oluyor, oğlunun
tam üstüne. O an üstüne fırlıyor Tekir
destur çekip. Yaşlı kadının dikkatini
dağıtıp onu koltuktan uzaklaştırıyor.
Bir de çocuk katili olmaya kalbi hiç da-
yanamaz zavallı kadının. Öyle zaman-
larda Nazik Bey bağıyor. Sızlanıp, çığ-
lıklar atıyor. Acı çeker gibi. Sonra orta-
dan kayboluyor, sanki annesinin içine
giriyor. Büyükhani'm sağa sola sert
bir şekilde bakmaya başlıyor ya da el-
leriyle gözlerini kapatıyor. İşga baka-
maz oluyor. Baksa bile, bakışları donu-
yor. Vücudu titremeye başlıyor. Derken
yoruluyor mu nedir, olduğu yere çöküp
gözlerini kapatıyor. O an altını ıslatı-
yor. Hem de ne ıslatma. O keskin ko-
ku burnuna geldiği anda ise Nazik Bey
tekrar belirliyor. Sanki sakinleşmiş, tüm
acı dinmiş. Büyükhani'm'in yanına bir
yere çöküyor ve uyurken onu seyredir-
yor. Elli beş yılını diz dize geçirdiği
yaşlı bedene bakıyor.

Nazik Bey yaşarken olduğu gibi naz-
ik. İsimler yaşamları etkilemiş ya. Cin
de olansın durum değişmiyor. Nazik
Bey yine nazik. Büyükhani'm'in ilaç, ye-
mek, uyku saatlerini eskisi gibi atlamı-
yor. Yaşlı kadının ilaçlarını zamanında
almak için her gün dikkatle kurdugu
çalar saatini her akşam bıkıp usanma-
dan kontrol ediyor. Çok güzel yemek-
ler yapıyor. Komşunun yaptığı gibi ca-
mın önüne koyuyorlar her akşam üze-
ri. Büyükhani'm komşulara duacı; bir-
kaç kaşık indirebiliyor zaten midesine..
Fazlasını içi çekmiyor. Kalanı da Te-
kir'in önüne koyuyor.

Altı aydır her gece uykusunda dü-
zenli altına yapıyor Büyükhani'm. Nazik
Bey usulca temizliyor altını o uykuda-
ken. Çamaşırlarını değiştiriyor, annesi-
nin apış arasını ıslak mendille güzelce
siliyor. Büyükhani'm arada gözlerini
açıyor. Nazik Bey'i görüyor mu, bilemi-
yor Tekir ama yüzüne bir gülümseme
geliyor. Güzel bir rüya gördüğünü sanı-
yor belki de. Sonra tekrar gözlerini yu-
mup uykusuna devam ediyor. Tekir ise
o anlarda kuyrukları gergin, tüyleri her
an kabarcakmış gibi havada, kısık
gözlerle olanları izliyor.

Büyükhani'm fazla dayanamaz oğlu-
dan uzun yaşamaya diyor herkes. Ters
bacaklı Nazik Bey de bunun farkınday-
dı. Bir gece tüm şehir sıcaktan kırıl-
ırsa Büyükhani'm salondaki kanepesi-
ne incecik piksesinin altında tir tir titri-
yor. Nazik Bey annesini izliyor. Tekir
ise ikisini birden. Kısa bir süre sonra
Nazik Bey bağırmağa başlıyor. Sızlanıp
çığlıklar atıyor ve görünmez oluyor.
Büyükhani'm'in ise yüzü değişiyor bir
anda. Belli belirsiz bir huzur geliyor.
Rüyasına oğlu Nazik giriyor. Rüya-
da oğlunun doğduğunu görmek hayırdı
hayır olmasın ama kendi oğlunu gö-
rmek pek de hayır getirmez derler. Ken-
disinin ya da oğlunun öleceğine işaret
bu aslında. Nazik Bey çoktan ölmüş
zaten. Sıra Büyükhani'm'de. Tekir yaşlı
kadını uyandırmak istiyor ancak kane-
peye, kadının üstüne atlaması fayda
etmiyor.

Cin çıkartma usullerine göre Nazik
Bey'in, Büyükhani'm'in el veya ayak
parmagından, ağzından veya burundan
çıkması gerekiyor. Göz, karın ve benze-
ri noktalardan çıkmasıysa hiç de hayır-
laraalâmet değildir. O durumda muska,
tılsım, dua fayda etmiyor. Tekir önce
"Esselamu Aleykum" çekiyor. Büyükh-
ani'm desturdan etkilenip sağa sola
titiyor. Ama Nazik Bey yeni doğmuş
bir bebek gibi annesinin karnından çı-
kiverince, Büyükhani'm'in orada soluğu
kesiliyor. Tekir'in üstüne de bir ağırlık
çöküyor o anda. Koskoca bir bonfile
parçasını aç mideye indirmenin verdiği
ağırlık gibi bir hisle, olduğu yerde uy-
kuya dalıyor.

Yaşlı kadının ölü vücudu kanepeden
doğruluyor. Yüzünde yılların huzuruyla
koridora doğru yürüyor. Ayakkabıların
içinde dik duran ağır demir sopayı alıp
Tekir'in başına dikiliyor. Tekir gözlerini
açtığında önce olanları anlamıyor. Ka-
ranlıkta bir karaltı, tepesine ağır bir
şey indirdikçe indiriyor. Tekir kaçamı-
yor, kaçmıyor. Oracıkta kanlar içinde
kalyor. İçinden bir şeyler akıp gitti.
Göğsünün orta yerinden. Gören olsa,
bütün organları gitti der. Bomboş kalı-
yor Tekir. Sonra havada tersayaklı, kı-
sa bacaklı bir kedi yavrusu belirliyor.
Onların adlarını uyuyor. Nazik Bey
önde, Büyükhani'm arkada. Beraber ge-
çecek ortalama üç yüz senelik yaşam-
larının ilk günü bu.

Siz siz olun, kediniz, tek noktaya
odaklanmışsa, siz de o noktaya oda-
lanmaya çalışın. Göreceğiniz, yakına
konmuş bir kuş, aheste aheste yürü-
mekte olan bir farenin dışında, ayakla-
nı ters dönmüş, eskilerden, çok eskiler-
den bir tımdık da olabilir. Bir de her
gün tünedğiniz kanepeye otururken
bir kere daha düşünün.

Kitap Arkası

...Ve Yağmur Düşti Brooke Shields ARTEMIS

"Hissettığım şeyin yalnızca yorgunluk olduğunu düşündüm once, ancak bu hisse ek olarak hayatım boyunca hiç yaşamadığım, her yerimi kaplayan bir panik hali de vardı. Rowan sürekli ağlıyordu ve ben Christin onu bana getirece-

gi anı korkuluya bekliliyordum. Midem bulanmıştı başladı; göğsümün çevresinde adeste dükretilerdim bir kemir vardı. Panige eşlik eden çoğunlukla endişe olurdu ama benim üzerinde keskin ve keskin bir yıkımlık hissi çıktı. Parmakları bile oynatıyordum, Yafata oturdurdu yerdin derin, ağı ve böğründen kopan bir inleme koydu dem. Bana söyledikleri gibi yalnızca hassas ve ağıla maki değildim. Yaşadığım, ne yazık ki farkı bir şeydi. Adestöncesi yaşadığım gergin dönemler beni melankolikleştirse ya da içine ka panik birine dönüştürse de, hayatın kendine has zorlukları karamsarlığa itse de, ben her zaman bu halimin uzun sürmeyeceğini bildirdim. Yaşadığım şaşırıncı derecede farklı boyutlar da bir hüznüdü. Sanki hiç geçmeyecekti! -Brooke Shields

Mahkeme Kitabı

Ahmet Gündüz AKY

"İnsanın büyüme istikameti de ağaca benzer hakim by, kümbet gibi dikilir.

Ne var ki ağaç sabit, insan gezegendir. Tohum Ağaç olduktan sonra Kaybolmuş hakim bey,

Gaspatın korkmayacak kadar Mülkiyetten uzak "Ahmet Gündüz" "Parçalı Ham Manifesto"ya hazırlayan kitap...

Oyuncular ve Seyirciler Şadan Karadeniz YKY

Daha önce yine YKY'den çıkan Ölümsüz Adaglar'da olduğu gibi Oyuncular ve Seyircilerde yer alan denemeler de uzun ve yorucu çeviri mesalleriyle bilimsel bir kalemin, yılan birikimiyle zenginleşmiş bir deneyim ve kültürün ürünü. Şadan Karadeniz, yalıtrodan müziğe, şiire, kitaplardan sözcüklere, yolculuklara uzanan ingiliz, insanı hemen saran renkli, sıcak üslubuyla usta bir denemesi.

Aslan Asker Hasek Yaroslav Hasek CAN

Aslan Asker Şvayk, bin salıktı tarihinin en acımasız

savaşlarından birini, I. Dünya Savaşı'nı tüm anlamsızlıkları, gülünçlükleriyle yerden yere vuran bir yergi başyapıtı.

Çek yazar Yaroslav Hasek'in, sava çıkartkanlığı, militarizmi, devlet buyurganlığı gözünün yaşına bakmadan eleştirdiği bir mizah klasiki Şvayk ise, dünya edebiyatının en unutulmaz karakterlerinden biridir. Çok mu zeki, çok mu aptal? Akıllı mı, deli mi? Karar vermek okura kalmış. Ama belli ki, Şvayk her zaman zorbalığa karşı edlgin bir direniş içinde. Aslan Asker Şvayk, yayımlandığı dönem-

YAROSLAV HASEK ASLAN ASKER ŞVAYK

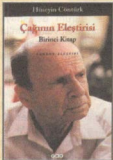

de, savaşa karşı direnişyalarını tutuşturmuş, savaşı taşlamalarıyla "Tüm Avru pa'yı bulasız bir virüs" gibi sarmış. Kimi eleştirmenler Hasek'i mizah ustasılandı Cervantes ve Rabelais'le bir tutuyor. Ülkemizde 1960'lardan bu yana şhne uyarlamalarıyla ünlenen Aslan Asker Şvayk, Türkçe'de ilk kez tam metnıyla iki cilt olarak yayımlanıyor.

Çağın Eleştirisi Hüseyin Cöntürk YKY

Çağın Eleştirisi, Güven Turan'ın deyişle "modernist şiirin modernist eleştirisi" Hüseyin Cöntürk'ün (1918-2003) "Bütün Yazılar"nın ilk adımı olduğunu

Cöntürk'ün 1960'lardan sonra, eskisi kadar yoğun olmasa da yazmayı sürdürdüğü halde, kitap çıkarmadığı, yeni kitap çıkarmadığı yayımlanmış. Kitapların tekrar basımına izin vermediği bilinir. Bu durumun eleştiri yazınımda yattığı büyük açığı, ancak şimdi, yazık ki Cöntürk'ün ölümünden sonra, elinizdeki toplamla kapatmaya başlıyoruz. Cöntürk'ün kupur arşivine notlarımda derinliğine çalışan Ege Berensel, Haluk Aker ve Nuran Tescan'ın da katkılarıyla, bu kitabı ortaya çıkardı. Çağın Eleştirisi'nin ilk cildi, Cöntürk'ün sağlığını da yayımlanmış beş kitabı-

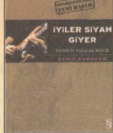

na ek olarak "Kurumsal Yazılar", "Metin İnceleme" ve "polemiklerin yer aldığı" "Tartışmalar" bölümlerinden oluşuyor

İlyer Siyah Gıyer Deniz Durukan EVEREST

İlyer Siyah Gıyer'in ilk baskısı yayınlanalı ilk yıl olmuş. Bu geçen iki yıl boyunca müziğin ritmi hiç azalmadı, alternatif müziklerin, rock'ın yükselişine tanık olduk.

Elbette, ülkemizde rock müziğin miladı 2000'lerden değil, 1960'lardan itibaren

süregelen rock müziğin kökenleri Erkin Koray, Cem Karaca, Moğollar gibi isimlere dayanıyor. 2000'lerde iyice olgunlaşan, bir kültür haline gelen rock'ın temelinde bu isimlerin payı büyük. Belki de ilk önce geçmişe bakmak, o günleri kayda geçirmek gerekirdi.

Sondan başlamak ise tercih değil, bugüne birebir tanık olmanın getirdiği acil bir yükümlülük. Sondan başlamak, geçmişe bakmanın başka bir yolu. Dolayısıyla, düne Bakarak bugünü değerlendirmek söz konusu İlyer Siyah Gıyer'de.

"tanrı" vernon little Dc Pierre EVEREST

En önemli edebiyat ödülleri olan Man Booker Ödülü'nü kazanan ve 41 cilt çeviren "tanrı" vernon little yalnızca İngiltere'de 750 bin adet sattı.

Ölüm huzurunda yazılmış bir 21. Yüzyıl komedisi. Gerek bir kara mizah. Hem adalet sistemini ağır bir dille eleştiren bu "ciddi" kitabı okurken "kahkahalar" güleceksiniz.

35 yaşındaki Vernon'un başı dertte - 16 sm'lik arkadaş bir katliamda öldü. Medyada kariyer edinmek için herşeyi yapabilecek bir adamı işini kaybetmek mek için ay içinde bir müebbet suçlus bulmak zorunda olan şerif yardımcısı Vernon'un hayatını celheneme çeviriyor

"Bu müthiş kitap nasıl biliyor musunuz? Sanki O's bourneler, Simpsonları bira içmeye çağırış. Don Deillo da gerçekten uğramış her birikte Eminem'e yeni bir şarkı yazıyorlarmış gibi."

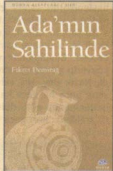
Ada'nın Sahilinde Fikret Demirag DUNYA

"...Epeyce Kıbrıs'la şairle tanıştım. Kıbrıs'ın yerinin ayrı olduğunu öğrendim. Benliğe de zanaatımızın ne denli güç olduğunu da kavradım. Bereket sen varsın; Bir klasik olarak. Çıksın notalarının sen olduğunu bilmek beni sevindirdi.

"Şiirin bizim için de bir sevinç." İhan Berk

Modern Kıbrıs şiirinin kurulmasında yapıtışı işle vi görür Fikret Demirag'ın şiirleri 1960'tan bu yana Kıbrıs Türk şiirinin geçirdiği öğişimlerin izlerini Demirağ'ın şiirlerinde bulmak mümkündür. Kıbrıs Türk şiirinin ana omurgası, hıza ve istikameti gibidir onun şiirleri. Düzyazılarıyla, hem de Kıbrıs Türk şiirinin kültürel haritasını çizmiştir. Çağdaş, aydınlık, modern zihniyeti ve Kıbrıs insanı nın inselliğini şiirinin derin yapısına yerleştirmiştir. İn sanı, yeryüzünü, doğayı, nesneleri algılamaya, anlamaya ve anlamlandırma açısın-

dan engin bir deneyime sahiptir. Yaklaşık yirmi İtalya banyo verimliliği ile Kıbrıs Türk şiirinin ana gövde siril oluyor. Ahmet Ada

kokoloji isamu saito - tada hiko nagao OKUYANUS

Japonya'da geliştirilen oyun, yayımlandığı tüm ölkelerde çılgınlık boyutlarına ulaşan bir ilgi gördü ve büyük bir hayran kitlesi yarattı.

Kokology: isim (Japonya, kokoro, akıl, ruh, düşürlar Yunanca, logos, öğrenim) 1. Isamu Saito ve Tada-hiko Nagao tarafından geliştirilmiş bir tek kendini keşfetme oyunu.

2. Davranış ve tepkilerin mizdeki gizli anlamların yorumlanmasını belirten potürleteri

Kokoloji Şimdi Türkiye'de de allelerin, ev partilerinin, yalnızlıkların, potansiyellikler, seyahatlerin en elenceli, en faydalı oyunu olmaya aday

Aşk, seks, iş, ev, dostluk, alle... Kısacası her şeyle ilgili 53 oyun. Kokoloji seni bekliyor!

Bilinmeye hazır mısın?

Ayşegül Irak'tan Bildiriyor!

Ayşegül Kapkaçı uğruyor, Ayşegül Terör Mağduru, Ayşegül Uyuşturucu Bataklığında, Ayşegül Ekonomik Krizi Aşılıyor, Ayşegül Trafikte Ölüyor, Ayşegül Töre Cinayetinde Kurban... Bildiğimiz, var olan Ayşegül serisiyle hiçbir ilgisi yok tabi ki bu isimlerin. Ama günümüz değerleri, felaketleri göz önünde bulundurulupda yazılısalardı yukarıdaki hayali kitap isimleri epey anlamlı olur, pek de şaşkınlık yaratmazdı.

Çizer Kemal Gökhan Gürses'in Ayşegül'ü de tatil yerine "savaşta." Ayşegül Savaşta', Kemal Gökhan'ın dört serilik çizgiroman albümlerinin ilki. Bu ilk albümde çizgi karakteri Ayşegül Aydın, Bush ve müttefiklerinin talan/ışgal ettiği Irak'ta görev yapan bir savaş muhabiridir. Kısa saçları, pek de güzel olmayan yüzü, seksimolmasa da dirençli bir vücudu vardır. İnatçıdır, duygusaldır ve öfkelerini gizleyemeyen genç bir kadındır.

Gazete okurları Kemal Gökhan'ı Cumhuriyet gazetesinde çizdiği 'Ağaç yaşken eğilir' çizgi bandından ve Radikal gazetesindeki çizgiyle hatırlayacaktır. Yaklaşık bir yıldır Radikal'de karşımıza çıkan Ayşegül Savaşta albümü, geçtiğimiz ay Cade Yayınları tarafından yayımlandı.

Özel bir televizyon kanalında savaş muhabirliği yapan Ayşegül'ü tanıyabilir miyiz, kimdir Ayşegül?

Ayşegül, Irak Savaşı'nın birinci yılı bitmek üzereyken ben ne yapacağım bu savaşa karşı, bu kadar sessizlik içinde ne kadar kalabileceğim dediğim anda imdadıma yetişen bir buluş bir karakter büyük ölçüde. Bu yanılla da belki insanlığın kurtarıcısı değil ama benim vicdanımın ya da ruhumun, gerçek anlamda o dönem için kurtarıcısı oldu. Daha da doğrusu, kurtarıcısı olma yolundaki ilk ışıkları bana veren kişiydi, kahramanım, fakat çok kahraman özelliklerini üstünde yoğunlaştırmamış bir kahraman. Bir ters kahramandan söz etmiyorum ama kahramandan beklenen üstün vasıflara sahip olmayan bu işi, yani savaş muhabirliği mesleğini elinden geldiğince doğru bir anlayışla, evrensel gazetecilik ilkelerini mümkün olduğu kadar, benim anladığım ve bildiğim kadıyla doğru bir biçimde hayata geçirmeye çalışan, mesleğini icra etmeye çalışan, manipülasyon yapmayan, kamuoyu oluşturma yönünde birtakım angajmanlara girmeyen, bu işin haber vermekle sınırlı olduğunu bilen bir gazeteci karakteri. Ayşegül dünyada savaşları var oldukça bu canlı savaşları bu sıcak savaşları ya da dumanı hâlâ sönmemiş, hâlâ yaralarını görebildiğimiz birtakım savaşları izleyen takip eden, bir karakter olarak süreç gibi algılıyorum.

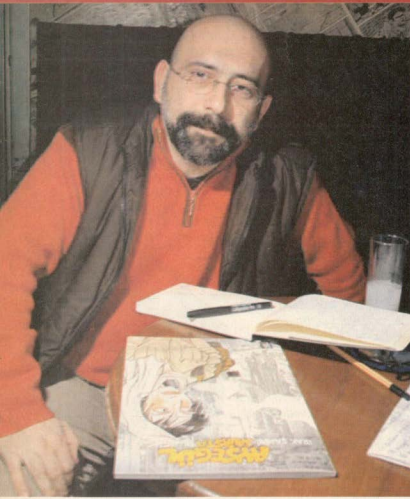
**AYŞEGÜL
SAVAŞTA**

Başka cephelerde de görecek miyiz bu savaş muhabirini?

Oyle sanıyorum, Ama çeşitli şekillerde söylemeye çalıştığım gibi, ben her an Ayşegül'den vazgeçebilirim. Bütün sanat yaşantısı boyunca, çizerlik üretimim boyunca ben hayatımda hep insanlar iyi durumda olsunlar, biraz daha mutlu olsunlar; bu eğilimleri göstermemizin temel nedeni aslında bu. Savaş olmasın insanlar barış içinde yaşayabilsin mutlu olsunlar diye biz bu ucubeliklerle uğraşıp duruyoruz yıllardır.

Vicdanı rahat değil Ayşegül'ün bütün savaş muhabirlerinden de var mı bu.

Onu bilmiyorum ama vicdanlarının rahat olup olmamasından öte çok trajik şeyler yaşıyorlar. Bunu yaşıyorlar mesleklerini de icra etmek zorundalar, böyle mekanik bir işlevi var, bunu yerine getirmek zorundalar, kusursuz, doğru, zamanında ve olanaksızlığa rağmen birçok olanağı elde edemedi, birillerinden uydu telefonlarını rica ederek zaman zaman. Çok iyi ekonomik durumda olmadan, çok iyi korunaklı, güvenli, ortamlarda çalışmadıkları halde mesleklerini icra etmeye çalışan adamlar. Çeşitli gazetecilerin kitaplarından izlenimlerinden yola çıkarak söylüyorum bu u. Üç aşağı beş yukarı Türkiye'deki savaş muhabiri arkadaşımızın başından geçen şeyler

bulunlar. Vicdanları rahat olamaz, iki nedenle; işin çok dramatik boyutunu birebir yaşayan insanlar bunlar. Mete Çubukçu'nun bir kitabında son derece dramatik bir şey yaşadıktan sonra gidip bir duvarın kenarına yığılıp hüngür ağladığını yazdığını okudum. Adam orada o işini yapana kadar tutup da acılar içindeki insanların yanına bu mesleği icra edemeyeceği için, sonra belki gece yarısı uykularının arasına girip onun uykularını bölen bu acıları da birçok kişiye hissettirmeden yaşayan insanlar bunlar. Bütün insanlar savaş altında ateş altında ne tür dramatik şeyler yaşıyorlarsa, büyük ölçüde bunları yaşayan insanlar.

Savaş muhabiri, habere ulaşanaka dar bir çok badire atlatır, hayatını tehlikeye atar ama bunca uğraştan sonra yaptığı haber televizyon kanalından geçemeyebilir, ya da öncelik kazanamayabilir. Bir çok muhabir bu duruma düşmüştür?

Evet, öncelik kazanamayabilir, Ayşe-

gül türünde rahatça, kolayca her tarafa gidebilip gazetecilik yapabilen savaş muhabiri Türkiye'de çok fazla yok, çünkü Türkiye'nin dış dünyayla çok ilişkisi yok. Uluslararası ajanslardan gelen haberlerle yetinebiliyor Türkiye. Bu karakterin inandırıcı olmayan tek yanı bu, sağda solda haber yapan bir gazeteci.

Neden bir kadın muhabiri tercih ettiniz, kadın muhabir daha mı rahat eder savaş ortamında.

Daha rahat olduğu için seçmedim, ama Ortadoğu'da belki daha rahat iş görüyor olabilirler ama tam tersi de olabilir. Orada insanlar aynı zamanda tutucu bir zihniyetle hareket ettikleri için belki kadınların yaptığı işe inanç göstermiyor olabilirler. Yani iki taraflı da olabilir. Bunu aslında muhabirlerin yanıtlaması gerekir. Bir kadını seçmiş olmamın temel nedeni benim aslında daha rahat işini yapacağı değil, Türki-

ye'de insanların kadınların hiçbir işi doğru yapacağına inancı olmadığı için ben kahramanımı kurarken böyle bir terslikle kurmayı bilerek seçtim. Ben kadınların her şeyi dört dörtlük bizden daha iyi yapabileceğine inandığım için bir karakterimi bunun üzerine kurmak benim için çekici bile oldu.

Etkilendiğiniz bir muhabir oldu mu Ayşegül'ü çizerken?

Kitapta cevabını yazdım zaten. Nevin Sungur değil bu. Nevin Sungur gerçek çünkü. Ayşegül bir çizgi roman, karikatür değil, mizah yok burada. Ama temelinde kimi gerçek kimi de düş ürünü Nevin Sungur'dan etkilennemeler var, Mete Çubukçu, Ramazan Öztürk'ten etkilennemeler var. Ya da Coşkun Aral'dan etkilennemeler var bu karakterde. Ama onun kadın olması Türkiye'de Nevin Sungur'la özdeşleştirmesini getiriyor. Sağları da biraz benziyor. Bunlar yüzeyssel benzemeler. Nevin Sungur'u da o kadar tanıyor değilim zaten.

Birçok hikâye iç içe geçmiş, geriye dönüşler var. Hayaller düşler var. Belki albümün keyifle okunması/heyecan yaratması bu oyunlardandır.

Albümün kendisini düşünerek kurguladığım içi hikâyeyi başında daha öyküyü oluşturmuştum. Hikâyeyi oluştuktan sonra sadece diyalogları oluşturmak kaldı benim için. Zaten diyalogları yedeklemiştim. Sadece süreç içerisinde küçük değişiklikler yaparak ya da yan öyküler katarak devam ettim hikâyeyi üretmeye. Hikâyeyi üretirken daha başında ne olacağını bilecek hareket ediyordum. O nedenle de bu geriye dönüşler konusunda, ileriye sarmalar konusunda rahat hareket edebildim. Biraz insanlara karmaşık gelebilecek kurgu, benim hayatımda şöyle bir şeyi kolaylaştırıyordu ya da şuna yardımcı oluyordu. Birbirinden farklı hikâyelerin birbirine eklenmelerine yardımcı oluyordu.

Kapalıçarşı'daki hikâye gerçek miydi? Alaaddin diye bir çocuk var mı?

Hiçbir hikâye gerçek değil ama buradaki her şey gerçekten esinlenilmiş şeyler. Yani Irak Şahini Adana'da yalakanmış bir şey. Ben bu hikâyeyi gazetede okuduğumda işte bu dedim. Zaten benim burada Irak Şahini, o heykel, Kapalıçarşı, bütün bunlar benim aslında insanların dikkatini çekmek istediğim, bu savaş sürüyor, orada insanlar ölüyor, acı çekiyorlar demenin imkânlarını sunuyor bana. Yani

ben bunları didaktik bir şekilde dememek için olabildiğince abartıyı ve macerayı içine katarak bir kurgu yaptım. Bunlar işi daha izlenebilir daha çekici kılan, o dramatik kurguya, dramatik yapıya destek sağlayan unsurlar. Benim için öncelikli şeyler değil, yeni şeyler hiç değil. Ben bunların klasik çizgiden sapmalarını istemedim. Klasik olmalarına özen gösterdim. Bu rahatlık ve basitlikte algılandığını istedim.

Benim için önemli olan o savaş resimleri, o savaş kareleri, oradaki işgal, oradaki insanların yaşadığı acılar, oradaki çelişkiler. Bu çelişkileri ortaya çıkarmak. Benim derdim buydu. İnsanların dağılmış olan dikkatini yeniden Irak'a toparlayabilmekti.

Oradaki adaletsizliğe, çizerek dikkat çekmişsiniz...

Tabii... Dramatik, basit, hatta klasik yollarla ben seyrîcile buluşmaya çalıştım. Yaptığım şey bu. Zur izlenecek, çok karışık, çok entelektüel derinliği olan bir hikâye yapmak yerine, bunları daha özümsemiş, kendi içinde öyküleştirilmiş bir üsluba yöneldim. Ben daha da güncel olmasını istiyordum aslında. Ben bir zamanlar aydınlarla zontaların savaşı diye bir kitap yapmıştım. Ortaköy'deki bir çatışmaya dönüşen iki ayrı kültürün...

Zontalarla aydınların savaşını anlatan bir kitap. Bu kitapta şeyi anlattım ben, yani birbirini bu kadar dışlayan birbirini bu kadar tanımlayıp, birbirinin etrafını çizen ya da altını çizen anlayışlar mutlaka çatışacaklar. Ama o çatışma noktası aynı zamanda bir geçişme noktası da. Bir öngörüydü. Sonra Ortaköy'de bir kavga olmuş. Birdenbire bir kavga yaşandı. Nokta dergisi, Kemal Gökhan zor daha önce öngörmüştü diye yazdı. Bu bir kültürel çatışmaydı. Bu bir güncellikti ve bu güncelliği yakalayıp öngörmek...

Peki güncel bir konu sorabilir miyim? Ifade özgürlüğünün ardına sığınıp toplum için kutsal sayılan değerlere hakaret etmek nasıl bir özgürlük olabilir. Karikatür krizi için ne düşünüyorsunuz? Bazı özgürlüklerin de sınırı var deniyor... Sınırı varsa, özgürlük özgür müdür?

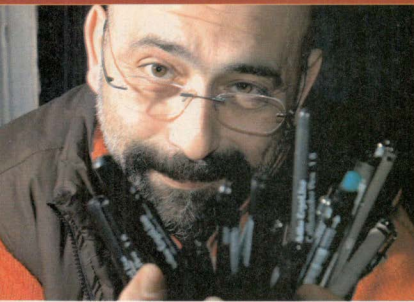
Toplumun değerleri, geçmişten bu yana taşıdığımız, toplumun geniş kitlelerine yayılmış olan değerler, karikatürün çerçevesini, nerede başlayıp nerede biteceğini belirlemek durumunda değil. Ama çok daha radikal bir çizgi var, Türkiye'de ve bu radikal çizgi çok güzel biçimde kendisini ifade etti. Bir eylem sırasında gördüğüm bir pankart bu meseleye Türkiye'deki bakışı çok net anlatıyordu. 'Karikatür çizeni biz de çizeriz.' Karikatür çizeni biz de çizeriz denebilen bir ortamda bunu konuşmanın, hatta bu ortamda karikatür çizmeye devam etmenin çok anlamı yok.

Bu münferit değil miydi?

“Ben zaten Batı'ya zerre kadar inancı olmayan bir insanım. Batı'nın hiçbir konuda içtenlik gösterdiğine inanmıyorum. Bu işin de (karikatür krizini kastediyor) çok büyük bir provakasyon olduğunu düşünüyorum.

Hayır, bu kitlesel bir şey. Kitlesel şeyin bir parçası bu. Ben burada bir şeyi tasvip etmek ya da reddetmek durumunda değilim. Kaldı ki bir başbakanın Türkiye'de sanatçıya "artist" diye tanımladığı bir bakış açısını, bunu bir küfür sıfat, olarak tercih edışı, benim için zaten yeterince önemli bir gösterge. Bunu duyunca benim aklımdan bir sürü şey geçti. Ben bütün hayatı boyunca sadece sanat üretmiş bir insanım. Temel var oluşu nedenim bu. Benim başbakanım olarak hizmet veren kişinin de bir sanatsal ifade yüzünden hapis yattığı bir ülkede yaşıyorum. Sanatın bir alanından yararlanarak belki de bugünkü yükselişini sağladı. Böyle bir ülkenin sanatçısıyım ben. Sanatçıdan küfür olarak söz edildiği bir ülkedeyim. Zaten Türkiye bu nedenle karikatüre çok fazla malzeme olan bir ülke. Türkiye bu nedenle çok fazla karikatür çizilen ama karikatürün sevilmediği bir ülke. Ben Nasreddin Hoca'nın torunları tانتanasına asla inanmadım zaten. Bu halkın, bu toplumun karikatür sevdiğini sanmıyorum. Doğu toplumları zaten görsel sanatlara karşı her zaman önyargıyla yetiştirilmiş toplumlardır ve zaten bu toplumun içerisinde biz bir de çizgi roman çiziyoruz. Çizgi roman kendi içerisinde perspektife dayanır ve perspektif Hristiyan kültürünün uzantısıdır. Biz minyatür geleneğinden geliyoruz. İzin verilmez tek görsel sanatının minyatür olduğu bir gelenekten geliyoruz. Minyatürde biliyorsun, padişahın büyük hiçbir şey çizilemiyor. Nerede durursa dursun padişah. Padişah

ufkun bitim çizgisinde de yer alsa, öndeki köpek ondan küçük olmak zorunda. Bu senin yaptığın sinemada da, edebi eserde de, her zaman senin Doğulu bakış açısıyla var olmana yol açıyor. Bunun olumlu yanları da olumsuz yanları da var.

Doğu'da, daha doğrusu Ortadoğu'da bazı şeyleri tasvir etmenin günah sayıldığı, bilinen birşey zaten...

Batı'nın bu konudaki tutumu beni her zaman çok tedirgin etmiştir. Ben Batı'ya karşı her zaman güvensiz bir insan oldum. İşin bir tarafı o. Fakat benim en büyük endişe duyduğum nokta şu; bütün bunların sonunda, bizim büyük çabalarla elde etmeye çalıştığımız sansüre uğramama mücadelesini yekten ortadan kaldıracak gelişmeler bunlar.

Peki kutsal değerlere hakaret etmek ve ifade özgürlüğü...

Ben hakaret etme yanlısı değilim ama aile de kimileri için çok kutsal. Sen aile üzerine bir şey çizdiğin zaman o bazı kızabilecek durumdaki insanlar, öbürüne de kızacaklar. Dünyanın birtakım aşamaları yaşayabilmesi için Engizisyonların mi kurulması gerekiyor her zaman? Bugün bunu yaşıyorsak, bunun kurulması gerekiyorsa, benim de susmam gerekiyor. 2006'da bir insanın susmasını istiyorsa, dünyada hakikaten hiçbir şey gelişmiyor demektir.

Olarsa, biz de Meryem Ana'yı fahişe olarak mı çizelim dedi...

Çizebilir. Ama mesele bu mu? Karikatürün düzeyini, çizginin düzeyini tartışmalı. Karikatürücü, aidiyeti en az

olan adamdır. Aidiyet az ve ben sürekli birtakım aidiyetleri mi temsil etmeliyim. Ben Hristiyan olduğum için Müslümanlara yönelik bir şey çiziyorsam bu zaten angaje olmak demektir. Bunu benim anlamam mümkün değil. Bu bana ters geliyor. Burada bir terslik var. Kaldı ki zaten orada Volinski'nin söylediği laf benim için çok önemli. Mizahçı yargıç olabilir ama cellât olamaz. Bu ayrımı iyi bilmek lazım. Ben belli yargıları temsil ediyorum ama ben cellât değilim. Benim derdim insanların duyguları ve düşünceleriyle alay etmek değil. İnsanlara, eğer birtakım softalkılar varsa bunları göstermek. İnsanlarda belli körlükler varsa, bu körlükleri aşmaya yardımcı olmak. Ben niye tartışmayı o ya da bu diye bana sunulmuş olan iki dar alternatif içinde değerlendirmek zorunda olayım ki? Ben Hristiyan da değilim, Müslüman da değilim. Olmak zorunda da değilim. Budist de değilim. Bu da bir düşünce biçimi. Budistlerle ilgili aşağılayıcı bir şeyi niye çiziyim? Ama şöyle bir yanı var; "bir karikatür kardeşim" denilen şeyin aslında bütün insanlığı nasıl rahatsız ettiğini görürsünüz. Karikatürü aslında hep öbürü için kullanıyormuşuz biz. İnsanların karikatürü seviyor olmalarının temel nedeni eğer şuyorsa; bana eleştiri yönelmesin, ben karikatürü o zaman severim noktasıysa, bu nokta zaten sağlıklı bir nokta değil. Karikatürü insanlar gerçekten seviyor demek değil bu. Bu ayrımları iyi koymak lazım. Ama ben zaten Batı'ya zerre kadar inancı olmayan bir insanım. Batı'nın hiçbir

konuda içtenlik gösterdiğine inanmıyorum. Bu işin de çok büyük bir provokasyon olduğunu ben de düşünüyorum. Ama sırf bunu söylememek adına bu kadar lafı söylüyorum.

Zerkavi röportajı neden bir Türk muhabire nasip oluyor, koca Irak'ta yüzlerce gazeteci cirit atıyor halbuki...

Zerkavi röportajı birçok Türk gazeteciye nasip olabilir. Türkiye, Ortadoğu açısından kilit ve uzlaşma noktalarından bir tanesidir. Bugün birçok insanın görüşemediği Ortadoğulu liderle Türklerin görüşme ihtimali var.

Hamas lideriyle görüşmek tepki yaratır mı? (Bu röportaj yapıldığında Hamas lideri henüz Türkiye'ye gelmemiştir)

Bir Hamas lideriyle Amerikalı birçok gazeteci röportaj yapmak ister. Sadece bunlar değil. Türkiye üzerinden verilen mesajlar ya da çok doğru biçimde tespit etmiş adamlar için doğru yoldur.

Bir gazeteci olan bitenden sıkılıyor, ilginç bir şey kalmadı, ben kaçıyorum buradan artık, diyor. Yaşadığı, mesleki deformasyon mu?

Rıza'yı kastediyorsunuz. Rıza bir montajcı. Şunu söylüyor. Benim kızım geceleri rüyasında beni görüyor, ben hiç iyi durumda değilim onun rüyalarında diyor ve ağlayarak uyanıyordı söylüyor, hatta altını ıslatıyor diyor. Ve artık ben burada bu kadar insanın acısına ortak olmak ve insanların belki de hiç duymayacakları birtakım haberler geçmek için kendi bireyselliğimden bu kadar çok fedakârlıkta bulunamayacağım.

İşe yaramadığını düşünüyor yaptığını şeyin. Bu tür şeyleri çoğumuz, kendi işlerimizi yaparken birçok kere düşünür ya da hissederiz. Rıza burada, belki de çok inanmadığı, ama yapmak zorunda olduğu şeyi seçiyor. Ama dikkatli bakarsak görürüz, Rıza sonunda tahmin ettiği gibi bir gerçekle karşılaşmıyor. Kızıyla yine Rıza'nın buluşmadığını görüyoruz. Bu seferde çok basit bir kenti sorunu yüzünden bir araya gelemediklerini görüyoruz. Karısıyla ayrılıyorlar.

Ayşegül savaş muhabirliğinin ortadan kalkmasını istiyor mu?

Şöyle düşünmek lazım. Bir insan, ömrünün sonuna kadar savaş muhabiri olmak ister mi?

Ama şöyle bir durum da var sanki, geldim, oradan insanlara haberler verelim de değil. Orada bulunmak, o he-

AMAN ARKADAŞ-
LAR... DİKKATLİ
OLALIM! ŞAKASI
YOK BUNLARIN!

HEEY! TAMAM! BİZLER TÜRK
GAZETECİLERİZ... ŞİMDİ
TEKER TEKER İNİYORUZ!

HAYDİ! İNİN
ÇABUK!

01.29 İpek Sahinli © Kemal Gökhan Altın / 2005

ycanı yaşamak var. İnsanlığa katkı olsun diye değil
herhalde bir tek. Bir hazın peşinden gidiyordur...

Bunu benim ayırtırmam çok mümkün değil. Bunu ger-
çek bir savaş muhabirinin yanıtlaması da-
ha sağlıklı olur. Ama bence orada bulun-
manın ona zevk verme biçiminde değil
ama değer kattığını düşünüyorum.
Şu an ne çiziyorsunuz?

Ben şu anda Moskova Gözyaşlarına
İnanmıyor'u çiziyorum. Moskova Göz-
yaşlarına İnanmıyor'daki hikâye, Rus
mafyası üzerine bir hikâye ama benim
derdim tek başına Rus mafyasını an-
latmak değil, dünyada bu sosyalist
iktidarı kendince doğru kurguladığını
düşünen bir toplumun bugün ne-
redesye çürümüş bir kapitalizme
doğruca entegre oluşunu tartışan
bir hikâye çiziyorum. Bu hikâyenin
ardından da şu anda gitmeye yak-
laştığını hissettiğimiz, sinyallerini
aldığımız ve bunun için de bütün zeminin ha-
zırlandığı İran'la ilgili bir hikâye çizmek istiyorum. Ya-
kın zamanda bunun için İran'a gitmek istiyorum.

Daha mistik bir hikâye bundan sonraki galiba...

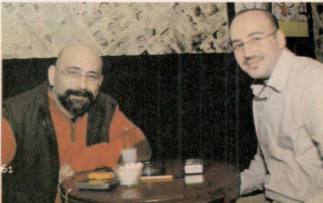
Pek öyle olmasa da, Pers kültürü gibi çok güçlü bir
kültürü arkasına almış İran kültüründe, Ömer Hayyam'la-
rın yaşadığı, çizgi geleneklerinin, minyatür gelenekleri-
nin büyük ölçüde odağını oluşturan o topraklarda bu-
gün yeni bir işgal planı üzerinde dünya uzlaşsın diye uğ-
raşıp duran bir Amerika söz konusu. Bunun için İran ik-
tidarını bile yönlendirip oluşturdıkları inanıyorum.
Orada giderek yükselen değişim rüzgârlarının şıp diye
kesilmesinin arkasında bir senaryo aramamak, benim
kadar komplo teorisi sevmeyen bir adam için belli zor.
İran'la ilgili bir hikâye çiziceğim. Bu hikâye içinde o
Pers kültürünün de, bir dönem milliyetçi sosyalist Mu-
saddık'ın da yer aldığı, Ömer Hayyamdan alıntılarla süs-
lenmiş bir hikâye çizmeyi planlıyorum. İsrarla üstünde
durdüğüm şeylerden bir tanesi şu; ben otuz senedir çiz-
iyorum. İlk defa *Aysegül Savaşta* ile birlikte mizah içe-
riği olmayan bir hikâye, dramatik bir hikâye yaptım. Çiz-

gi var diye komik bir hikâye yok. Dramatik bir anlatım.
Çizgi romanın unsurlarından bir tanesi...

Son olarak ne söyleyebilirisiniz albüm için?

Mizah yok bunun içerisinde. O tür beklentisi olan in-
sanlar şaşırmasın kitabı aldıklarında. Bir
çizgi roman bu. Ben çizgi romanı da-
ha yeni yeni öğrenen bir adamım. Çiz-
gi roman konusunda çok yetkin bir in-
san olduğumu düşünmüyorum. Çizgi
dili konusundaki yetkinliğim ayrı bir
tartışma, ayrı bir mesele. Giderek çizgi
roman çizmeye de, çizgi romanın evren-
sel kurallarını da buraya taşımaya çalışı-
yorum. Tabi bunun belli zorlukları var.
Günlük bir çizgi roman çiziyorum ben.
Ötekiler on beş günde bir buçuk sayfa çiz-
iyor, ben on beş günde yedi buçuk sayfa
çizmek zorundayım. Ben günlük çiziyorum
günlük çizdiğim için hikâye yapısını da gün-
lük bir çizgi romana dönüştürmeye çalışıyo-
rum. Neredesye günlük epizotlardan oluşan
bir yapı var. Yani bir gün içinde bir şeyi an-
latmam lazım benim. Bir şey söylemem lazım
ama buna rağmen hikâyenin bütünlüğünü kaybetme-
mem lazım. Bu zorluklarla da gide gide, yapa yapa baş-
etmeyi öğrendiğimi düşünüyorum. Her hikâye, bir sonra-
ki için benim işimi biraz daha kolaylaştırıyor.
**Fotografçı arkadaşımızı da çok beklettik, objektife bir
gülümseme isterseniz.**

Tabii şahane bir final yapmış oluruz. ●

**Simo
Mraović**

BALKANLAR YAYINI: HIRVATİSTAN

Bir zamanlar, uzun yıllar önce, adamın biri Yakuşevats'a gitmeye karar vermiş, üstelik son bir defa gidecekmış bu ikinci el arabalar ve atların, çalıntı bisikletlerin, sahiplerinin siyasal veya ahlaksal enflasyonu nedeniyle üzerine el konulan kitapların ve akla gelebilecek her şeyin satıldığı, dört diyarda da bitpazarı olarak bilinen bu özgür sözlerin ve düşük kültürün hâkim sürdüğü yere, çünkü burası başkent reisinin emriyle ortadan kaldırılacak, yok edilecek ve yerinde yeller esecekmış, çarın tecrübeli ustaları ise onu yeni binalar, çiçek bahçeleri, çeşmeler ve fizikiyelerle süsleyip yeniden canlandıracakmış.

Adam yıllardır bu pazara güzel, değerli, hatta belki de sihirli (neden olmasın!) bir eşya bulurum umuduyula gidip durmuş. Oldukça batıl inançlı biri olduğu için böyle bir şeyi ancak bir çingeneden alabileceğini sokmuş kafasına: Hermes'in himayesinde oldukları için ancak çingeneler karıncayı file, kurbabağıyı prense veya boku altına çevirebilecek o ince tüccar yeteneklerine sahiptirler çünkü. Adamımız böylece günler, aylar, yıllar boyu bu pazarı boylamış durmuş ve şununla muhabbet, bununla muhabbet derken güçlü ticaret politikası sayesinde üç karı ve on iki çocuk besleyen Kasım'la dost olmuş. Fakat son gidişinde Kasım onu kucağı açık, yüzü parlak, elinde kanyak kadehi ile karşılamamış. Bu sefer Kasım tam bir yıkıntıya benziyormuş - kamburlaşmış, ufalmış, gözlerinin altında mor daireler oluşmuş... Kasım'ın derdi belli - pazarın kapatılması onun için dünyanın sonu gibi bir şey. Ama, Hermes'in adamı değil mi, yüzüne yarım yamalak bir tebessüm takmış, ona son bir defa sarılmış ve sendeleye sendeleye sallanarak arabasına doğru gitmiş. Döndüğünde elinde gazete ve bez parçalarına sarılı bir eşya taşıyormuş, elindekini bizim adama uzatmış ve "İşte bu hayatın boyunca aradığın o şey," demiş. "Yanındaki parayı ver ve bereketini gör!"

Bizim adamın kalbi mutluluktan çatlayacak neredeyse, heyecan içinde eve koşmuş hemen. Yolda de-

HADI SİZE MUTLU YILLAR!

ğerli bohçayı hemen açmamaya karar vermiş. Zamanı gelene kadar biraz daha beklesin bakalım! Noel'de risk almak istememiş ve bohçayı Noel ağacının altına koymuş, eski yılın son gününü orada beklesin, demiş. Ve beklenen gün gelmiş. Bizim adamın sabrı taşma noktasında. Kendine kahve yapmış, sigarasından iki firt çekmiş, gözlerini almsız bohçaya dikmiş ve kaderin bu kadar pahalıya sattığı bu eşyayı çözmeye koyulmuş. Çözdükçe hevesi de sönüyormuş. Sonunda karşısında masanın üzerinde sıradan bir cam küre kalmış, bir de bakırdan bir kül tablası, herhalde küre yuvarlanıp kırılmasın diye kürenin altlığı olarak kullanılması gerekiyormuş. Adam boşuna tam 100 avro harcadığı için bin pişman olmuş ve sigarasını bakır kül tablasına silmek üzereymiş ki küre aniden konuşmaya başlamış:

"Beni hemen tablanın üstüne koy, hayvan herifi!"

Adam afallamış, ter su içinde kalmış, korkudan altına yapmış, sonunda heyecandan gözleri bile yarmış. Küreyi kül tablasının içine koymuş, bir iki defa üfleyp onu mutfak bezi ile silmiş.

Küre yeniden konuşmuş:
"Sağ ol be! Nihayet aklına geldi!"

Adam bir sigara daha yakmış, kürenin üzerine doğru eğilmiş ve "Sen geleceği görüyor musun?" diye sormuş.

"Hemen sigarayı bırakmazsan akciğer kanserinden gebereceksin," demiş küre.

Bunu duyar duymaz adam sigarasını söndürmüş, küre ise basmış kahkahayı ve "Aslında istediğin kadar zehirlenebilirsin" demiş. "Kansere yakalanmadan önce boğulacaksın."

Adam titrek bir sesle "Yahu sen hiç iyi bir şey görmez misin, yoksa hep kötülüklerle mi işkence edeceksin bana?" diye sormuş, bir taraftan da bu kürenin ağızını ebediyete kadar kapatmak için umutsuzluk içinde çekici nereye koyduğunu hatırlamaya çalışıyormuş. Ama küre işlerin ne yöne sapacağını anlamış ve "Bu yıl en güzel kızla evleneceksin, piyanogodan altı tutturacaksın, kocaman bir ev alacaksın, ticarete atılacaksın," demiş. Adam çekici anında unutmuş. Kalkıp pamuk getirmiş, küreyi parlatmış, sonra da artık gözüne taht gibi gelen bakır kül tablasını yıkamış ve altına yontulan yazıyı ancak o zaman görmüş: UBINAM GENTIUM SUMUS - UBIVIS. Latince-den haberi bile olmadı işi biraz kendinden utanmış ama bu işe kendini artık o kadar kaptırmış ki bir sonraki soru ağzından kendiliğinden çıkıvermiş:

"Peki ya 2006'daki uluslararası gelişmeler?"

"Amerika ve İran arasında, Çin, Tayvan ve Japonya arasında, Rusya ve Ukrayna, Fransa ve Monako, İtalya ve San Marino arasında savaşlar çıkacak."

Adam "Peki ya Hırvatistan'da, Hırvatistan'da?" diye sormuş.

Küre yanıt vermiş: "Seller, depremler ve kuraklık," demiş.

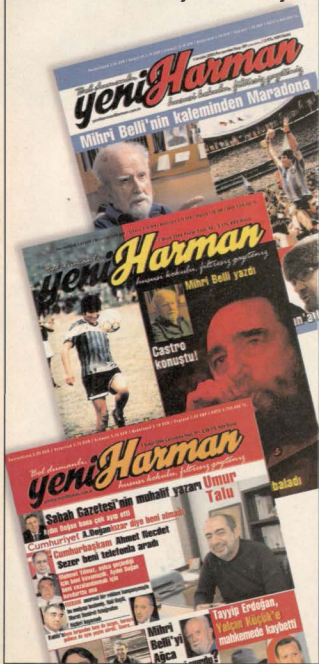
Adam artık öfkeden öyle kudurmuş ki hemen çekici almış eline ve küreyi parampaça etmiş. Sonra derin bir nefes almış ve "E, hadi size mutlu yıllar!" diye mırıldanmış.

Yükte hafif,
pahada ağır

yeniHarman

*Bol dermanla,
kısası beklenir,
filiñiz geytiñiz*

Gündemi harmanlamaya devam ediyor

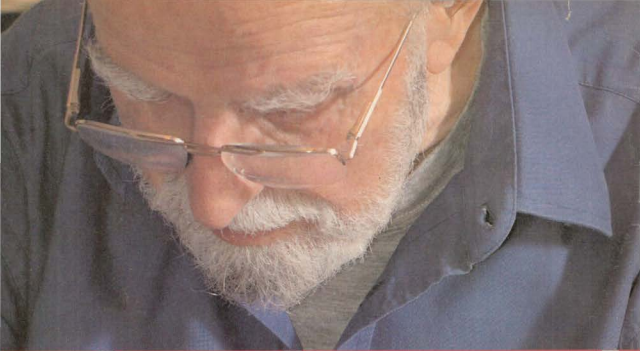
Oktaý Taftalı

yerli bir düşünce arayışı

CA
DD
E>

MIHRİ BELLİ

Yunus Emre'den Bill Gates'e

90 yılına armağan

